

**Universitat de les
Illes Balears**

¿Déu , Pàtria i furs ? Una aproximació al primer Carlisme a Mallorca

Jaume de Mata Femenia.

Memòria del Treball de Final de Màster

Màster Universitari de Patrimoni Cultural: Investigació i Gestió.
(Especialitat/Itinerari d'Historia.)

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2015-2016

22-06-2016.

Nom Tutor del Treball : Sebastià Serra Busquets.

Index.	
1. Presentació.	1.
2. Metodologia, hipòtesi i objectius	3.
3. Introducció	5.
4. El primer carlisme.	19.
4.1 La contrarevolució europea.	19.
4.2. El primer Carlisme.	21.
4.2.1.La societat Espanyola en el primer terç del segle XIX.	22.
4.2.2 La qüestió dinàstica.	23.
4.2.3. Els primers carlins.	28.
4.2.4.El discurs ideològic del primer carlisme.	35.
4.2.5.Breu esbós de la Primera Guerra Carlina.	38.
5. El primer carlisme a Mallorca.	42.
5.1El final de la Guerra del Francès i el sorgiment del pensament reialista a Mallorca	42.
5.2 El trienni liberal a Mallorca.	49.
5.3. La represa de l'absolutisme.	51.
5.3.1. La comissió executiva permanent	52.
5.3.2. Els cossos de Voluntaris Reialistes	53.
5.3.2.1 Els Voluntaris Reialistes a Mallorca	59.
5.3.2.1.1 El cas de Lluçmajor.	69.
5.3.2.1.2. El cas de Sóller.	60.
5.3.2.1.3. El cas de Palma.	62.
5.4. El primer carlisme mallorquí	65
6. Bibliografia	73.
7. Annex documental	75.

¿Déu, Pàtria i furs?

1. Presentació.

Abans d'entrar en matèria, crec que es necessari fer una breu presentació sobre el treball que el lector te a les mans, per tal d'explicar quins foren els motius que hem portaren a escollir el tema i un cop escollit a definir la seva estructura i continguts.

El primer que vull fer es admetre que el meu interès pel carlisme no te uns orígens grandiosos, sinó que nasqué en una conversa, en la que sorgí «la causa», i adonant-me de que no en sabia res, més enllà d'alguns clixés, vaig interessar-me pel tema. En un primer moment, allò que més hem va cridar l'atenció foren les aventures bèl·liques, i els seus protagonistes, els aguerrits requetès i les figures quasi mítiques de Ramon Cabrera i Tomás de Zumalacàrregui, que amb els escassos recursos amb els que comptava la causa carlina pogueren combatre als generals liberals durant set anys. No només hem van cridar l'atenció les gestes protagonitzades pels carlins, sinó que també vaig romandre fascinat per aquelles que protagonitzaren alguns dels més destacats generals liberals, com Diego de León als successos d'Arcos plantà cara a una enorme columna carlina comptant tan sols amb una setantena d'homes va plantar cara a mes de cinc cents genets carlins.

Amb el temps, si més no, el meu interès derivà cap a altres qüestions, vinculades, tal volta a altres qüestions, de tipus ideològic, ja que vaig adonar-me'n compte de que era prou complicat explicar totes aquelles fetes de les que parlàvem sense pensar en les motivacions de tots aquells homes, i a partir d'aquest moment vaig començar a treballar, llegint alguns materials sobre el tema, per tal d'esbrinar quines eren les mateixes. Així doncs, vaig prendre consciència de que més enllà d'afirmacions estereotipades sobre la indiscutible adhesió a la causa de don Carles hi havia un rerefons més complex en el que, com veurem, hi juguen des de la indiscutible adhesió a la causa de l'altar i el tron, fins al temor a l'estat liberal, passant òbviament, per la més pura i descarnada coacció.

Durant aquest temps, tampoc puc negar que m'he sentit profundament atret per la historia del carlisme a la nostra illa. Pel que fa la qüestió illenca, he de dir que de la mateixa manera que en el cas del carlisme en el conjunt de l'estat espanyol, el meu interès anà des d'allò quasi anecdòtic fins allò més profund. En aquest cas el catalitzador del meu interès fou la Llorençada, l'alçament carlí més important de les Balears, i arran d'algunes lectures vaig arribar a la conclusió de que allò que era més interessant no era el fet de que a Mallorca s'hagués produït un alçament carlí, sinó el rerefons, el context en el que es desenvolupà el mateix. Vaig considerar, doncs que el context en que es produí l'alçament, la conjuntura econòmica, els líders de la causa carlina i l'arrelament d'aquesta entre la població illenca eren molt més importants que conèixer al detall els fets de Manacor de l'any 1835.

D'aquesta manera, crec que queda clar que allò que hem resulta més interessant sobre el tema es el rerefons polític i social del carlisme, es intentar explicar quines son les causes d'aquest

¿Déu, Pàtria i furs?

fenomen defugint de clixés maniqueus en que s'explica el carlisme com un moviment sorgit únicament de la oposició al liberalisme, del qual només participaven alguns nobles i aristòcrates actuant com de directors d'orquestra i ingents masses camperoles analfabetes, ultraconservadores i analfabetes, que s'oposaven de forma irracional al progrés.

El present treball pretén esser una síntesi que reflecteixi, d'una forma mes o menys clara i objectiva el naixement del carlisme, d'ençà de la seva aparició en escena fins al final de la primera guerra Carlina, el moment de gènesi del moviment en definitiva. Per això, si be el títol del present escrit fa referència només a la nostra illa, també parlaré, òbviament, de la historia del moviment en el conjunt de l'estat al llarg de la època esmentada, ja que si no tenim una idea clara d'allò que succeïa a nivell estatal, es complicat copsar la realitat i l'amplitud del moviment a la nostra illa.

Per això el treball consta de dues parts, en primer lloc, parlarem del carlisme com a moviment social, centrant-nos en la seva gènesi i la seva naturalesa, tractant temes com la seva composició, el seu discurs ideològic etc. Val a dir que quan plantejàvem aquest treball teníem previst descriure tota la conjuntura bèl·lica, si més no, a mida que anàvem treballant sobre el tema vam arribar a la conclusió de que resultava molt més útil centrar els nostres esforços en altres qüestions, ja que la primera carlinada ha estat quelcom molt tractat, i considerem que es prou difícil que nosaltres puguem fer qualsevol aportació mínimament novedosa o interessant.

Tot seguit ens centrarem en la qüestió illenca. Per això parlarem del carlisme a Mallorca, emprant una estructura semblant a la que hem descrit anteriorment, ja que començarem a parlar d'ençà de l'any 1808, ja que consider que les causes més remotes del naixement del carlisme es donen durant aquest període, fins al mes d'agost de 1835, quan els carlins prengueren durant dos dies el control del municipi de Manacor. A més tractarem algunes qüestions que han estat relativament ignorades per la comunitat acadèmica, com el Cos de Voluntaris Reialistes, o la Comissió Militar Permanent Executiva, dos dels òrgans creats després del trienni que tingueren un paper summament destacat en la represa de l'absolutisme.

Finalment, un cop tractades aquestes qüestions, hom veurà que hem inclòs un breu però necessari annex en el que inserim tota la documentació que hem consultat alhora de fer el treball, i finalment, la bibliografia que hem emprat alhora de redactar el present treball.

¿Déu, Pàtria i furs?

2. Metodologia, hipòtesi i objectius.

El mètode que vam emprar per redactar aquest treball fou molt senzill. La primera passa que vam realitzar fou dur a terme una recerca bibliogràfica, començant per llibres genèrics, com alguns manuals d'història d'Espanya i de les Balears, per després recórrer a monografies especialitzades. A més, per complementar la informació obtinguda a través d'aquestes lectures, vam dur a terme, un buidatge sistemàtic de revistes especialitzades, tant en història contemporània, com *Trienio*, *Revista de Historia Social* o *Ayer*, com en història general com el *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* o *L'Avenç* que vam complementar amb la recerca d'articles que ens poguessin ésser útils a bases de dades com Dialnet, RACO o JSTOR, que com bé sabem permeten arribar a publicacions a les que d'altre manera seria molt complicat accedir.

Pel que fa a la recerca d'arxiu, val a dir que nosaltres hem recorregut, sobretot a l'Arxiu Municipal de Palma, i allò que hem fet ha estat buidar sistemàticament les actes del ple de l'ajuntament a la recerca de notícies que poguessin ésser-nos útils.

Un cop explicat el mètode que hem emprat alhora de dur a terme el present treball, cal que tinguem en compte altres qüestions, que també són cabdals en qualsevol treball. El primer que voldria comentar són les hipòtesis que ens plantejarem alhora de començar aquest treball.

Resumir les nostres hipòtesis en una sola es molt complicat, així que intentarem explicar-les una per una.

1.El carlisme es un moviment contrarevolucionari, vinculat a la ideologia antiliberal i antiil·lustrada europea.

2.El carlisme no es sinó la fase crítica d'un procés molt llarg, començat a l'any 1814, amb la restauració absolutista de Ferran VII i continuat amb el sorgiment dels plantejaments ultrareialistes nascuts al calor de la oposició al règim liberal sorgit arran del pronunciament de Riego.

3. El suport a la causa carlina respon, en el cas de la noblesa, a l'interès per la salvaguarda dels seus privilegis.

4.El suport a la causa carlina per part de l'església es fruit de la voluntat d'aquesta de fer front a l'estat liberal, per evitar perdre els seus privilegis i prebendes.

5. El suport a la causa carlina per part de les classes populars i mitjanes respon a quatre factors, en primer lloc, el temor a les reformes imposades per l'estat liberal, en segon lloc a la identificació ideològica en la defensa de l'altar, al temor a les represalies en cas de no col·laborar amb els carlins i finalment a diferents situacions personals.

6. El carlisme es capaç de respondre a les tres classes esmentades no per la infal·libilitat del seu ideari, sinó per la seva capacitat d'adaptació a l'entorn i l'adequació a les circumstàncies del moment concret.

7. La Primera Guerra Carlina es el reflex d'un conflicte europeu entre liberals i

¿Déu, Pàtria i furs?

conservadors.

Pel que fa a la qüestió que centra el títol d'aquest treball, els orígens del carlisme a Mallorca, nosaltres partíem de les següents hipòtesis:

1. Els orígens del carlisme a Mallorca son fruit de la mescla de dos factors, en primer lloc, un clar sucursalisme d'allò que passa a la resta de l'estat.

2. Afirmem, si més no, que a més del fet sucursalista, a les nostres illes es dona el context oportú pel sorgiment del carlisme.

3. El carlisme no assoleix a Mallorca una escala major pel fet insular, ja que permet a les autoritats controlar millor als líders carlins i evitar les conspiracions.

4. A les balears, com a la resta de l'estat, la seqüència ideològica formada per l'absolutisme de 1814, el reialisme del trienni, i el carlisme es clara.

5. La Llorençada, l'alçament carlí de Manacor, fou indiscutiblement un alçament antiliberal, dirigit per les elits carlines mallorquines.

Finalment, els objectius del treball son clars. En primer terme, pretenem demostrar les nostres hipòtesis, per tal d'explicar el desenvolupament ideològic del carlisme, i la seva formació, tant a nivell polític com a nivell social, i a escala nacional i illenca. En segon lloc, a mode d'objectius secundaris, crec que no cal dir que pretenem aprofundir i millorar els nostres coneixements d'història contemporània, les nostres aptituds com investigadors, alhora de gestionar mètodes de treball, temps i recursos i millorar destreses adquirides com ara els nostres coneixements paleogràfics.

¿Déu, Pàtria i furs?

3.Introducció.

Es una veritat per tots coneguda que alhora de redactar un treball sobre qualsevol tema, es fonamental plantejar, en primer terme l'estat actual de la qüestió, i si parlem d'un tema com el carlisme, sobre el qual han corregut rius de tinta, la necessitat de fer un repàs a les obres més significatives publicades fins avui, es encara més important, per tal de poder destriar les obres científiques d'aquelles que son mers pamflets, tant carlins com anticarlins, i fins i tot poder destriar, d'entre aquestes, aquelles parts, en cas de que hi fossin, que podrien esser útils als investigadors.

D'aquesta manera, el primer que hem de fer es establir la temporalització de la historiografia sobre el carlisme. Hem de tenir present que d'ençà del final de la primera guerra carlina, inclús abans, ja es començaren a publicar llibres i opuscles amb més o menys fortuna. En aquests primers moments, ens trobem en una època en que la majoria d'escrits sobre carlisme eren summament tendenciosos, tant des del costat liberal, com del costat carlí.

Si parlem de la historiografia liberal, es inevitable que tractem obres com *Ojeada sobre la guerra civil, sus causas, su progreso y su terminación*¹, escrita per un autor anònim, que la signà com « Un Español» publicada a l'any 1838, mentre Espanya encara era en guerra, en la que es pretenia analitzar la guerra carlina i explicar-la al lector, si bé es cert que presenta un clar biaix carlí. Seguint parlant del camp liberal, convé tenir present la obra de Wenceslao Ayguals de Izco, *El tigre del maestrazgo, o sea, De grumete a general*²,l'objectiu de la qual era desprestigiar la figura de Ramon Cabrera, el gran heroi del carlisme, després de la mort de Tomàs de Zumalacarregui.

Així mateix, poc temps Després de la publicació de *La sombra de Cabrera*,l'any 1853 assistim a un moment molt important en el si de la historiografia sobre el carlisme, la publicació de *Historia de la guerra civil y los partidos liberal y carlista*³, per part d'Antonio Pirala. Aquest llibre es publicà per entregues, però aviat es va reunir en un sol tom. Tal volta, aquesta obra sigui una de les primeres en les que es va estudiar el carlisme de forma més o menys científica, perquè, si bé es cert que Pirala era liberal, llevat d'alguns detalls, que no deixen d'esser anècdotes, el tarannà de l'obra es certament neutral, cosa que juntament amb les fonts emprades, generà uns continguts summament vàlids.

Anys més tard, cap a la dècada dels anys seixanta, José Nakens va començar a publicar un gran nombre de fulletons, en els que feia duríssimes critiques vers el carlisme, publicats sota el nom de *Los crímenes del carlismo*⁴, en els que l'autor es dedicava a atacar el carlisme, criticant tant a les bases del moviment com a les elits

Com a resposta, a totes aquestes publicacions, des del bàndol carlí es prengué la la

1.Anònim: *Ojeada sobre la guerra civil, sus causas, su progreso y su terminación*, Madrid, 1838

2.AYGUALS DE IZCO, W.: Wenceslao Ayguals de Izco, *El tigre del maestrazgo, o sea, De grumete a general*, Madrid, 1846.

3.PIRALA, A.:*Historia de la guerra civil y los partidos liberal y carlista*, Madrid, 1856.

4.NAKENS, J.: *Los crímenes del carlismo*, Madrid, 1876.

¿Déu, Pàtria i furs?

decisió dur a terme les seves pròpies publicacions. Entre les primeres que hem localitzat hem de destacar les obres de Zaratègui *Vida y hechos de Don Tomàs de Zumalacàrregui*,⁵ i *Vida militar y política de Ramon Cabrera*⁶, de Buenaventura Córdoba, ambdues publicades a l'any 1845, en les que l'objectiu principal dels autors era elogiar la figura dels seus protagonistes. Ramon Cabrera fou un dels personatges favorits dels publicistes carlins, ja que tres anys després es publicava *El vengador y la sombra de Cabrera: refutación del Tigre del Maestrazgo, o sea, de grumete a general: Historia novela de D. Wenceslao Ayguals de Izco; Advertencias para la historia*⁷, escrit per Rafael Gonzalez de la Cruz l'any 1848, que seguint la mateixa línia dels altres dos volums que hem comentat anteriorment, no era sinó un enorme exercici hagiogràfic, que a més atacava als historiadors liberals, tot afirmant que les seves obres no eren en absolut verídiques, considerant-les pamflets, com demostra el títol de l'obra de González. A més d'aquestes obres, hem de tenir present que se'n van publicar moltes més, però per mor del seu escàs valor històric, no cal comentar.

El que si es convenient comentar es el fet de que a partir de la derrota de l'any 1876 el carlisme hagué de regenerar-se, tant a nivell polític com social i una de les eines emprades per dur a terme aquesta reforma fou la historiografia, ja que llibres i pamflets sobre les guerres carlines eren publicats i emprats com a eines propagandístiques. La majoria d'aquestes obres no eren sinó memòries, més o menys novel·lades, de personatges destacats dins el carlisme, esdevenint una mena d'història testifical, en que la veracitat dels fets es basa en el crèdit del personatge en qüestió⁸. D'aquesta manera, els carlins oferien una visió idealitzada i idíl·lica de la guerra, i a més, través d'aquestes obres creaven la història carlina de les guerres carlines, construint a la vegada la identitat carlina.

Així mateix, crec que es necessari apuntar el fet de que la majoria d'autors carlins de l'època no eren historiadors, sinó que eren militars, polítics i prohoms del moviment. L'absència d'historiadors carlins, al meu entendre es pot explicar, per tres motius, per una banda, l'escàs desenvolupament de la historiografia espanyola, l'encara més curt nombre d'historiadors vinculats al carlisme, i finalment al fet de que l'anàlisi d'un fenomen tan recent no encaixava dins els postulats historiogràfics del moment.⁹

Ja dins el segle XX, es necessari seguir parlant sobre historiografia carlina, perquè durant molt de temps, els carlins van ésser els únics que van dedicar-se a parlar de carlisme. En primer lloc, hem de parlar de Joan Bardina, un autor summament desconegut, l'obra del qual es molt

---

5.ZARATEGUI, J.A.: *Vida y hechos de Don Tomàs de Zumalacàrregui*, París, 1845.

6.CORDOBA, B.: *Vida política y militar de Ramon Cabrera*, Madrid, 1845.

7.GONZALEZ DE LA CRUZ, R.: *El vengador y la sombra de Cabrera: refutación del Tigre del Maestrazgo, o sea, de grumete a general: Historia novela de D. Wenceslao Ayguals de Izco; Advertencias para la historia*, Madrid, 1849.

8CAPISTEGUI, F.J.: «Hacer la historia de las guerras carlistas desde el carlismo» a (REVISAR) *Violencias fraticidas, carlistas y liberales en el siglo XIX*, Estella, 2008 pp. 124.

9Ibid, pp. 126-128.

¿Déu, Pàtria i furs?

important, perquè amb els seus llibres *Orígenes históricos del carlismo*¹⁰, publicada l'any 1900, i *Orígenes de la tradición liberal Española*,¹¹ que veié la llum setze anys més tard, demostrava cert interès en explicar el fenomen carlí, intentant, amb les seves explicacions, explicar el carlisme defugint dels clixés i els tòpics tradicionalistes.

Tot i això, el tema que seguia cridant l'atenció dels autors carlins no eren sinó les biografies dels principals líders del moviment. Així doncs, es necessari que parlem de les biografies publicades pel comte de Rodezno, que a l'any 1928 publicava *La princesa de Beira y los hijos de don Carlos*,¹² i l'any següent, publicava una biografia de Carles VII, *Carlos VII, el duque de Madrid*¹³. Aquesta obra, per mor del seu caràcter divulgatiu, era molt apreciada en els entorns carlins, cosa que va fer que fos editada i reeditada fins a l'any 44. Sí més no, no tots els carlins eren seguidors de l'obra de Rodezno, ja que en els sectors més radicals, personificats per Melchor Ferrer, se'l considerava excessivament escèptic amb l'ideari carlí.

De tota manera, a més de la publicació d'aquestes dues obres, la tasca del comte de Rodezno fou importantíssima, perquè amb les seves contribuï a la divulgació del fet carlí, i òbviament, a la seva reproducció i pervivència.

Seguint amb aquest discurs, arribem a l'any 1939, quan amb la victòria franquista a la Guerra Civil, el carlisme tornà a ésser un fenomen interessant pel gran públic. Poc temps després de la victòria nacional, es Roman de Oyarzún, un historiador navarrès, publicava *Historia del carlismo*¹⁴ l'obra de referència de la historiografia tradicionalista. Aquesta es una de les primeres obres de síntesi, en les que es procurava donar una visió de conjunt sobre el fenomen carlí. De tota manera, llevat de *Historia del carlismo*, Roman de Oyarzún va publicar una biografia de Ramon Cabrera, *Vida de Cabrera y las guerras carlistas*¹⁵, a l'any 1963, en la que no aportava res nou. Si més no, va procurar fer una segona obra de síntesi, tot i que en aquest cas no estava centrada en el carlisme com un moviment sociopolític, sinó que es limitava a analitzar l'esdevenir de les pretensions dinàstiques dels carlins al llarg dels seus 130 anys d'història, titulada *Pretendientes al trono de España, la cuestión dinástica a la luz de la historia*,¹⁶ que veié la llum a l'any 1965.

Com podem imaginar, Oyarzún no fou l'únic historiador vinculat al nacionalcatolicisme que tracta el tema que ens ocupa, de manera que es fa necessari parlar d'altres historiadors, que feren aportacions, mes o menys afortunades sobre el carlisme. Dins aquesta línia convé que situem *La primera guerra civil de España (1821-1823)*,¹⁷ de Rafael Gamba, en la que afirmava que la lluita

10. BARDINA, J.: *Orígenes históricos del carlismo*, Barcelona, 1900.

11. BARDINA, J.: *Orígenes de la tradición liberal española*, Barcelona, 1916.

12. DOMÍNGUEZ DE ARÉVALO, T.: *La princesa de Beira y los hijos de don Carlos*, Madrid, 1928.

13. DOMÍNGUEZ DE ARÉVALO, T.: *Carlos VII, duque de Madrid*, Madrid, 1929.

14. OYARZÚN, R.: *Historia del carlismo*, Madrid, 1939.

15. OYARZÚN, R.: *Vida de Cabrera y las guerras carlistas*, Barcelona, 1963.

16. OYARZÚN, R.: *Pretendientes al trono de España; la cuestión dinástica a la luz de la historia*, Barcelona, 1965.

17. GAMBRA, R.: *La primera guerra civil de España*, Pamplona, 1949.

¿Déu, Pàtria i furs?

entre els reialistes i els liberals durant el Trienni havia estat la primera guerra civil a Espanya, i que des d'aquell moment, l'estat Espanyol s'havia vist immers en una llarga guerra civil, interrompuda per breus intervals de pau, entre els defensors de l'ordre tradicional i els revolucionaris, el bé i el mal segons l'autor, que havia acabat amb la victòria franquista l'any 1939. Així mateix, a l'ombra del franquisme es publicaren un gran nombre de llibres divulgatius sobre el fet carlí, entre els que destaquen *Las guerras carlistas*, de Peña Ibañez¹⁸, el llibre de Melgar *Pequeña historia de las guerras carlistas*¹⁹, i finalment, hem de tenir present l'obra de Javier Torresano, *Resumen historico del carlismo*, publicada a l'any 1960.

Abans de continuar cap a la dècada dels anys seixanta, hem tornar una mica cap enrere, perquè a l'any 1953 es publicava una de les obres més importants dintre de la historiografia carlina, *Bibliografía del siglo XIX, Las guerras carlistas, luchas fratricidas*²⁰, de Jaime del Burgo. En aquest llibre, Del Burgo va fer un acuradíssim recull de totes les publicacions fetes sobre carlisme fins a l'any 53, que després, en una segona edició va ampliar fins als anys 70. Hom podria pensar que la *Bibliografía* no és, per mor de la ideologia del seu autor, excessivament fiable, però no es cert ja que si bé del Burgo era tradicionalista, recollí obres tant favorables com contraries al carlisme, cosa que converteix aquest llibre en quelcom imprescindible per tots aquells que vulguin dur a terme un treball exhaustiu sobre el tema que ens ocupa.

De tota manera, convé que siguem crítics amb la tasca de del Burgo, perquè si bé recollí un gran nombre de publicacions, l'autor fa algunes apreciacions sobre les mateixes, que no son més que el reflex de la seva ideologia conservadora. Anys més tard, ja dins la dècada dels 90 del Burgo publicà un llibret titulat *Carlos VII y su tiempo*,²¹ una obra divulgativa, descriptiva i tradicionalista sense cap tipus de valor acadèmic, i que serà seguida per una altre llibre, de marcat caracter tradicionalista i sense cap tipus d'originalitat, titulat *Historia del Carlismo*, escrit per Gabriel Alferéz i publicat a l'any 1995.²²

Hem de fer una nova aturada en els anys seixanta, per parlar de la escola de Navarra, un grup d'historiadors format per Suarez Verdeguer i els seus deixebles. Ideològicament, com es d'esperar eren summament conservadors, i estaven estretament lligats a l'Opus Dei. Si analitzem l'obra carlina de Suarez Verdeguer, *La crisis política del antiguo régimen en España, i Conservadores, innovadores y renovadores en las postrimetrías del antiguo régimen*, ens adonarem de que en la seva obra, i per extensió en tot el conjunt de l'escola de Navarra, s'analitza al carlisme només des d'una perspectiva política, menyspreant el component dinàstic del fet carlí, cosa que no ens hauria de sorprendre per mor de la vinculació d'aquesta escola amb el

---

18. PEÑA IBAÑEZ, J.J.: *Las guerras carlistas*, San Sebastian, 1940

19. MELGAR, F.: *Pequeña historia de las guerras Carlistas*, Madrid, 1958.

20. DEL BURGO, J.: *Bibliografía del siglo de las guerras carlistas y de las luchas fratricidas del siglo XIX*, Pamplona, 1953.

21. DEL BURGO, J.: *Carlos VII y su tiempo*, Madrid, 1994.

22. ALFEREZ, G.: *Historia del carlismo*, Madrid, 1995.

¿Déu, Pàtria i furs?

franquisme. Així mateix, l'escola de Navarra va fer una interpretació un tant peculiar del fenomen que ens ocupa, considerant que el carlisme fou una forma de pensament pròpiament hispànica, que sorgí com una forma d'oposició al liberalisme, ateu i progressista, i l'absolutisme uniformitzador i afrancesat de Ferran VII.

Mereix un espai al marge la enorme obra de Melchor Ferrer *Historia del tradicionalismo Español*, publicada en 29 toms al llarg de més de trenta anys. Hem de tenir present que la obra de Melchor Ferrer es quelcom summament carlí, és a dir, es una historia del carlisme/ tradicionalisme redactada per un carlí, destinada a reforçar el moviment en un dels moments mes complexos de la historia del carlisme, perquè els carlins, després de contribuir activament amb el general Franco per tal d'obtenir la victòria sobre la república es veieren marginats de l'esfera política. Així doncs, l'obra de Melchor Ferrer esdevé la versió canònica de la historia del carlisme, i un dels pilars fonamentals de la seva historiografia. Si més no, la qualitat de dita obra es summament irregular, perquè en els primers volums s'hi cometeren errors garrafals, tot i que a mida que avançava la redacció de l'obra aquesta millorà.

De tota manera, autors com Fontana i Santirso fan afirmacions molt dures sobre l'obra de Ferrer, l'autor català posen de relleu la escassa entitat de l'obra, mentre que Santirso diu que s'hauria de retirar de les bibliografies. Malgrat aquestes critiques, Jordi Canal, un autor de referencia, posa en valor aquesta obra, afirmant que si bé es cert que en alguns toms hi ha grans errades, de fet hem d'admetre que un llibre titulat *El pensamiento Español desde los tiempos de San Isidoro hasta la sublevación masonica de 1820* no sembla especialment fiable, altres toms son de certa qualitat i interès.

D'aquesta manera convé que posem en valor el darrer tom de la col·lecció, *Apuntes y documentos para la historia del tradicionalismo*, publicat a l'any 79, amb la col·laboració de Ruiz de Galarreto, autor neointegrista. Sobre aquest tom, es necessari tenir present que els documents que publicaren els autors son molt interessants, però els comentaris i apunts que fan a dites obres no son, al meu entendre especialment rellevants, perquè son fruit de la seva ideologia política.

Al llarg dels anys seixanta, en el si del carlisme es produeix un fenomen molt curiós, ja que per mor de les dissensions entre la dinastia i Franco, apareixen certs nuclis d'oposició al regim, al capdavant de les quals hi trobem tant a Carles Hug com a la seva germana, Maria Teresa. Quan a partir de l'any 1972, Carles es faci amb el control del partit carlí, per mor de la renuncia del seu pare, el carlisme, esdevindrà un moviment socialista i autogestionari, i com es natural, això tindrà grans repercussions a nivell historiogràfic, perquè un gran nombre d'historiadors vinculats al carlisme es posaren al servei del projecte carles-huguista, per tal de justificar de forma mes o menys encertada el canvi ideològic del carlisme. Els neo-carlins afirmen que durant tota la seva historia, el carlisme ha estat segrestat, d'una o altre manera, per els tradicionalistes, que infiltrats dins el si del moviment, s'han apropiat de les seves estructures, tal com indicà Clemente a la seva

¿Déu, Pàtria i furs?

obra *Nosotros los carlistas*, de l'any 1974, i repetit per Olcina i Maria Teresa de Borbón Parma a *La clarificación ideologica del partido Carlista*²³ i a *Integrismo tradicionalista, a la extrema derecha del Carlismo*.²⁴ De tota manera, i encara que tal volta sembli una mica reiteratiu, hem de parlar de *Que es el carlismo*²⁵, escrit per Carlos Hugo a l'any 1976.

No podem considerar que aquest llibre sigui una font històrica interessant alhora de parlar del primer carlisme, perquè realment no ho es. Aquest llibre, si bé es es cert que parla dels orígens del moviment, no es més que un pamflet del Partit Carlí, publicat just quan Carlos Hugo intentava portar endavant el viratge ideològic del carlisme cap a l'esquerra.

Carlos Hugo afirma que el carlisme es la resposta popular a la proclamació il·legal de Isabel i al regim liberal, uniformitzador, capitalista i burgés instaurat pels homes de Maria Cristina. Segons aquesta afirmació el carlisme no es sinó un moviment destinat a defensar les llibertats forals i els particularismes regionals de cada una de les contrades que conformen l'estat espanyol, per tal de mantenir dites llibertats i evitar així que la burgesia pugui fer-se amb el control de tota la societat i posar-la sota els seus interessos. Carlos Hugo, accepta, de tota manera, que alguns dels punts de l'ideari carlí son regressius, però a la vegada afirma que conformen la voluntat popular, i per tant han d'esser acceptats.

L'autor, així mateix fa una crítica a la historiografia del carlisme, tot afirmant que aquesta es maniquea i tendenciosa, escrita per liberals que redueixen el carlisme a un fet purament dinàstic, deixant de banda els altres elements que conformen, segons ell, el moviment. Tot seguit assenyala alguns autors,

Més enllà d'aquestes obres destinades a justificar el viratge ideològic del carlisme, els neo-carlins van escriure moltes altres obres, destinades a "netejar" i clarificar la historia del moviment. Alhora d'analitzar tot aquest conjunt d'obres hem de tenir en compte algunes qüestions prèvies perquè el seu únic objectiu es la justificació del projecte carles-huguista, i a més presenten, en molts casos, molt poques referències bibliogràfiques, cosa que ens obliga a posar en dubte la fiabilitat d'allò que expliquen. En qualsevol cas, dins aquesta línia de pensament es necessari que destaquem alguns autors Josep Carles Clemente, que a més de l'obra de la que ja hem parlat, publicà *Historia del Carlismo contemporaneo*²⁶, a l'any 1974, *Montejurra 76. Encrucijada Política*²⁷, de l'any 1977 i *Los origenes del Carlismo* de l'any 1979.²⁸ Aquest mateix any, Clemente abandonà el partit Carlí, però seguí publicant els seus treballs.

Dissortadament l'obra de Clemente no es de les més brillants, perquè segueix defensant els mateixos clixés i llocs comuns historiogràfics que els neo-carlins i a més en les seves obres de

---

23.BORBÓN PARMA, M.T.: *La clarificación ideologica del Partido Carlista*, Madrid, 1979

24.BORBÓN PARMA, M.T.: *Integrismo tradicionalista, a la derecha del franquismo*, Madrid, 1975.

25.BORBÓN PARMA, C.H.: *Que es el Carlismo*, Madrid, 1975.

26.CLEMENTE, J.C.: *Historia del Carlismo contemporaneo*, Madrid, 1974

27.CLEMENTE, J.C.: *Montejurra 76. Encrucijada política*, Madrid, 1977.

28.CLEMENTE, J.C.: *Los Origenes del Carlismo*, Madrid, 1979.

¿Déu, Pàtria i furs?

síntesi cometé un error gravíssim, ja que només es basava amb allò que havia publicat i escrit ell mateix, ignorant totes les aportacions fetes per autors que no fossin ell mateix. Com a botó de mostra, es necessari que parlem de *Historia General del Carlismo*,²⁹ de més de mil pàgines, que patia tots els defectes que hem descrit anteriorment.

A més de Clemente, dins el sector neo-carlí hem de parlar de Evarist Olcina, que escrigué *Carlismo y autonomias regionales*³⁰, publicat a l'any 74 i *Carlisme i autonomia al País Valencià*³¹, a l'any 1976, que posava en relleu la estreta relació entre el carlisme i l'autonomisme/nacionalisme. Així mateix, adoptant un marc d'estudi molt més reduït, emprant una escala autonòmica, Garcia Villarubia, va publicar un llibre en el que analitzava el carlisme a Andalusia, *Aproximación al carlismo andaluz durante la guerra de los siete años, 1833-1840*.³²

En definitiva, els neo-carlins van afirmar, i afirmen, amb més o menys fortuna, que el carlisme es un moviment progressista, popular i nacionalista, exagerant de forma considerable el caràcter furista de l'ideari carlí, en constant conflicte amb tota una serie d'agents estranys que se'n volien aprofitar. De fet afirmen que al llarg de la seva historia, el carlisme només s'ha desenvolupat lliurement en tres ocasions, durant la guerra dels Matiners, entre 1846 i 1849, durant el l'etapa jaumista, el "govern" de Jaume III, entre 1909 i 1931, i curiosament, la etapa carles-huguista.

Cap als anys vuitanta, els tradicionalistes van dur a terme un interessantíssim procés de reorganització política i social, per tal de refer els quadres i plantar cara als canvis que es produïen en el si de la societat espanyola. A nivell polític, a l'any 1986 es va refundar la Comunió Tradicionalista Carlista, format únicament pels sectors mes conservadors del moviment carlí. Immediatament després es va fundar la revista *Aportes*, amb un objectiu summament clar *pretendia construir una historia en libertad, sin condicionamientos políticos ni tesis preconcebidas que condicionasen las conclusiones, tal como acontece a veces en la historiografia marxista*³³, un autentic *think tank* en definitiva, creat per tal de dotar de cert cos literari e ideològic a la Comunió. Dita revista no es tan sols una revista dedicada publicar els articles dels autors afins a la seva ideologia sinó que també compta amb la seva pròpia editorial i amb el seu propi concurs d'estudis històrics, el Premi Ignació Larramendi.

A més del grup *Aportes*, la historiografia neo-tradicionalista produït moltes més obres, tot i que la majoria no tenen un excessiu valor acadèmic. De fet, aquests historiadors, entre els que destaca Payne, s'han limitat en molts casos a copiar els plantejaments d'Oyarzún i Ferrer, integrant en el si del seu discurs les idees de l'escola de Navarra i dotant els seus textos de cert

---

29.CLEMENTE, J.C.: *Historia General del Carlismo*.

30.OLCINA, E.: *Carlismo y autonomias regionales*, Madrid, 1974.

31.OLCINA, E.: *Carlisme i autonomia al País Valencià*, Valencia, 1974.

32.GARCIA VILLARUBIA, F.:*Aproximación al carlismo andaluz durante la guerra de los siete años, 1833-1840*, Madrid, 1974.

33 CANAL MORELL, J.: «El carlisme. Notes per a una anàlisi de la producció historiografica del darrer quart de segle» a CANAL MORELL, J.(Coord): *El carlisme sis estudis fonamentals*, Barcelona, 1993, p.22.

¿Déu, Pàtria i furs?

aire positivista.

El màxim exponent d'aquesta tendència historiogràfica es Alfonso Bullón de Mendoza. Durant molts anys Bullón de Mendoza treballà el carlisme, i amb tot el conjunt dels seus treballs redactà, i posteriorment publicà la seva tesi doctoral *La primera Guerra Carlista*, de l'any 1992. Com hem assenyalat, en aquesta obra no hi ha res original, i de fet, no es sinó un intent ridículament forçat, i que resulta molt poc convincent, de demostrar els postulats de l'autor, es a dir, que una part importantíssima de la població espanyola era carlina.

De tota manera, la historiografia neo-tradicionalista ha generat un gran volum de publicacions, però considerem que no es necessari dedicar-hi el nostre temps, perquè com han assenyalat molts autors, més del 70% de la producció es resumeix a una ploma fàcil i a la acumulació de documents, sense cap tipus de reflexió històrica.

Com hem vist fins ara, llevat de l'obra de Pirala, que pretenia estar al marge de qüestions ideològiques, la historiografia carlina ha estat sempre manejada per uns o per altres, sempre amb una clara finalitat política, de manera que es inevitable que ens facem una pregunta que resulta certament important ¿ hi ha hagut historia del carlisme que no es trobes vinculada al fet ideològic? La resposta, afortunadament, es que sí.

D'ençà de la meitat de la dècada dels anys seixanta, de forma paral·lela al sorgiment de l'escola neo-carlina assistim a la aparició d'una serie de publicacions molt interessants a través dels quals els investigadors procuraren analitzar el fenomen que ens ocupa des d'una perspectiva científica. Dins aquesta línia es necessari que citem algunes obres i autors que considerem especialment destacades i destacables.

Així doncs, hem de parlar de l'obra de Jaume Torras, de les que destaquem *La guerra de los agraviados* publicada l'any 1967 a Barcelona en la que feia una molt interessant lectura d'aquest conflicte entre la monarquia i els reialistes més radicals. Així mateix convé que parlem de les obres de Julio Aróstegui *El carlismo alavés*.³⁴ En aquest llibre Aróstegui tracta la segona guerra carlina, però com ell mateix assenyalà, allò més interessant de la seva obra no era l'estudi dels fets d'armes, sinó l'estudi de la societat alabesa durant dita guerra. Per això l'autor analitzà el govern carlí durant els 6 anys de la seva existència, i les seves repercussions, dedicant, així mateix un capítol a una serie de temes relacionats amb la sociologia del carlisme, posant sobre la taula temes com la heterogeneïtat social e ideològica del carlisme la importància dels sectors urbans, cosa que posava en dubte el clixé, tan generalitzat, de que el fet carlí era quelcom únicament vinculat a la pagesia.

Es necessari que parlem sobre la interessant obra de Javier Herrero, *Los orígenes del pensamiento reaccionario español*,³⁵ publicat a l'any 1971, en la qual l'autor arribà a la conclusió

---

34. ARÓSTEGUI, J.: *EL carlismo alavés* Vitoria 1970.

35. HERRERO, J.: *Los orígenes del pensamiento reaccionario Español*, Madrid, 1973

¿Déu, Pàtria i furs?

de que la suposada tradició defensada pels carlins ni era tradició ni era espanyola, sinó que estava estretament vinculada als corrents anti-il·lustrats europeus. Consider necessari recalcar que en aquests moments es va publicar un article molt interessant titulat «Liberalismo y rebeldía campesina» a les *I Jornadas de metodología aplicada a las ciencias sociales* on l'autor tractava d'explicar les relacions entre els sectors populars i la seva oposició o col·laboració amb el liberalisme.

Així mateix, durant els anys 60 i 70 el carlisme cridà l'atenció d'especialistes estrangers, com Martin Blinkhorn, que centrà els seus estudis en el període de la Segona República, i així mateix, durant els anys 70 historiadors que tenien plantejaments metodològics i teòrics diferents, com es el cas d'Antonio Garmendia, van tractar el tema que ens ocupa, donant a la historiografia sobre el carlisme molta més profunditat.

També consider necessari parlar d'un article molt significatiu publicat a la revista *Recerques* l'any 1980 titulat «Crisi camperola i revolta Carlina» escrit per Josep Fontana, en el que d'una forma molt encertada afirmava que alhora de parlar sobre el carlisme s'havien de fer algunes distincions, ja que segons ell afirma el partit carlí era format per una elit dirigent, pròpiament carlina seguida per una gran massa, no necessàriament carlina, però que compartia amb dites elits el seu rebuig cap al regim liberal.

De la mateixa manera, hem de tenir present l'obra de Jesus Millàn, que amb la seva obra, *Rentistas y campesinos, desarrollo agrario y tradicionalismo político en el sur del país valenciano*³⁶ va donar lloc a un gran nombre d'estudis fets a escala regional sobre el fenomen del carlisme.

Ja en la decada dels anys noranta es necessari que parlem de l'obra de Ramon de Urquijo Goitia, *Relaciones entre España y Nápoles durante la primera guerra carlista* publicat a l'any 1998.³⁷ Urquijo, en la seva obra fa una serie d'observacions que no deixen d'esser interessants. Al llarg de la seva obra afirma que el carlisme era quelcom més que un simple moviment camperol, reivindicà el caràcter polític del carlisme i afirmà que el carlisme gaudia del recursos materials i humans necessaris per poder crear i gestionar un estat funcional. Així mateix, fou dels primers en suggerir que la Primera Guerra Carlina no era sinó un reflex a escala nacional del conflicte entre conservadors i liberals que assotava Europa d'ençà de la jornada de Waterloo. Així mateix, Urquijo Goitia arriba a la conclusió de que els carlins perderen la Guerra dels Set Anys no per mor de la seva incapacitat alhora de gestionar homes i recursos sinó per la escassa col·laboració dels aliats, tot i que posa en valor la tasca feta pels diplomàtics carlins.

El mateix any, Pedro Rújula publicà *Contrarrevolución, Carlismo y Realismo en Aragón*³⁸, en el que afirmava, com havia fet Urquijo Goitia, que el carlisme era un moviment vinculat a la

---

36. MILLÀN, J.: *Rentistas y campesinos, desarrollo agrario y tradicionalismo político en el sur del país valenciano*, Valencia, 1984

37. URQUIJO GOITIA, R.: *Relaciones entre España y Napoles durante la primera Guerra Carlista*, Madrid, 1998.

38. RÚJULA, P.: *Contrarrevolución, Carlismo y Realismo en Aragón*,

¿Déu, Pàtria i furs?

contrarevolució blanca, tot i que afirmava que en el cas hispànic, es tractava d'una fase aguda del moviment. Rújula, en aquesta obra analitzava les relacions entre la societat i el carlisme i arribà a la conclusió que de ahora de parlar d'aquesta qüestió era necessari diferenciar dos àmbits diferents. Així en el nord d'Aragó, la majoria del camperolat era desfavorable al fet carlí, mentre que en el baix Aragó era partidari del carlisme perquè les reformes liberals havien malmenat els seus propis interessos, de manera que entre les elits contrarevolucionàries i les masses camperoles es generà una mena de simbiosi que permeté la pervivència del moviment.

Així mateix, Rújula posa sobre la taula dues noves idees de les que encara no havíem parlat, per una banda parla de «lògiques menors», possibilitat de guanyar més diners, obtenir terres o altres prebendes com un dels motius per l'allistament, i també parlà d'una mena de xarxa formada per les elits reialistes, l'església i els Voluntaris Reialistes per tal d'articular el moviment al llarg de la geografia aragonesa.

Un any després a l'any 1999, Manuel Santirso, publicà *Revolució liberal i Guerra Civil a Catalunya, 1833-1840*.³⁹ En aquesta obra, l'autor afirma que a Catalunya la presència del carlisme es fruit de l'acció externa, a través d'agents bascs i navarresos, i no com una resposta de les classes populars per mor del fracàs en la transició cap al capitalisme. D'aquesta manera, Santirso afirma que el nombre de carlins a Catalunya, o la seva visibilitat, augmentava i disminuïa en funció dels èxits de les armes carlines.

En un altre ordre de coses, defugint dels estudis d'àmbit regional, hem de tenir present la tasca feta per Capistegui, que a *El naufragio de las ortodoxias*,⁴⁰ publicat a Pamplona l'any 1997 analitzava les causes de la pervivència del carlisme, afirmant que es devia a la capacitat del carlisme de crear una subcultura, amb uns mites i uns referents propis, i generar alhora els elements de propagació de la mateixa. Així segons Capistegui, el carlisme perviu gràcies al folklore carlí i als clubs, cercles i casinos. De la mateixa manera, un dels elements que permeteren la pervivència del carlisme fou, sense dubte el fet de que el moviment tenia un gran pes a la ruralia i en les petites comunitats l'ideari carlí es pogué transmetre de generació en generació, assegurant el relleu generacional del moviment.

En aquesta mateixa línia de pensament s'ubica *El carlismo vasconavarro frente a la democracia Española*⁴¹, on Vicente Garmendia, de qui ja hem parlat introduí el concepte de «propaganda del sentiment» segons el qual, la transmissió de l'ideari es feia a través de cançons, almanacs i pamflets, de contingut hiperbòlic, amb l'únic objectiu de suscitar l'atenció del públic i convèncer-lo de la validesa de l'ideal.

Aquest mateix any, veié la llum un altre llibre molt interessant, *El carlisme Català dins l'Espanya de la Restauració*, publicat per Jordi Canal. En aquest llibre l'autor analitza els sistemes

39. SANTIRSO, MANUEL.: *Revolució liberal i Guerra Civil a Catalunya 1833-1840*,

40. CAPISTEGUI, F.J.: *El naufragio de las ortodoxias*, Pamplona, 1997.

41. GARMENDIA, V.: *El carlismo vasconavarro frente a la democracia Española*, Bilbao, 1999.

¿Déu, Pàtria i furs?

emprats pels carlins per tal de garantir la pervivència del moviment. Segons Canal, que apunta en la mateixa direcció que Capitstegui, el carlisme aconseguí garantir la seva continuïtat gràcies al component social de la seva ideologia, a la constant revisió i adaptació del discurs i al seu pes en determinades zones de la geografia hispànica. D'aquesta manera, Canal posa en relleu els canvis que afrontà el carlisme just després de la derrota de 1876, tot afirmant que la derrota a les armes obri als carlins nous entorns, com els cercles i les juntes, emprades per l'enquadrament i formació dels militants. Així mateix, Canal anuncia que els carlins van idear mecanismes nous alhora de transmetre el seu ideari, de manera que recorregueren a la organització de viatges a llocs importants pel moviment, com en el cas de Montejurra.

En el mateix llibre l'autor afirma que el carlisme supera les barreres del fet ideològic per convertir-se en una forma de vida, basada no en la tradició sinó en la relectura i la idealització de la mateixa. De tota manera, Canal també es summament crític amb el carlisme, perquè afirma que es tractava d'un partit piramidal, format per una ample base, bestreta de les classes populars i dirigida per les elits tradicionals, i que els òrgans de socialització carlins malgrat fossin oberts a les classes populars ni eren ni pretenien ésser democràtics.

Dos anys després de la publicació d'aquest llibre, Jordi Canal publicà *El carlismo. Dos siglos de contrarevolucion en España*⁴², que és segons la crítica la millor síntesi que s'ha escrit sobre el fenomen que ens ocupa.

A nivell illenc, el tema del carlisme ha estat, per motius que no arribem a comprendre, molt poc tractat, i les obres publicades parlen d'altres períodes de la història del moviment, mentre que la qüestió dels seus orígens no ha cridat l'atenció dels investigadors.

Així doncs, per tal de conèixer els orígens del moviment comptem amb molt poca bibliografia específica. Hem de recórrer a les memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Històrics, Heràldics i Genealògics,⁴³ on a l'any 2000 el doctor Miquel Ferrer i Flórez publicà un article molt interessant sobre la evolució del carlisme a la nostra illa. Hem de tenir present, si més no, que aquest article només es una breu introducció al tema, perquè en unes 20 pàgines parla de la història del carlisme a la nostra illa d'ençà del segle XIX fins a l'actualitat, pràcticament.

Hem de tenir present, si més no que a l'any 1985, Bartomeu Carrió publicà a la revista *Elements* un article molt interessant, titulat «Elements per a una història del carlisme a Mallorca»⁴⁴ en el qual l'autor feia un esbós interessantíssim, tot i que molt sintètic, de l'esdevenir del carlisme d'ençà de la primera guerra Carlina fins als anys vuitanta. L'article de Carrió presenta certes diferències amb el de Ferrer i Flórez, perquè no fa un esbós lineal de la història del moviment, sinó

42. CANAL, J.: *El carlismo. Dos siglos de contrarevolucion en España*, Madrid, 2000.

43. FERRER I FLOREZ, M.: «Naixement i evolució del carlisme a la Mallorca del segle XIX» Memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics, 12 2002, Palma pp. 133-150

44. CARRIÓ, B.: «Elements per a una història del carlisme a Mallorca» *Elements*, 4, 1985, Palma, pp. 19-26.

¿Déu, Pàtria i furs?

que el tracta de forma més abstracta, centrant-se en qüestions ideològiques. A més, l'article de Carrió recull fragments molt interessants, extrets de discursos, i alguns fragments d'entrevistes a certs personatges que, en els anys vuitanta, eren importants dins el moviment carlí, com es el cas de Jose Maria Biarnés. Així mateix, Carrió va fer una aportació que en el seu moment fou molt valuosa, ja que indicà un gran nombre de publicacions carlines, posant-les a l'abast dels lectors.

De tota manera, convé tenir present que aquesta no fou la única incursió de Miquel Ferrer en el segle XIX illenc, sinó que la seva obra fou molt prolífica i valuosa. Crec que es necessari parlar, en primer lloc de *Historia política contemporánea de Mallorca (1808-1868)*, un dels capítols de la *Historia de Mallorca* de Masacaré Passarius.⁴⁵ De tota manera, d'aquest capítol, el que ens resulta més interessant es l'apartat en que Flórez analitzà els aldarulls carlins a la nostra illa és fonamental destacar, al meu entendre *Política y Represión en Mallorca, (1800-1840) Liberalismo y sociedades secretas*, on l'autor fa una interessant anàlisi de les mesures repressives preses pels diferents bàndols en funció dels successius canvis de règim polític que es produïren durant el primer terç del segle XIX espanyol, dins aquesta mateixa línia, cal tenir present un llibret molt útil publicat per aquest autor, titulat *El govern de Ferran VII a Mallorca*,⁴⁶ on fa una síntesi dels 16 anys del regnat del «Desitjat». Aquest llibret, si bé es cert que es molt útil, perquè permet atracar-nos tal volta te un caràcter massa divulgatiu, perquè resumeix en seixanta pàgines, vint anys d'història, però a la vegada es molt practic perquè permet fer-nos una idea del tema. Per acabar amb la bibliografia de Ferrer i Flórez, crec que és fonamental parlar de *El gobierno del Marques de Coupigny en Mallorca (1812-1820)*⁴⁷, en que analitza aquest interessant període de la historia de la nostra illa, de forma molt més ampla i profunda que en *El govern de Ferran VII*.

Més enllà de la fantàstica bibliografia de Flórez, comptem amb molt pocs recursos alhora de parlar de la historia del carlisme a les illes. Una de les obres més importants amb les que comptem es *Un alzamiento Carlista en Manacor*, de Gabriel Fuster i Forteza, publicat a l'any 1946, on l'autor descriu els fets que succeïren durant els dos dies en que Manacor fou ocupat pels carlins a l'any 1835. Es un retrat molt fidel de la *Llorençada* però, tenint en compte que es tracta d'un llibre de l'any 1946, però tenint en compte que fou escrit durant la postguerra, en ple franquisme, convé llegir-lo amb cura. A més, la obra de Fuster es molt superficial, ja que només narra els fets, sense intentar explicar-los ni analitzar-ne les causes o conseqüències. Sobre la *Llorençada*, si més no, s'han publicat alguns treballs molt interessants, com es el cas de «Carlisme i mobilització pagesa a la Mallorca del segle XIX», d'Antoni Vives, publicat a la revista *Lluc* l'any 2011, en que, a través de l'estudi de la *Llorençada* el doctor Vives intenta analitzar un dels grans temes que, com hem vist, han preocupat als investigadors del carlisme, les causes de

45.FERRER I FLÓREZ, M.: *Historia política contemporánea de Mallorca (1808-1868)*, a MASCARÓ PASSARIUS, J. (Coord.): *Historia de Mallorca* T. IV, Palma, 1978, pp.1-71.

46.FERRER I FLÓREZ, M.: *El regnat de Ferran VII*, Palma, 2001.

47.FERRER I FLÓREZ, M.: *El gobierno del marques de Coupigny en Mallorca*, Palma, 1996.

¿Déu, Pàtria i furs?

la col·laboració entre les elits carlines i les classes populars, arribant a la conclusió de que es deu, no a qüestions ideològiques, sinó a la confluència de interessos, ja que ambdós estrats temien, per motius molt diversos, l'adveniment del règim liberal. Així mateix, a les I Jornades d'Estudis Locals de Manacor, de l'any 2000, es presentà un article un tant simple en que l'autora, Catalina Cañellas⁴⁸, analitzà, seguint les directrius de Rujula, la *Llorençada* per arribar a la conclusió de que es tractà, curiosament, d'un fenomen contrarevolucionari.

Si bé es cert que el primer carlisme no ha estat tractat amb la profunditat que mereix, es cert que altres moments de la història del moviment han sigut tractats amb més detall. El darrer terç del segle XIX, per exemple, sí que ha gaudit de més atenció per part de la comunitat acadèmica, de manera que podem parlar d'algunes obres, molt interessants. La primera que parlà sobre carlisme en aquesta època fou Isabel Peñarubio a *Mallorca davant el centralisme*⁴⁹ on l'autora afirma que el carlisme no tenia un pes gens menyspreable a la nostra illa i intenta explicar, les causes del mateix, diferenciant, com sempre les elits, vinculades a la causa per motius familiars o econòmics, i les classes més populars, que donaren suport al carlisme, per certa convicció ideològica i cert grau de temor al règim liberal.

Més recentment, s'han publicat algunes obres, com *Carlisme i integrisme a Mallorca, 1887-1889. Epistolari entre Antoni Maria Alcover i Miquel Binimelis, 1868-1910*⁵⁰ de Pere Fullana i Bartomeu Bennàsser. Crec que podem parlar així mateix d'una altra obra de Pere Fullana, un article publicat al *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, titulat «La reorganització política del Carlisme Mallorquí 1888-1891.»⁵¹ en que l'autor analitzà, a través de l'estudi de la premsa, el cisma que visqué el carlisme per mor de les dissensions entre els diversos grupuscles ideològics que conformaven el carlisme.

Finalment, no podem deixar de parlar d'una de les publicacions més recents sobre el tema, *La gran victòria del carlisme en Balears, las elecciones de 1871* publicat a l'any 2012, en que l'autora, Marta Balzategui analitza el triomf dels carlins a les eleccions. Balzategui, a més publicà un article molt interessant titulat «Carlins mallorquins a l'estiu de 1875, les lletres de l'exili»⁵² en que recull les cartes de destacats carlins mallorquins que, després de la desfeta carlina hagueren de partir a l'exili per evitar les represalies del govern liberal. Òbviament, no podem deixar de parlar de la seva magnífica tesi doctoral, recentment llegida, en que analitzava la premsa carlina de finals del segle XIX.

---

48. CAÑELLAS CARBONELL, C.: «L'aixecament de 1835 com a fenomen contrarevolucionari». I *Jornades d'estudis locals de Manacor*, Manacor, 2000, pp 259- 266.

49. PEÑARUBIA Y MARQUES, I.: *Mallorca davant el centralisme, (1868-1910.)* Barcelona 1980.

50. BENNASSAR, B; FULLANA, P.: *Carlisme i integrisme a Mallorca, 1887-1889. Epistolari entre Antoni Maria Oliver i Miquel Binimelis, 1868-1910*, Palma, 1993.

51. FULLANA, P.: «La reorganització política del Carlisme Mallorquí 1888-1891.» *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, 49, 1993, Palma, pp. 431-440

52. GUTIERREZ BALZATEGUI.: «Carlins mallorquins a l'estiu de 1875, les lletres de l'exili» *Lluc*, 877, Palma, 2011, pp. 24-29

¿Déu, Pàtria i furs?

A més d'aquests llibres, no podem deixar de banda altres materials als que hem recorregut. Així doncs crec que es necessari fer referència a tres obres més, en primer lloc *Noticias y relaciones históricas de Mallorca* de Joan Llabrés i Bernal i Joan Pou Muntaner⁵³, tampoc podem deixar de parlar de la *Historia de les Illes Balears*⁵⁴ de Miquel Àngel Casesnoves, una obra que, si bé es summament sintètica, construeix de forma clara i concisa un retrat acuradíssim de la història contemporània de les nostres illes. Finalment, crec que es necessari parlar del tercer tom del tercer volum de la *Historia de les Balears* d'Ernest Belenguier, titulat *Del segle XVIII borbònic a la complexa contemporaneïtat*.⁵⁵ Aquest, dirigit per Miquel Duran i Antoni Marimon, descriu amb molt detall i forma encertadíssima l'esdevenir de la nostra illa d'ençà del Decret de nova planta.

Com es obvi, a més de totes les obres que hem esmentat fins ara, hem emprat molts altres recursos, que hom trobarà consignats a la bibliografia que hem adjuntat al final del treball. Així mateix, volem assenyalar que hem inclòs alguns comentaris bibliogràfics al llarg del treball, per tal de que el lector es pugui fer una idea dels recursos que hem emprat alhora de dur a terme cada un dels capítols i blocs que conformen el present escrit.

---

53 LLABRÉS BERNAL, J; POU MONTANER, J.: *Noticias y relaciones historicas, t. II*, Palma, 1998.

54 CASASNOVAS, M.A.: *Historia de les illes Balears*, Palma, 2007.

55 MARIMON, A.; DURAN, M.(Dir.): *Del segle XVIII borbònic a la complexa contemporaneïtat*, Barcelona, 2004.

¿Déu, Pàtria i furs?

4. El Carlisme.

Considerem necessari, abans d'entrar en matèria, introduir els temes que tractarem en aquest punt. El primer que ens interessa es posar sobre la taula el fet de que el carlisme no es quelcom únic, sinó que s'engloba en un conjunt més ample de moviments, de més o menys importància, que conformen una autèntica xarxa contrarevolucionària. La segona qüestió que ens interessa tractar, encara que sigui de forma molt somera, es el fet de que durant el primer terç del segle XIX comencen a produir-se, arreu de l'estat certs canvis socials i econòmics que contribueixen a més al desballestament de l'ordre tradicional.

Un cop tractada aquesta qüestió parlarem del desenvolupament del conflicte dinàstic. Tot seguit ens centrarem en qüestions pròpiament carlines, com l'estudi dels primers carlins, el discurs polític del moviment i finalment, farem un molt breu repàs a la primera guerra carlina.

4.1 La contra-revolució europea.

En primer lloc, intentaré definir el carlisme com a moviment sociopolític, considerant que abans d'entrar en matèria hem de tenir clar allò del que parlem. Hem de tenir present, en primer lloc que el carlisme es un moviment contrarevolucionari, però ¿què es la contrarevolució?

Al llarg del segle XVIII sorgiren, en els ambients catòlics europeus una corrent de pensament conservadora que s'oposava al nou ideari il·lustrat, encapçalat per Agustín Barruel i Edmund Burke teoritzadors sobre el pensament contrarevolucionari i anti-il·lustrat fou Edmund Burke, l'obra del qual es amplíssima, tot i que en molts casos es limita a analitzar els fets des de la seva perspectiva, com en el cas de *Reflections on the revolution in France*, però en cap cas va realitzar cap obra en que sistematitzés el seu pensament. Analitzant la seva obra arribem a la conclusió de que l'ideari de Burke es basa unes poques idees bàsiques, que podem sintetitzar de la següent manera:

En primer lloc hem de tenir present que tenia una visió providencialista de la historia, de manera que tot allò que entre d'altres. Els anti-il·lustrats basaven el seu pensament en una serie de premisses molt senzilles.

El pilar de la seva ideologia era la defensa de la tradició històrica, ja que defensaven que durant molts segles, l'estat s'havia regit per un conjunt de normes no escrites, segons les quals tots els estaments que conformaven la societat tenien cert pes en el si dels sistemes de govern i que a més limitaven l'autoritat del monarca. D'aquesta manera, els nobles gaudien d'un gran nombre de privilegis, i eren en definitiva els qui manaven, gràcies als privilegis que havien obtingut per mor de la seva participació en els grans fets d'armes. D'aquesta manera, el paper reservat al tercer estat era el de donar suport a la noblesa per tal d'evitar que el rei no s'extralimités en l'exercici del poder.⁵⁶

56.URQUIJO GOITIA, J.R.: «Revolución y Contrarevolución : de Cadiz a la Granja», *Monte Buciero, 13,Cantabria*

¿Déu, Pàtria i furs?

Un dels més importants te succeïa no era sinó una expressió de la divina providència. donava més importància al conjunt de la societat que a l'individu i rebutjava el caràcter contractual de la mateixa, afirmant que aquesta era fruit de la conveniència. Tenint en compte aquests dos factors, no ens ha de sorprendre el pes enorme que te la religió en l'ideari de Burke, tant com element cohesionador de la societat, com a guia de comportament de les societats.⁵⁷

A més criticava als constitucionalistes tot afirmant que no tenien cap tipus de legitimitat per atrevir-se regular la estructura de les societats futures, així mateix posa en valor el sistema anglès, on no hi ha una constitució tancada, sinó que la societat es regula mitjançant un corpus de lleis consuetudinàries.⁵⁸ Com a fruit del seu respecte cap al sistema anglès, Burke acceptava que es poguessin modificar les lleis per adaptar-les a les noves situacions, tot i que considerava fonamental respectar el sistema i les normes anteriors⁵⁹

El darrer punt que cal comentar en la ideologia de Burke, i per tant de la ideologia conservadora fa referència a la qüestió de la representativitat del poble en front al poder. Segons l'autor, el poble no havia d'esser present, ja que per ell, aquest només tenia un paper marginal. D'aquesta manera, els representants havien d'esser homes formats i amb propietats, a fi de garantir que durien a terme la seva tasca amb el màxim de zel. A més segons aquest autor els representants no havien de regir-se únicament segons les necessitats dels seus electors, sinó que havien de procurar tenir més en compte les necessitats de l'estat.⁶⁰

En definitiva, i per clarificar la qüestió, basti dir que el pensament anti-il·lustrat, contra-revolucionari, es basa en la defensa de l'ordre tradicional, enfront als canvis, tal com el definí Claude Mazauric:

*[La contrarevolucion] Es el conjunto de dispositivos politicos puestos en acción, desde el momento en que se convino en llamar pre-revolución, para intentar invertir el sentido adoptado en el curso del proceso histórico por la relación de las fuerzas políticas anudada entre los partidarios de la abolición de los privilegios en provecho de una sociedad civil, que tiene por base la igualdad, y los animados por la nostalgia de un orden social, victoriosamente combatido por las fuerzas de transformación social y política que ellos sueñan con restaurar.*⁶¹

De tota manera, la contra-revolució no es basa únicament en un plantejament teòric, sinó que també presenta un clar desenvolupament pràctic, tal com demostrà Dupuy. Segons l'autor francès, el moviment contra-revolucionari presenta tres fases clarament diferenciades, en primer

---

durante la Guerra de la Independencia, Santander ,2008, pp.356-357.

57 Ibid. p. 359.

58.Ibid. p.358.

59Ibid.p. 359.

60.Ibid. p. 359.

61.MAZAURIC, C.: *Autopsie d'un échec: La résistance à l'anti-revolution et la défaite de la contre-revolution* p. 238.apud URQUIJO GOITIA, J.R.: «Revolución y Contrarevolución : de Cadiz a la Granja» p.356.

¿Déu, Pàtria i furs?

terme es produeixen *resistències a la revolució*, en que es donen les primeres mostres d'oposició a la nova ideologia, en una segona fase es dona allò que anomenà *anti-revolució popular* moment en que es produeixen alçaments espontanis i col·lectius contra els representants de la nova ideologia, i finalment, la *Contrarevolució*, que es la fase en que la lluita contra les noves idees deixa d'esser quelcom popular per esdevenir una lluita organitzada destinada a l'eradicació de la tasca duita a terme pels revolucionaris.⁶²

Aquests moviments, els Miguelistes portuguesos, els «Blancs» francesos, o els diferents moviments que es produïren a Itàlia, com els Sanfedistes triomfants a europa després de la desfeta napoleònica a Waterloo, cobejats per l'esperit del Congrés de Viena, van establir una serie de connexions entre ells, per tal de col·laborar en cas de que fos necessari, a través d'ajut militar o financer per tal de garantir l'ordre a l'Europa post-napoleonica, cosa que arribà a configurar allò que certs autors anomenaren una internacional blanca. Així sabem que carlins espanyols, com Rafel Tristany o Francesc Savall van prestar serveis d'armes a Italia entre el final de la guerra dels set anys i 1872. Així mateix coneixem altres personatges, estretament vinculats a la causa absolutista, com el comte Henri de Cathelineau, un noble francès la família del qual formà part de l'alçament reialista de La Vendée, col·laborà amb la duquesa de Berry en la sublevació que aquesta organitzà a l'any 1832, per després passar a Portugal, on combaté al costat dels miguelistes, per després creuar un altre cop la frontera i passar al servei de don Carles. La seva carrera no acabà aquí, ja que a 1860 organitzava a Roma un grup de legitimistes, un any després treballava pels Borbons napolitans i a l'any 1872 es trobava prop de la frontera franco-espanyola per preparar l'alçament de Carles Borbó d'Austria Este, autoproclamat Carles VII⁶³.

Malauradament, no disposem de cap estudi de conjunt que permetí detallar millor les relacions entre uns i altres, així com establir pautes comunes de funcionament, desenvolupament i estructura dels sots-dits moviments contrarevolucionaris⁶⁴

4.2. El Primer Carlisme.

Segons tot el que hem anunciat en el punt anterior, el carlisme es un moviment contrarevolucionari clàssic, tal com indicà en el seu moment Raymond Carr⁶⁵, que s'oposa al liberalisme i a tot allò que representa, prenent mantenir el model social i polític propi de l'Antic Regim, de manera que l'afirmació que va fer Blinkhorn⁶⁶ dient que el carlisme era *una de las curiosidades de la historia contemporánea [...] un movimiento legitimista de masas sin*

---

62. DUPUY, R.: *De la Revolution a la Chouannerie. Paysans en Bretagne, 1788-1794*, París, 1988 pp. 355-357, apud URQUIJO GOITIA, J.R.: «Revolución y Contrarevolución : de Cadiz a la Granja» p.356.

63. CANAL, J.: *El carlismo..* pp. 13-14.

64. MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO, J.: «El primer Carlismo», *Ayer*, 38, Madrid, 2000, pp. 36-37.

65. CARR, R.: *España, 1808-1975*, Madrid, 1996, p. 187 *España que dio nombre al liberalismo, produjo con el carlismo una forma clásica de Revolución.*

66. BLINKHORN, M.: *Carlismo y contrarevolución en España*, Madrid, 1975, p. 34

¿Déu, Pàtria i furs?

equivalentes en el extranjero no es certa en absolut.

Així doncs, el carlisme es fruit de la confluència de dos elements diferenciats, per una banda, la qüestió de la legitimitat de Carles Maria Isidre, les reclamacions del qual foren el focus del moviment i sens dubte el seu catalitzador, i per l'altra banda, la oposició al liberalisme per part d'un important segment de la població. El caràcter dual del moviment dificulta establir amb precisió quan aparegué en escena el carlisme, ja que atribuir-li un origen basat en la legitimitat dinàstica suposa atorgar al moviment un caràcter del tot improvisat que, indubtablement no te, i per l'altre banda, afirmar que la qüestió legitimista no es cabdal en l'aparició del carlisme tampoc te sentit, ja que els moviments anteriors, com els reialistes del trienni, no tingueren un impacte tan sonat com el carlisme, que aprofità sens dubte les fissures que havia patit la monarquia per mor de la crisi successòria.⁶⁷

A més d'aquests dos elements, que conformen el nucli ideològic del fet carlí, hem de tenir present un tercer punt, ja que cap als anys 30 del segle XIX la societat espanyola es trobava immersa en un incontestable procés de canvi social, econòmic i polític que accelerà els processos enfrontà de forma quasi irreconciliable les postures d'uns i altres.

De tota manera, crec que la millor forma de pode explicar el fet carlí es anar per parts, analitzant alguns factors que considerem fonamentals alhora d'entendre un moviment com el carlisme.

4.2.1 La societat espanyola en el primer terç del segle XIX.

La Espanya de principis del segle XIX vivia un moment de crisi, causat, sens dubte per anys molt durs, tant en el pla social, com econòmic.

Hem de tenir present que, a l'igual que a tota Europa Occidental, encara es patia la deflació i l'estacament econòmic que havien causat vint anys de Guerres Napoleòniques, òbviament això portà a la monarquia Espanyola a una situació econòmica molt complicada que a més es veié agreujada per les guerres colonials, i la posterior independència de les colònies americanes, i la política econòmica de Ferran VII i els seus gabinets, que aconseguí que durant els primers vint-i-cinc anys del segle, a Espanya es bloqueges el desenvolupament de la indústria, cosa que debilita considerablement la economia nacional, i a més va fer que Espanya perdés definitivament, la seva condició de potencia econòmica. Si més no, a la mort de Ferran VII, el govern de Cea Bermudez va impulsar una important bateria de reformes destinades a la modernització i liberalització econòmica. Això tingué a més altres efectes, ja que per mor de la crisi es van impulsar mesures destinades a la comercialització dels excedents, permeteren la privatització de les terres comunals i de forma més o menys directa van potenciar que es

---

67.MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO, J.: «El primer Carlismo» p. 37-38.

¿Déu, Pàtria i furs?

deixessin de pagar les rentes senyorials.⁶⁸

Així mateix, a nivell demogràfic els primers trenta anys del segle XIX presenten un creixement molt lent fruit de la reducció de la mortalitat, tant infantil com epidèmica per mor la millora progressiva de les condicions mèdiques, per la relativa pau en que visqueren els espanyols i per la millora de les tècniques de prevenció i control de les epidèmies. A més durant els primers trenta anys del segle es produïren els primers moviments de població cap a les ciutats tot i que a un ritme molt menor que als anys 40 i 50 del segle XIX.

La onada de canvis socioeconòmics que patí el país no explica el sorgiment del carlisme, però òbviament, es un element molt important alhora d'explicar la polarització de la societat espanyola entre carlins i liberals, ja que les mesures que proposaven uns i altres per tal de resoldre la crisi econòmica tenien efectes perniciosos sobre uns o altres estaments. D'aquesta manera, la petita burgesia urbana era indiferent a la privatització de terres comunals, mentre que pels camperols, el fet de poder recórrer a tals terrenys podia suposar, en un any de mala collita, la diferència entre la vida i la mort.

Un altre element que també es necessari alhora d'entendre el carlisme es, sense cap mena de dubte la lluita per la eliminació, o conservació, dels privilegis tant individuals com els de l'església les corporacions gremials i municipals i fins i tot els furs dels diferents indrets de l'estat, que eren posats en dubte d'ençà de l'esclafit de la Revolució Francesa, la fallida de la monarquia i la creació de nous òrgans de govern, les Juntas, i promulgació de la Constitució de 1812. Tots aquests processos posaren en dubte la legitimitat i validesa de les estructures polítiques de l'Antic Règim, entre les que és trobaven, òbviament, els furs i privilegis. A més de la contestació popular d'aquestes institucions, cal tenir present que com es obvi, els privilegis eren un dels blancs dels liberals que posaven per davant del bé de determinades institucions el bé comú i la igualtat legal.⁶⁹

Fou, en definitiva, la combinació de la crisi econòmica i la crisi ideològica i cultural generada per l'aparició del liberalisme i la crisi de la monarquia, la que permeté que es generassin els discurs liberal i carlista, que es basaven en la proposta de mesures diametralment oposades

4.2.2. La qüestió dinàstica.

Pel que fa la qüestió dinàstica, hem de tenir present que apareix quan a l'any 1830 Ferran VII promulgà la Pragmàtica Sanció, que abolia la llei sàlica, de manera que en cas de que el rei no tingues descendència masculina, la primogènita seria proclamada reina, cosa que portà al germà del rei, l'infant Carles Maria Isidre, a la protesta, ja que en cas de no haver-se promulgat la pragmàtica, hauria esdevingut, a la mort de son germà, rei d'Espanya.

Hem de convenir que seria summament simplista afirmar que Carles, aconseguí el suport

---

⁶⁸IBID. P. 38-39.

⁶⁹Ibid, p. 41-42.

¿Déu, Pàtria i furs?

d'importants sectors de la societat espanyola, només pel fet d'haver estat marginat de la línia successòria, de manera que, es necessari, en la nostra opinió, intentar esbrinar el motiu del suport dels sectors més conservadors a les reclamacions de Carles Maria.

Carles Maria Isidre, es col·locà d'ençà del retorn de Ferran VII a Espanya al costat del seu germà gran, i amb molt poc temps, esdevingué un dels consellers més importants de la cort, de manera que la seva opinió, tremendament conservadora, tradicionalista i contra-revolucionaria, era de les escoltades més atentament pel monarca, cosa que des de ben prest va garantir a l'Infant el suport dels sectors més conservadors.

Malgrat tot, no serà fins a un temps després del retorn del Borbons quan l'Infant Carles es convertí en l'ídol dels conservadors. Per això hem d'esperar fins a l'any 1820, quan, dia 3 de març es posà al capdavant de la *Junta reformadora de los negocios públicos*, creada per tal de gestionar la crisi provocada per la revolució de Riego.⁷⁰

Tres dies després, el sis del mateix mes, en una reunió de la sots-dita junta, la majoria de consellers recomanaven al monarca que per tal de fer front a la revolta, convoqués a les Corts, per tal fer front a la crisi, però l'Infant Carles es negà rotundament a tal convocatòria, pronunciant un breu, però molt interessant discurs, que defineix, de forma molt clara i precisa la forma d'entendre la política del nostre protagonista, la defensa a ultrança dels principis de l'Altar i el Tron, bàsics, segons ell mateix, per l'ordre i el bon govern.

*Señor, obligado como consejero de Vuestra Merced. a manifestarle mi modo de pensar sobre el negocio que se ve hoy en el consejo ,debo decir, según dicta mi conciencia, que esta medida agigantada en que Vuestra Merced. da a conocer del modo más patente el amor que todos los españoles debemos a Vuestra Merced y los sacrificios que está pronto ha hacer por su felicidad, creo que contentará pero no satisfará; y que si Vuestra Merced por las dificultades se ve obligado a admitir o las Cortes de Cádiz o su Constitución, el trono de Vuestra Merced vacilará, y con él el Altar. Lo que hago presente a Vuestra Merced en descargo de mi conciencia, respetando siempre y obedeciendo como Dios me lo manda cuanto Vuestra Merced se digne a decretar, como que soy, a mucha gloria, el primer vasallo de Vuestra Merced y el más fiel, hasta derramar la última gota de mi sangre.*⁷¹

Malgrat la negativa del seu germà, Ferran, assabentat de la deserció d'alguns generals, com el Marques de La Bisbal, que havia de fer front als liberals⁷², va decidir jurar la Constitució al dia següent.

Carles, que com hem assenyalat era un fervent partidari de la contra-revolució, però també un germà devot, hagué d'acceptar la decisió del Monarca, i actuar en conseqüència. Per això, des

70.MORAL RONCAL, A.M.: «Don carlos y el carlismo», *Trienio*, 36, Madrid, 2000, p. 142.

71Ibid, p. 144.

72GONZALEZ DURO, E.:*Fernando VII, El rey Felón*, Madrid, 2006 p. 273.

¿Déu, Pàtria i furs?

del seu càrrec de generalíssim dels Reials Exèrcits⁷³ es veié obligat a signar una proclama, publicada a *La Gaceta Extraordinaria* en la que, si bé es cert que demanava a les tropes que actuessin com s'esperava d'ells i fossin lleials al monarca, també els hi recordava la seva manca de cura en la defensa del regne.

*Soldados: el acto solemne con que a la vista de vuestras banderas habéis declarado la más firme adhesión a la constitución política de la monarquía os ha impuesto grandes obligaciones al mismo tiempo que os ha abierto una carrera brillante donde alcancéis gloria inmortal.(...) Amar i defender la patria , sostener con lealtad inalterable al trono y la sagrada persona del monarca, que es el apoyo de la libertad civil y de la grandeza nacional; respetar las leyes: mantener el orden publico ; prestarnos a cuantos sacrificios exigiere el bien común; unirnos en afectos y sentimientos a los demás españoles, y concurrir con ellos al establecimiento y consolidación del sistema constitucional; guardar una disciplina exacta y la subordinación tan necesaria en la milicia; he aquí soldados, nuestras obligaciones sacrosantas; he aquí lo que nos hará dignos del amor de nuestros conciudadanos en el reposo de la paz, y temibles al enemigo en los reñidos combates; he aquí lo que el rey espera de vosotros y de lo que promete daros ejemplo vuestro primer compañero de armas.*⁷⁴

En un primer moment, com podem veure, Carles estant més o menys d'acord amb el nou règim polític, actuà de forma molt disciplinada, seguint les ordres de Ferran i del seu Consell. Si més no, cap al mes d'agost la situació es complicà, ja que el govern constitucional emprengué una campanya tremendament anticlerical, ja que ordenà l'expulsió de la Companyia de Jesús, a l'església li fou arravatada la potestat de posar nous impostos, es van suprimir els ordres monàstics, i una part del patrimoni eclesiàstic fou requisat pel govern⁷⁵, cosa que no agradà a Carles, que es limitava a aconsellar, privadament, ja que havia perdut el seu càrrec de conseller, que procurés vetllar pel patrimoni i els drets de l'església.⁷⁶

La situació de Carles Maria era cada vegada més complexa, perquè a mida que s'enrarien les relacions entre el govern i el seu germà, veia com la seva posició tornava cada cop més compromesa, fins que arribà a ésser pràcticament insostenible. A principis de l'any mil vuit-cents vint-i-un es va destapar l'afer Vinuesa, en que s'acusà a un capellà, Matias Vinuesa, d'estar implicat en una conspiració realista, en la que l'Infant Carles hi tenia un pes molt important. De tota manera, hem de tenir present que d'ençà d'aquest moment, la opinió pública relacionarà, amb o sense motius a Carles Maria Isidre en qualsevol conspiració realista.

73Ibid, p. 273

74.MORAL RONCAL, A.M.: Op. Cit. p. 145.

75.FONTANA, J.: *La época del liberalismo*, Madrid, 2011, pp. 98-100.

76.MORAL RONCAL, A.M.: Op. Cit, p. 148.

¿Déu, Pàtria i furs?

L'afer Vinuesa va complicar encara més la situació, ja que en un dels rutinaris passejos per la capital que duia a terme el monarca, la comitiva reial fou increpada per un grup d'exaltats, als que la Guardia de Corps plantà cara espasa en mà. La comitiva es retirà fins al Palau Reial, que romangué assetjat durant tres dies, al cap dels quals es va oferir al rei la pau a canvi de la dissolució de la Guardia de Corps, cosa que Ferran acceptà sense titubejar.⁷⁷

Com es obvi, durant tot aquest temps, Carles Maria Isidre romangué fidelment al costat del monarca, tot i que en cap moment va vacil·lar a nivell ideològic i va mantenir fermes les seves creences. A més, durant els moments més convulsos, com el motí de juliol de 1822, Carles va demostrar un gran coratge, cosa que va ratificar la imatge de Carles Maria com la de l'heroi contra-revolucionari. No es d'estranyar doncs, que en vista de la incapacitat del seu germà, els sectors més radicals dins el moviment realista, les partides de guerrillers que combatien a les autoritats liberals, es sentissin les primeres aclamacions a Carles V de Borbó.⁷⁸ Malgrat tot, no podem parlar de carlisme pròpiament dit fins la mort de Ferran VII, ja que la majoria de reialistes consideraven que l'únic rei legítim era Ferran VII, i per mor del caràcter de l'Infant Carles es prou complicat pensar que tingués la més mínima intenció de prendre el tron al seu germà, malgrat les seves escasses habilitats polítiques.

Durant els anys posteriors a la segona restauració absolutista, Carles romangué en un segon pla. Cap al final de 1829, quan Ferran, després de la mort de Maria Josefa Amalia de Saxonia, es casà amb Maria Cristina, va començar l'autèntic declivi de la causa absolutista i del nostre protagonista. El mes de març de 1830 es proclamava la Pragmàtica Sanció, en la que s'abolia la llei Sàlica, cosa que posava fora de joc a l'Infant Carles, ja que en base a dita llei, no era necessari que el fruit de l'infantament de la reina, anunciat poques setmanes després de l'aboliment de la llei Sàlica, fos varo, de manera que quan el mes d'octubre del mateix any nasqué Isabel, el futur de la causa apostòlica semblava molt complicat, ja que l'Infant Carles quedava en una posició secundària en la línia successòria.

A més, Ferran, decidit a garantir que la corona passés a la seva filla, redactà un nou testament en el que anomenava regent a la seva esposa, evitant així que el seu germà pogués intervenir en assumptes de govern.⁷⁹ De tota manera, la amenaça apostòlica fou conjurada, quasi definitivament, el mes de gener de 1832, quan la reina donà a llum a la Infanta Lluïsa Fernanda.

Així i tot, els consellers de l'Infant Carles no es van donar per vençuts, i esperaven una ocasió propícia per recuperar els drets de Carles Maria Isidre. Aquesta es presenta el mes de setembre del mateix any, durant les vacances d'estiu de la Família Reial a La Granja de San Ildefons. Ferran VII patí un greu atac de gota, del qual no semblava que es pogués recuperar, i un grup d'ultramontans aconseguí convèncer a la Reina Maria Cristina de que abolís la Pragmàtica

77.ESDAILE.C.: *La etapa liberal*, Madrid, 2007, pp 147-148.

78. MORAL RONCAL, A.M.: Op. Cit. pp.156-157.

79.FONTANA, J.: *La epoca del liberalismo*, p.134.

¿Déu, Pàtria i furs?

Sanció i retornes tots els seus drets dinàstics al seu cunyat, evitant així que els seus partidaris reclamassin els seus drets per la via de les armes. Maria Crisitina, atemorida per les amenaces dels representants de Carles accedí. La notícia ràpidament arribà a Madrid, i una part important dels cortesans es dirigiren cap a La Granja per tal de donar el seu suport a la reina.

Ferran VII es recuperà, i com no podia esser d'altre manera, cercà el suport dels liberals, ja que era completament conscient de que els sectors conservadors de la cort no estaven preferien a Carles com a hereu seu . Per això emprengué una serie de reformes que expedien el camí dels liberals cap al poder. En primer lloc, el deu de octubre de 1832, promulgà un decret d'amnistia, i un mes després creà el Ministeri de Foment i ordenà que es purgassin les administracions, civils i militars, de tots aquells elements sospitosos de reialistes,⁸⁰ passes prèvies a col·locar-los en els llocs més rellevants de l'administració.

Poc abans de la mort de Ferran VII, el 20 de juny de 1833 es reuniren les Corts del Regne, en les que es va jurar a la Infanta Isabel com a hereva del tron. Carles, òbviament es negà a jurar a la seva neboda, i per evitar-ho s'exilià a Portugal. Des d'allà envià al seu germà algunes cartes en les que justificava la seva acció, reivindicant la justícia de les seves reclamacions i la invalidesa de la successió femenina, tal com queda clar en aquest fragment, d'una d'aquestes missives enviades a Ferran VII des de la ciutat portuguesa de Ramalhao, el dia vint-i-nou d'abril de l'any 1833:

Tengo unos derechos tan legítimos a la corona siempre que te sobreviva y no dejes varón que no puedo prescindir de ellos, derechos que Dios me ha dado cuando fue su voluntad que yo naciera, y solo dios me los puede quitar concediéndote un hijo varón que tanto deseo yo, puede ser que aun mas que tu. Además en ello defiendo la justicia del derecho que tienen los llamados después que yo⁸¹.

De la mateixa manera, en una nova carta enviada al seu germà, aquest cop des de Coimbra, el dia 9 de juliol del mateix any de 1833, en que es justifica davant el monarca tot afirmant que els seus principis no li permetien acceptar la successió:

Si se examina toda mi conducta en este negocio no se hallara mas delito que el haber terminantemente declarado que convencido del derecho que me asiste de heredar la corona si te sobrevivo sin dejar hijo varon , ni mi conciencia ni mi honor me permitirían jurar ni reconocer ningún otro derecho.⁸²

Mesos després, el 29 de setembre de l'any 1833, Ferran VII, moria a Madrid. Dos dies

---

80.MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO,J.: «El primer Carlismo» p. 55. Per saber-ne més sobre el tema, recoman al lector *¡El enemigo en palacio! Afrancesados, liberales y carlistas en la real Casa y Patrimonio(1814-1843)* de Antonio Manuel Moral Roncal. En aquesta obra s'analitza amb molt de detall el procés de purificació ideologica de l'administració de la Cort, i serveix d'exemple per altres institucions. També es interessant un article publicat per aquest mateix autor sobre la depuració de la Capella Reial titulat «Los carlistas en Palacio.La depuración política de la Capilla Real(1834-1835).» publicat a la revista Espacio Tiempo y Forma, a l'any 2004.

81.FERRER, M.: *Antología de documentos reales de la dinastía Carlista*, Madrid, 1951 p.28.

82.Ibid. p. 30

¿Déu, Pàtria i furs?

després, des de la ciutat portuguesa d'Abrantes, Carles, titulant-se a si mateix Carles V, publicava un manifest destinat a tots els espanyols en el que es justificava i demanava als espanyols, els seus subdits que l'ajudessin a fer front a la injustícia comesa:

Carlos V a sus amados vasallos:

Bien conocidos son mis derechos a la Corona de España en toda la Europa y los sentimientos en esta parte de los españoles, que son harto notorios para que me detenga a justificarlos. Fiel, sumiso y obediente como el último de los vasallos a mi caro hermano que acaba de fallecer, y cuya pérdida, tanto por sí misma como por sus circunstancias, ha penetrado de dolor mi corazón, todo lo he sacrificado: mi tranquilidad, la de mi familia; he arrojado toda clase de peligros para testificarle mi respetuosa obediencia, dando al mismo tiempo este testimonio público de mis principios religiosos y sociales. Tal vez han creído algunos que los he llevado hasta el exceso, pero nunca he creído que puede haberlo en un punto del cual depende la paz de las monarquías. Ahora soy vuestro rey; y al presentarme por primera vez a vosotros bajo este título, no puedo dudar un solo momento que imitaréis mi ejemplo sobre la obediencia que se debe a los príncipes que ocupan legítimamente el trono y volaréis todos a colocaros bajo mis banderas, haciéndoos así acreedores a mi afecto y soberana munificencia. Pero sabéis, igualmente, que recaerá el peso de la justicia sobre aquellos que, desobedientes y desleales, no quieren escuchar la voz de un soberano y un padre que solo desea hacerlos felices.⁸³

Després de la publicació del Manifest als Espanyols, el camí cap a la guerra quedava expedit, i cinc dies després, el 3 d'octubre de l'any 1833 a Talavera de la Reina, un funcionari de correus, Manuel Maria Gonzalez es pronuncià a favor de Carles V, seguit, immediatament pel Brigadier Merino y el Mariscal Santos Ladrón⁸⁴, donant inici a la Primera Guerra Carlina.

4.2.3.Els primers carlins.

Fins ara hem parlat d'ultramontans, servils o carlins, però nosaltres considerem necessari dedicar unes línies a definir la naturalesa dels primers carlins, per tal d'explicar amb detall qui eren.

El primer que hem de tenir clar es que el carlisme tingué una presencia molt desigual a les diferents contrades de l'estat. Els principals nuclis carlins foren, com bé sabem, el País Basc, Navarra, el Baix Aragó, el nord de València i el sud i el sud-oest de Catalunya, tot i que a la resta de la geografia espanyola es van desplegar partides de més o menys importància. Hem de tenir present el fet de que aquestes zones tampoc foren controlades i gestionades de la mateixa

---

⁸³Ibid, p. 33-34

⁸⁴CLEMENTE, J.C.: *Las guerras carlistas*, Barcelona, 1982, pp. 101-102.

¿Déu, Pàtria i furs?

manera, així l'únic lloc en que es desenvolupà «l'estat» carlí fou a Navarra i al País Basc, mentre que les zones sota control carlí de València, Aragó i Catalunya romangueren sota control carlí durant certs intervals, entre 1835 i 1840 en que la sort de les armes era profitosa al pretendent. En qualsevol cas, els nuclis carlins hi esdevingueren no per la força de les armes, sinó pel fet de que eren aquells indrets en que els fidels a la causa legitimista estaven més ben organitzats.

Cal distingir, així mateix, quin era el perfil dels dirigents polítics carlins a cada una de les regions de l'estat. A Galícia, els suports a la causa carlina provingueren sobretot des del clergat i cert sectors de la *hidalguia*, sobretot dels senyors mitjanés, que depenien de les rendes rurals.⁸⁵ En altres zones del nord peninsular, com Astúries i Cantàbria, el suport a la causa carlina provenia de reduïts grups de petits i mitjans propietaris rurals, tot i que certs autors han assenyalat que la oligarquia municipal d'aquestes contrades col·laborava amb el carlisme.⁸⁶ Pel que fa a Navarra i al País Basc, els principals líders carlins eren propietaris grans i mitjans, que gràcies al seu control de la terra controlaven les institucions municipals.⁸⁷

Pel que fa a Catalunya, podem seguir les afirmacions fetes per Fontana, que afirmava que els principals pilars de la causa eren una part del clergat, una part de la vella burocràcia, representants dels oficis menestrals en decadència, alguns professionals liberals i alguns membres de la baixa noblesa.⁸⁸ Cal tenir en compte el fet de que els principals líders militars catalans foren propietaris urbans, militars de graduació i situació diversa, alguns capellans i frares.⁸⁹ Aquest esquema es repetirà, segons el model proposat per Jesús Millán en el cas Valencià.⁹⁰

Com podem veure, els líders carlins, si be presenten certes diferències entre cada una de les regions esmentades, tenen algunes característiques comuns, ja que son persones amb un gran ascendent en els entorns rurals, amb bones relacions amb l'església i ben ubicades, o amb bones relacions amb l'administració civil i militar.⁹¹

Es necessari, sense cap mena de dubte, parlar dels líders militars carlins, ja que son cabdals en aquesta qüestió, en tant que sense ells es impossible explicar, per mor del tarannà combatiu del primer carlisme, el naixement i desenvolupament del moviment. Quan començà la primera guerra carlina, els caps militars carlins tenien una mitjana d'edat de 43 anys, i en molts casos havien combatut als exercits napoleònics durant la Guerra del Francès, així mateix, molts havien estat vinculats als Voluntaris Reialistes, que com veurem foren eliminats pels liberals tot

---

85.MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO,J.: «El primer Carlismo» p. 45. Per saber-ne mes, remet al lector a *El carlismo gallego*, José Ramón Barreiro Fernández, i a *Aproximación sociológica al carlismo gallego* de Maria Francisca Castroviejo Bolibar.

86.FERNANDEZ BENITEZ, V.: *Carlismo y rebeldía campesina*, Madrid, 1986, pp.29-37.

87.MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO,J.: «El primer Carlismo» p. 46

88.FONTANA, J.:*La fi de l'Àntic Règim i la industrialització*, Barcelona, 1988, p. 369.

89.ANGUERA, P.: *Deu rei i fam, el primer carlisme a Catalunya*, Barcelona, 1985, p. 367.

90.MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO,J.: «El primer Carlismo» p. 46

91.MILLÁN, J.: «Una reconsideración del carlismo» *Ayer*,29, 1988 Madrid, p. 104.

¿Déu, Pàtria i furs?

just després de la mort de Ferran VII, i a la Guàrdia Reial, que, com hem vist més amunt, havia estat suprimida durant el Trienni, cosa que explica el rancor que poguessin sentir cap als liberals. Geogràficament, la majoria dels oficials carlins eren bascs i navarresos, arribant aquests a ocupar una quarta part del total de les places.⁹²

Tal volta, abans de continuar, cal tractar, amb una mica més de detall aquesta qüestió. Des d'un primer moment, com hem vist, el carlisme es relacionà de forma evident amb determinats sectors de l'església catòlica, ja que com hem assenyalat, eren conscients de que en cas del triomf dels liberals, la gran majoria dels privilegis amb els que comptava l'església catòlica serien abolits. D'aquesta manera, una part del clergat, decidí emprar la seva enorme capacitat d'influència en el si de la societat per fer, des dels púlpit, campanya a favor de la causa de don Carles.⁹³

A més del clergat, la direcció del carlisme recaigué en antics servidors del règim absolutista, tant civils com militars, que bé degut a la fallida de la monarquia, o bé degut a les purgues antireialistes dutes a terme pel govern de Ferran VII durant els darrers mesos de la vida del monarca, havien perdut el seu mitjà de vida, i com es natural, participaren en la direcció del carlisme en tant que en cas d'obtenir la victòria podrien restablir-se de nou en el seu lloc. La presència d'aquests individus era, a més fonamental pel carlisme, ja que gràcies al seu servei, tant en les altes esferes de l'administració, com en l'administració regional i municipal, comptaven a més del prestigi personal de cadascun, amb amples xarxes de contactes i grans coneixements sobre el funcionament intern de l'estat, cosa que podia dotar de cert avantatge al carlisme, tal com s'assenyalà en funció de l'aixecament del baró de Hervés: *Al levantamiento de Carnicer, siguió muy en breve el del Baron de Hervés, que quizá era el caudillo más temible de la facción, sinó en toda España, por sus conocimientos.*⁹⁴

Tal volta eren aquests els que més apostaven defensant la causa absolutista, ja que estava en joc el seu mode de vida, en tant que l'existència dels furs els hi garantia un lloc en l'administració de les seves regions, i la pervivència del regim absolutista els hi garantia el monopoli del poder, en tant que era el monarca qui establí els conductes a seguir i les condicions necessàries per ocupar els llocs de poder municipals i provincials.⁹⁵

Es igualment important tenir present el fet de que la noblesa que donà suport al carlisme no era un bloc homogeni, sinó que estava formada per blocs prou diferenciats. En un primer terme trobem els Grans d'Espanya i l'alta noblesa andalusa i de Castella la Nova, que a més dels seus senyorijs comptaven amb grans propietats, de manera que encara que la revolució liberal els hi

---

92.MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO,J.: «El primer Carlismo» p. 46-47

93RUJULA LOPEZ, P.: «Elites y Base social: el apoyo popular en la primera guerra carlista» Vasconia, 28, 1998, San Sebastian, p. 129.

94Ibid. p. 129.

95AGIRREAZKUENAGA,J; ORTIZ, J.M.: «Algunas puntualizaciones sobre la insurrección carlina al País Basc: l'actitud dels nobles rurals», a FRADERA, J.M. et al. (Eds): Carlisme i moviments absolutistes, Barcelona, 1990, pp. 171-172.

¿Déu, Pàtria i furs?

arravates els seus privilegis, seguien essent grans propietaris.⁹⁶

El segon bloc que conforma la noblesa carlina està format per la noblesa catalana, valenciana i castellana que veia com la revolució liberal posava en perill els seus interessos econòmics, que depenien de les rendes senyorials que cobraven dels seus dominis, fruit drets jurisdiccional i censos emfitèutics, tots abolits pels liberals,⁹⁷ que perderen una important part del seu estatus econòmic i en conseqüència del seu prestigi social. Finalment hem de tenir present a la petita noblesa i als *hidalgos*, que per culpa de les reformes dutes a terme pels liberals perderen els escassos privilegis amb els que comptaven, com l'exempció del servei militar o certs privilegis fiscals.

Com es obvi, la diferencia entre uns i altres a nivell socioeconòmic van causar algunes fisures, més o menys importants en el si de la causa absolutista. El primer bloc del que hem parlat, formava part, en general, de la facció més moderada. Aquests eren partidaris de la implantació d'algunes mesures liberals, per tal de poder emprar-les per millorar la seva situació. D'aquesta manera, podem afirmar que eren partidaris de la revolució des de dalt, en la que s'implantaven mesures liberals, però d'una forma estretament vigilada i controlada per les elits, en el que s'anomena la «Via Prusiana». Pel seu costat, el segon bloc que hem esmentat, *hidalgos* i representants de la petita noblesa, optarà pels postulats ultrareialistes

Finalment, cal parlar de l'exercit. Una part importantíssima dels oficials carlins eren oficials amb llicència il·limitada, bé perquè havien estat llicenciats després del Trienni en la reorganització de l'exercit, o bé perquè havien estat llicenciats durant la purga duita a terme al llarg dels darrers mesos de vida de Ferran VII, entre els que es trobaven figures que assoliran papers tan destacats com Tomàs de Zumalacarré. Homes com aquest seran una gran amenaça pel règim liberal, ja que a més del rancor que poguessin tenir cap al govern per haver truncat les seves carreres s'hi afegia el fet de que eren personatges capaços, amb una molta formació militar i certa experiència alhora de dirigir operacions militars.

Crec que es important destacar un altre fet prou significatiu vinculat al Cos de Voluntaris Reialistes, al que dedicarem unes línies més endavant. Arran del seu llicenciament, alguns líders militars es van allistar al cos de Voluntaris, que els hi suposava un comandament còmode, una paga regular prestigi i alguns privilegis, dels que parlarem més endavant, i com hem assenyalat, els liberals van abolir a l'any 1833 el Cos de Voluntaris, i aquests, amb tots els seus homes, van col·locar-se al costat de don Carles, per tal de recuperar els privilegis amb els que comptava durant el període absolutista.

Tractada, encara que sigui succintament, la qüestió dels dirigents, polítics i militars, crec que es el moment de parlar de les masses que conformaven els quadres carlins. En molts casos,

---

⁹⁶DEL RIO ALDAZ, R. «La primera Guerra Carlista: nuevas y viejas visiones», *Trienio*, 37, Madrid, 2001, pp. 98-99.

⁹⁷Ibid, p. 99.

¿Déu, Pàtria i furs?

ahora de definir les masses carlines s'ha acudit a una font molt poc fiable, les llistes de presoners i desertors. Aquestes fonts presenten problemes molt greus, ja que en elles els individus son identificats simplement com a carlins, o facciosos, i elements identificatius, co el seu ofici, o el seu nivell de riquesa no solen esser gaire precisos. Així mateix, aquestes fonts no tenen en compte elements ideològics, de manera que aquells que s'allistaren en les files carlines no per convicció, sinó per obtenir botins i ascens social, per obligació, o per evitar represàlies son consignats de la mateixa manera que aquells que combatien per devoció a la causa carlina.⁹⁸

Així i tot, repassant la bibliografia sobre el tema, hom se'n adona de que els militants de base carlins es podien dividir en tres grups, jornalers, petits propietaris, i algunes classes professionals afectades pels canvis socioeconòmics que patia l'estat Espanyol d'ençà del canvi de segle. Allò que varia considerablement, en funció de l'autor que tracta el tema, i de la zona analitzada es la importància de cada un d'aquests sectors, de manera que en algunes zones, com el Baix Aragó eren més importants els petits i mitjans propietaris,⁹⁹ mentre que en el cas navarrès la majoria de combatents carlins provenien de les classes populars urbanes.¹⁰⁰

Més enllà de la seva composició social, crec que es necessari que tractem alguns temes que també son de gran importància. En primer lloc, crec que es necessari analitzar les motivacions dels combatents, per tal d'entendre com es vinculen les relacions entre les bases i les elits carlines i esbrinar perquè els soldats carlins van prendre les armes.

Es fonamental que tinguem present que el primer carlisme, malgrat els esforços duits a terme pels neocarlins, no tenia excessivament presents les reivindicacions de les classes populars, en tant que el seu objectiu era el restabliment de les estructures socials i polítiques de l'Antic Règim, en la que els principals beneficiaris de la victòria carlina, en cas de que es produís no serien els sectors populars sinó els dirigents del moviment.

Tenint en compte aquest fet, es prou difícil i sembla irracional pensar que els milers d'homes que lluitaren a favor de la causa de don Carles ho fessin per defensar la legitimitat del pretendent, o els privilegis d'aquells que durant anys els havien oprimit, i fins i tot la defensa de l'església catòlica com un dels elements fonamentals en la ideologia carlina es vàlida per justificar l'alçament, ja, que a l'any 33 el govern de Maria Cristina no havia pres cap mesura en contra de l'església ni dels seus interessos i així mateix, feia dècades que una part important de la població ignorava o es desentenia dels preceptes catòlics.¹⁰¹

D'aquesta manera, hem de tenir present que en el suport a la causa carlina entren en joc molts elements, com ara la necessitat de molts camperols de subsistir després de la crisi agrària de principis del segle XIX, que fou especialment greu en zones que s'havien especialitzat en

---

98. ANGUERA, P.: «Sobre las limitaciones historiográficas del primer carlismo», *Ayer*, 2, 1991, Madrid, p p. 69-77.

99. RÚJULA, P.: *Contrarrevolución, Realismo y Carlismo en Aragón y el Maestrazgo*, Zaragoza, 1998, p. 346-437.

100. MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO, J.: «El primer Carlismo» p. 48

101. ANGUERA, P.: «Por qué eran combatientes los carlistas», *Vasconia*, 26, San Sebastián, 1998, p. 113-114

¿Déu, Pàtria i furs?

determinats cultius destinats a l'exportació cap a les colònies, o que patien els efectes de la reorganització comercial, com fou el cas de Navarra i el País Basc, en que les duanes es traslladaren a la mar.

També es necessari tenir en compte que alhora de formar part d'un o altre bàndol s'han de tenir en compte qüestions de tipus social, ja que les relacions de clientela i dependència, si bé no son un element definitiu i que permeti explicar el suport popular al carlisme. No hem de pensar, si més no, en la idea llatina de clientela, perquè creiem que entren en joc altres qüestions que es troben més enllà del prestigi d'un individu o d'una família. Com hem vist, els líders polítics carlins eren els qui posseïen les terres, i per tant els que controlaven l'arrendament de la mateixa o la contractació de jornalers, de manera que en molts casos, els pagesos i jornalers es devien veure obligats a prendre partit per tal de garantir el seu mode de vida.¹⁰²

En vista del que venim explicant fins ara crec que es necessari, en qualsevol cas, qüestionar la idea amplament acceptada de que els exercits de don Carles eren composts per voluntaris, caracterització sorgida durant la Primera Guerra Carlina de la ma dels apologistes carlins, per tal de crear la imatge de que la mobilització dels combatents carlins es fruit de l'acció popular, per una coincidència total i absoluta amb els ideals que propugnaven, cosa que fou acceptada sense discussió pels escriptors i comentaristes liberals.¹⁰³

Aquesta idea es completament falsa. Es cert, sense cap mena de dubte, que en els primers compassos de la guerra hi degué haver cert component de voluntarietat en la participació en els fets d'armes, com afirmà un testimoni de l'època, August Karl Von Goeben, que afirmà que en un primer moment es van presentar al servei voluntaris empesos per l'entusiasme i el patriotisme¹⁰⁴.

Així i tot, trobem exemples molt representatius de que en nombroses ocasions els homes acudien a la crida per temor a les represalies. Aquest es el cas dels Voluntaris Reialistes, que sota pena de mort i coaccionats mitjançant amenaces a llur família i patrimoni, conformaren la partida de Merino, o la malaurada partida de Santos Ladrón.¹⁰⁵

Tres anys després del principi de la guerra, el clima d'entusiasme que segons Goeben es vivia en el nord de la Península havia pràcticament desaparegut, segons el general Fernández de Cordova¹⁰⁶, l'exercit del nord es trobava en una situació prou delicada:

Gran parte del ejercito carlista, antes todo indígena, se compone ya de batallones de

---

102. RÚJULA, P.: *Rebeldia campesina y primer carlismo. Los orígenes del carlismo Aragonés*, Zaragoza 1995, p. 217-221.

103. ANGUERA, P.: «Por qué eran combatientes los carlistas», p. 114.

104. VON GOEBEN, A.K.: *Cuatro años en España (1836-1840)* Pamplona, 1986, p. 168. Von Goeben fou un militar prussià que acudí, com molts altres a Espanya per tal de combatre al liberalisme, influït per l'esperit del Congrés de Viena i les ansies d'aventures.

105. ANGUERA, P.: «Por qué eran combatientes los carlistas», p. 115

106. Consider necessari remetre al lector a *Mis Memorias intimas*, recentment publicades, través de les quals, el general Fernández de Cordoba ens mostra la seva visió de les guerres carlines. Aquestes son molt interessants, perquè a més de permetre al lector descobrir interessantíssims fets d'armes permet veure, des de dins, el funcionament de la política i l'exercit del bàndol cristià.

¿Déu, Pàtria i furs?

*otras provincias, y de soldados prisioneros o desertores de nuestro ejercito, a quienes detienen la necesidad, el habito, la ventaja de pasar en aquella situación menos trabajos que en nuestras filas, la esperanza de botín, la dificultad de escapar o el miedo de los rigurosos castigos, y de la muerte que ven infligir inexorablemente a todos los desertores cogidos.*¹⁰⁷

La situació en altres indrets de la geografia carlina no sembla millor. En el cas de Morella, un dels indrets que s'ha considerat feu indiscutible del carlisme, després de l'alçament, els caps del Cos de Voluntaris Reialistes partiren a inspeccionar la contrada a la recerca de mossos disposats a combatre a favor de la causa carlina a canvi d'un jornal d'una pesseta diària, de manera que si bé es cert que l'allistament es fa voluntàriament, no es du a terme per motius ideològics, sinó per motius únicament pecuniaris.¹⁰⁸

Una qüestió que també resulta interessant es determinar quins foren els elements emprats per obligar als homes a l'allistament. Ja n'hem anunciat alguns, com l'obtenció de llocs de feina o la possibilitat d'accedir l'arrendament de terres, però n'hi ha d'altres. En els primers moments del conflicte, l'autoritat dels que convocaven als homes a la lluita i el vigor de les estructures jeràrquiques foren factors cabdals.¹⁰⁹ Crec que també es necessari destacar altres elements com la pressió social, el temor a les represalies, el temor a l'allistament a les files liberals, que els podia desplaçar a teatres d'operacions molt distants de les seves contrades d'origen i finalment les contraprestacions econòmiques, com la condonació de deutes a canvi de la lluita, o la lluita a canvi d'una soldada.¹¹⁰

Hi ha encara una qüestió que, al meu entendre es necessari tractar, les partides. Durant la primera guerra carlina, foren molt freqüents, de fet s'identifica la causa carlina amb les partides mes que amb l'exercit regular, les partides, grups d'homes formats a l'entorn d'un líder carismàtic que combatien en nom de don Carles a canvi del botí que poguessin obtenir. En molts casos es tracta de simples bandolers que ubicant-se sota la protecció del pretendent, pogueren actuar lliurement sense témer les represalies.¹¹¹

Per acabar amb aquest punt, voldria dedicar unes línies a parlar del paper de la dona en el primer carlisme. Aquest tema no ha cridat l'atenció dels investigadors, de fet només hem trobat un article que en parli, de manera que no podem fer sinó un petit esbós del tema.

El principal paper de les dones en la Primera Carlinada fou el de víctimes. Es cert que moriren més homes que dones, ja que aquestes no havien de marxar al front, però havien de patir

---

107. Memoria justificativa que dirige a sus conciudadanos el general Cordoba, Madrid, 1837 p. 378, apud. ANGUERA, P.: « Porque eran combatientes los carlistas» pp. 115-116.

108 Ibid. p. 116.

109 Ibid. p. 120

110 URQUIJO GOITIA, J.R.: «Voluntarios o quintos; reclutamiento y deserción en la primera guerra carlista» a II *jornadas de estudios del Carlismo*, Estella 2008, p. 156.

111 MOLINER DE PRADA, A.: «Partidas, guerrillas i bandolerismo» a I *Jornadas de estudios del Carlismo*, Estella, 2007, p.23-27.

¿Déu, Pàtria i furs?

altres calamitats, com violacions per part de la tropa, tant carlina com liberal, o la viudetat, que en una societat com la de l'Espanya del segle XIX, en la que la dona depenia en gran mesura del seu marit.

A més d'aquests problemes, patits per les dones al llarg de totes les guerres de la història, les carlines hagueren de fer front a una nova amenaça, la expulsió del lloc de residència per ésser esposes de carlins. Aquesta mesura, que pretenia eliminar l'ajut que des dels pobles es pogues prestar als carlins, aïllant-los progressivament, suposava que llurs esposes amb els seus infants, havien de partir del lloc on vivien seguint el rastre dels batallons dels seus respectius marits per tal de poder sobreviure, col·laborant amb l'exèrcit amb les tasques necessàries, tot i que també es donaren casos de dones combatents, com Manuela Cirugeda, una jove de 22 anys que combaté enquadrada dins la Milícia Nacional en la defensa de la ciutat de Montalbà a Terol.

Cal dir que fins a l'any 1839, les expulsions foren molt poc freqüents, i no fou a fins que aquest any, quan Espartero ordenà que les famílies dels carlins residents en zones sota control liberal fossin expulsades i remeses a les zones de control carlí, resultant expulsades, només a València, 175 dones i nines.¹¹² Així mateix, foren moltes les que un cop acabada la guerra, hagueren de prendre el camí de l'exili, acompanyant als seus marits cap a França.

Hem de tenir present que les dones vinculades a caps militars carlins eren detingudes i emprades com a moneda de canvi, per tal d'intercanviar-les per altres presoners. Així mateix, també eren retingudes com hostatges, per tal d'assegurar que el cabdill en qüestió respectaria els presoners.¹¹³

En definitiva, el paper de la dona en la Primera Guerra Carlina, fou secundari, definit en funció del marit en el mateix, en el que patiren les mateixes atrocitats i penúries que les dones espanyoles havien patit durant la Guerra del Francès.

4.2.4. El discurs ideològic del primer carlisme.

El primer que hem de fer es definir que entenem nosaltres per «discurs», en aquest cas, ho definim com el conjunt format per la ideologia i la cultura, tant pel que fa a mites com rituals, dels primers carlins. Considerem importantíssim tractar aquesta qüestió perquè es durant aquest moment en que el carlisme configura no tan sols la seva identitat política, sinó que també crea la seva pròpia identitat social i cultural, perquè es durant la guerra dels set anys en que es configuren els símbols que esdevindran les senyes d'identitat del moviment.

Abans d'entrar en matèria, cal tenir present que tots els sectors que conformaven el primer carlisme tenien el seu propi discurs, de manera que hem de distingir entre el discurs oficial, de don Carles i la seva camareta, dels discursos populars propis de la massa carlina. La existència del

---

112 CARIDAD I SALVADOR, A.: «Las mujeres durante la primera guerra carlista» *Memoria y civilización*, 14, Pamplona, 2011, p 177

113 Ibid. p. 182.

¿Déu, Pàtria i furs?

primer, del discurs oficial, ha estat sempre molt clara, però pel que fa al discurs de les bases carlines la seva existència s'ha posat en dubte, tant pels historiadors tradicionalistes, com Bullón de Mendoza que afirmaven que el discurs polític de Carles V recollia totes les aspiracions de tots els combatents carlins, mentre que autors liberals com Del Rio¹¹⁴, Arnabat¹¹⁵ i Rujula¹¹⁶ han afirmat que els militants de base carlins no feien sinó respondre a la crida feta per don Carles, dotant al discurs oficial d'una increïble capacitat manipuladora.

En qualsevol cas, hem d'assumir l'existència del discurs oficial, propi de les elits carlines, basat en l'integrisme religiós i la defensa de la monarquia, o en qualsevol cas una reinterpretació corporativa de dita institució¹¹⁷. Com hem assenyalat, aquests postulats tal volta resultaven aliens a les classes populars, però els líders carlins a través de la utilització de mecanismes d'ordre cultural i mitològic, «Deu, Patria i Rei», aconseguiren connectar amb una part important de la població, de manera que els carlins van decidir enfrontar-se amb els liberals en el seu intent de modificar les normes socials que fins aquell moment havien regit l'esdevenir quotidià.¹¹⁸

Hem de tenir present, si més no, que quan les classes populars fan seu el discurs carlí, el reinterpreten segons els seus propis criteris, de manera que d'ésser un discurs basat en qüestions com la legitimitat de la successió femenina, passa a basar-se en principis anti-urbans, xenofobs, antiburgesos i antiliberals, per considerar que aquests amenacen la seva forma de vida, mentre que l'església, la pàtria¹¹⁹ i el rei havien fet possible el desenvolupament, relativament plàcid, de la mateixa.

El darrer element al que vull dedicar unes línies abans de donar per acabada la qüestió del discurs carlí són els furs. La historiografia ha donat molta importància al caràcter furista del carlisme. Cal tenir present, si més no, que es definí furista en aquells llocs, com Navarra i el País Basc, en els que la defensa dels mateixos els hi podia facilitar el suport de les autoritats, ja que com bé sabem, d'ençà de les dècades finals del segle XVIII els furs eren una font de constants conflictes entre les diputacions i la capital¹²⁰, mentre que en altres llocs, els furs foren quelcom secundari.

Atenent al que acabem d'assenyalar, no es d'estranyar que d'ençà de la promulgació de l'Estatut Reial, a l'any 1837, que inicià el desballestament de l'entramat foral, la defensa dels furs,

114 DEL RIO ALDAZ, R.: «Camperols foralistas i contraris a la revolució Burguesa? Un mite que s'esfondra a Navarra», Recerques, 22, Barcelona, 1989, pp. 37-42.

115 ARNABAT, R.: «¿Campesinos contra la Constitución? El realismo catalán un ejemplo y analisis global» Historia social, 16, Madrid, 1995, pp. 44-47.

116 RÚJULA, P.: «Contrarrevolució i descontent pagés als orígens del carlisme (1820-1840)» L'Avenç, 203, Barcelona, 1996, pp. 17-21.

117. MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO, J.: «El primer Carlismo» p. 51.

118 Ibíd. p. 51

119 En aquest cas, els conceptes de deu i rei són clarament definits, però saber a que es referien els carlins amb la patria és més complicat. En funció dels autors consultats, bé es podien referir als dominis de la monarquia en general, o bé es podien referir a les comunitats més petites, com els antics regnes peninsulars, o bé a pobles i comarques. Sembla ésser que els carlins tampoc ho tenien clarament definit, i el significat del terme varià en funció del lloc i el moment, oscil·lant entre els tres punts esmentats.

120. MARTINEZ DORADO, G; PAN-MONTOJO, J.: «El primer Carlismo» pp. 52-53.

¿Déu, Pàtria i furs?

esdevingués un assumpte cabdal, fonamental per poder signar la pau amb els cristins. De manera que no ens ha d'estranyar que a l'any 1839, quan la situació de les armes carlines era desesperada, el tinent general Maroto decidís donar més importància a la conservació dels furs que no a la causa legitimista, comproment-se amb el General Espartero a entregar les armes a canvi del manteniment dels furs bascs i navarresos, tal com queda clar en el primer punt del Conveni de Vergara.¹²¹ Espartero, a la vegada es comprometé a permetre que tots els militars carlins que ho consideressin oportú podrien, sense temor a cap càstig reincorporar-se a l'exercit reial, conservant les seves graduacions, càrrecs i salaris.¹²²

Si més no, en altres contrades, com Catalunya, l'interès dels carlins pels furs era completament secundari, com demostra el fet de que a l'any 1840, quan es pretenia establir un acord semblant al de Vergara amb el comandament carlí, els furs no es van tenir presents, i els negociadors recorreran directament a la qüestió del manteniment de càrrecs i salaris.¹²³

La inconcreció de discurs carlí ha permès que els investigadors que han tractat el carlisme arribin a la conclusió de que la seva llarga durada i la seva capacitat de reproduir-se en si de la societat no es deu a la divina providència, sinó a la seva elasticitat social i política, es a dir, a la seva capacitat d'adaptació al medi polític degut a la manca de concreció del missatge polític que defensen, ja que llevat de la seva divisa Deu Patria i Rei, i ocasionalment Furs, no tenien un pla polític excessivament clar i definit, cosa que permet l'entrada en el si del moviment de militants de qualsevol ideologia (conservadora i moderada, òbviament) i estrat social, de manera que el moviment esdevé una amalgama contrarevolucionària que te per únic objectiu fer front al liberalisme.¹²⁴ Així, hi trobem realistes radicals, que defensen el retorn a l'absolutisme de mes arcaic, realistes moderats, hereus de forma mes o menys directa del Manifest dels Perses de 1814, que defensen el manteniment de l'absolutisme, si be reclamen certes reformes, i grans masses camperoles i petit burgeses.¹²⁵

Com podem veure, el discurs polític carlí es summament inconcret, cosa que ha permès als carlins adequar-lo al context de cada moment històric i de cada contrada, cosa que òbviament, ha facilitat la llarga durada del carlisme. La pervivència del carlisme fou un tema que preocupà que preocupà als mateixos carlins al llarg del segle XIX, de manera que intentaren explicar la seva resistència mitjançant la Divina Providència, segons digueren autors com Luis Maria Llauder,

121. *Convenio de Vergara, y confirmación de los fueros de Navarra decretada por las Cortes*, Pamplona, 1841, f. 1. *El Capitán General don. Baldomero Espartero recomendará con interés al gobierno el cumplimiento de su oferta de comprometerse formalmente á proponer á las Córtes la concesión ó modificación de sus fueros.*

122. *Ibid.* f. 2. *Serán reconocidos los empleos, grados y las condecoraciones de los generales, jefes, oficiales y demás individuos dependientes del ejército del mando del teniente general D. Rafael Maroto, quien presentará las relaciones con expresion de las armas á que pertenecen, quedando en libertad de continuar sirviendo defendiendo la Constitución de 1837, el trono de Isabel y la Regencia de su augusta madre, ó bien de retirar e á sus Casas los que no quieran seguir con las armas en la mano.*

123. SANTIRSO, M.: «El convenio de Vergara y otras paces descartadas (1837-1839)» *Hispania*, 191, Madrid, 1995, pp. 1068-1074..

124. CANAL, J.: *El carlisme, notes històriques i historiogràfiques...* p.17.

125. CLEMENTE, J.C.: *Las guerras Carlistas*, Barcelona, 1982, p.84.

¿Déu, Pàtria i furs?

Capità General de Catalunya, que no tingué cap problema en afirmar que els carlins duïen a terme una tasca providencial, mentre que Mariano Fortuny afirmava que els carlins eren el poble escollit per Deu¹²⁶. Aquestes afirmacions, que podrien semblar fruit del fervor contrarevolucionari de dos individus aïllats, es repeteixen en varis casos, com es el cas d'un article publicat a un diari anomenat *El apagador*, que es publicà durant la segona guerra carlina on afirmaren que *Dios es carlista*,¹²⁷ o el cas d'un setmanari basc anomenat *Chapel Zuri* l'any 1897, on s'afirmava que *la existencia del carlismo es un hecho prodigioso que unicamente ha de atribuirse a la mano de la providencia*¹²⁸. Aquest fenomen no ens hauria de sorprendre, ja que la contrarevolució europea utilitzava, amb certa freqüència, la idea de la divina providència per tal de justificar les seves accions.

De tota manera, hem de tenir present que la pervivència del carlisme no es deu només a la inconcreció del seu ideari, sinó que respon a la capacitat del carlisme de reproduir-se, com qued clar en el seu himne, *L'Oriamendi*, ja que aquest diu *por Dios, la Patria y el Rei, lucharon nuestros padres, por Dios, La patria y el Rey, lucharemos nosotros tambien*, cosa que mostra que el carlisme, a través dels mites generats després d'anys de lluita, es reproduïx en el si de la comunitat, ja siguin famílies, nuclears o extenses, municipis, i fins i tot comarques, mitjançant l'adoctrinament, des de la més tendra infantesa dels individus en l'ideari carlí, dotant-los d'identitat carlina i garantint el relleu generacional.¹²⁹

4.2.5. Breu esbós de la Primera Guerra Carlina.

Explicades totes aquestes qüestions, nosaltres creiem necessari fer un breu repàs als fets d'armes que sacsejaren la península entre mil vuit-cents trenta-tres i mil vuit-cents quaranta. Com hem indicat més amunt, som molt conscients de que no podem fer cap aportació que sigui novedosa o innovadora, perquè aquest tema ha estat molt tractat i analitzat amb molt de detall. Així i tot, considerem que es necessari incloure aquest apartat per mantenir la coherència narrativa del treball, i a més, si no ho féssim deixaríem de banda una part importantíssima de la història del carlisme, perquè com hem assenyalat, es durant la Guerra dels Set Anys en que es generen un gran nombre de mites que defineixen la identitat cultural dels carlins.

El primer que hem de fer alhora de parlar de la Primera Guerra Carlina, en qualsevol cas, es explicar-ne les causes. Durant molt de temps els autors tradicionalistes han afirmat que la principal causa de la guerra fou la defensa de la legitimitat dels drets de don Carles enfront als de la seva neboda.

Josep Fontana, en els anys setanta afirmà que la causa de la guerra no fou aquesta, sinó

126.CANAL, J.: El carlismo... p. 13.

127Ibid. p.15

128.Ibid. p. 14

129CANAL, J.: El carlismo.. p. 24-25

¿Déu, Pàtria i furs?

que respon a les pretensions contrarevolucionàries de la cambreta de l'Infant Carles, que durant els darrers anys de vida de Ferran VII ja havien intentat, com hem vist més amunt, expulsar del tron al monarca, col·locant-hi al seu germà, afí a les seves pretensions. Com que totes les conspiracions ultrareialistes havien fracassat estrepitosament, es veieren obligats a esperar una nova oportunitat, que es donà a la mort del rei i la successió femenina, cosa que els hi serví d'excusa, tal com alguns comentaristes de l'època anunciaren

*[la insurrección] se produjo por principios políticos [...] Don Carlos y su partido, ya creado en tiempo del rey, habían dado a entender de una manera sobrado perceptible que no se contentarían con establecer un gobierno idéntico al existente en tiempo del rey, sino que llevarían a cabo su idea de 1825 y 1827 de retrogradar todavía si pudiesen al absolutismo más fiero y menos ilustrado*¹³⁰

Una altre de les causes que s'han emprat per explicar la primera carlinada fou la qüestió foral, que com hem vist no va esser mai cabdal en l'ideari carlí. Curiosament aquest argument ha estat defensat pels tradicionalistes, tot i que no té cap tipus de solidesa. En primer lloc, perquè les lleis forals atorgaven més importància a la successió directa, encara que fos femenina, de manera que segons els furs bascs i navarresos, Isabel era la legítima hereva al tron.¹³¹

Hem de tenir en compte altres factors alhora d'explicar les causes de la primera carlinada, El primer d'ells es que es tracta d'un conflicte d'escala europea, ja que reflexa la lluita entre les potències liberals, Anglaterra i França, contra les potències absolutistes, Àustria, Prússia, els Estats Pontífics i Rússia. La col·laboració d'aquestes potències en la guerra, en diners, materials i armes, és cabdal per explicar la llarga durada de la guerra. A més, la col·laboració d'aquestes potències obliga als historiadors a situar al carlisme en el context de la contrarevolució europea, de la «internacional blanca» que anunciàvem més amunt, per entendre les vinculacions entre els diferents grups contrarevolucionaris, tal com feu Urquijo¹³² al llarg del final de la dècada dels anys vuitanta.

Com hem indicat, cada un dels bàndols comptava amb l'ajut, de les potències afins a la seva ideologia. D'aquesta manera, els carlins comptaven amb el suport de les potències absolutistes, Àustria Prússia i Rússia, com hem assenyalat, mentre que el bàndol cristí comptà amb el suport de tres potències liberals europees, França, Portugal i Anglaterra, que juntament amb Espanya conformaren la Quàdruple Aliança, mitjançant un tractat signat a Londres el 22 d'abril de 1834. Així mateix, el volum de recursos que aportaren cadascun dels blocs fou

---

130Marqués de Miraflores.: *Memorias del reinado de Isabel II*, V.I, Madrid, 1964, p.26-27.

131 DEL RIO ALDAZ, R. «La primera Guerra Carlista: nuevas y viejas visiones», *Trienio*, 37, Madrid, 2001, p. 89.

132Sobre aquest tema remetem al lector a algunes obres d'aquest autor, com «El carlismo y Rusia» publicat a l'any 1988, número 169 de la revista *Hispania*, sobre les relacions entre els carlins i altres potències, també es recomanable la lectura de «España y los estados italianos durante la primera guerra Carlista (1833-1840)», publicat al número 182 de *Hispania*. Sobre l'ajut financer de potències estrangeres a la causa carlina, remetem al lector a «Empréstitos y ayudas financieras en favor del pretendiente carlista(1833-1834)» publicat al primer número de *Museo Zumalacarrequi, Estudios Historicos*, a l'any 1990.

¿Déu, Pàtria i furs?

summament desigual. Segons Clemente, entre 1834 i 1838, els britànics van enviar a Espanya més de 320.000 fusells, 24 peces d'artilleria de campanya i 14 canons de gran calibre, a més completament una goleta cristina, la *Isabela* i el buc de vapor *Isabel II*. Per si la contribució amb aquests materials no fos suficient, la Quàdruple Aliança també envià als seus homes a combatre contra don Carles. El contingent més important fou la Legió Auxiliar Britànica, comandada pel tinent general Lacy Evans¹³³, mentre que la Legió Estrangera Francesa combaté sota les ordres del general Degrelle i el contingent portuguès combaté sota les ordres del Baró Das Antas. A més de la legió de Lacy Evans, els britànics van enviar a Espanya una esquadra dirigida per l'almirall John Hay, que dugué a terme tasques de control dels principals ports carlins, per evitar l'arribada de material militar i homes. Per contra, el bàndol absolutista contribuí molt menys a la defensa dels drets de don Carles, i només contribuí mitjançant l'enviament d'alguns oficials amb grans desitjos d'aventures,¹³⁴ com el cas del Príncep Felix Lichnowsky.¹³⁵

Pel que fa a les operacions militars, basti tenir present que podem establir tres fases clarament definides. En un primer moment, entre el mes d'octubre de l'any mil vuit-cents trenta-tres i principis de mil vuit-cents trenta quatre quan es produeixen els primers alçaments, que amb més o menys exit, es fan en nom de don Carles. La segona fase s'allargà entre el el mil vuit-cents trenta-quatre i el mil vuit-cents trenta-sis, coincidint amb el moment en el que el Tomàs de Zumalacárregi ostentà el comandament suprem de l'exercit carlí, caracteritzada per el tranquil desenvolupament de les operacions militars i per tenir uns fronts i unes zones de combat clarament definides.

La situació canvià quan Zumalacárregui trobà la mort a Bilbao l'any 1836 A partir de la mort de Zumalacárregui la situació de la guerra esdevingué caòtica ja que en lloc de les operacions planificades al detall del general carlí, l'estat major de don Carles opta per les expedicions, grans moviments de tropes destinats a obrir nous fronts a tota la península. Entre aquestes, cal destacar la expedició Reial, que arribà a les portes de Madrid, tot i que la presencia del monarca obligà al cos expedicionari a retirar-se de la ciutat per temor a que el pretendent caigués en mans de l'exercit liberal. La política de les expedicions fou un vertader fracàs, ja que no suposà sinó el debilitament de la causa carlina, ja que no aconseguiren obrir els nous fronts, tant necessaris pels carlins, per tal d'alleujar la pressió a la que era sotmesa el nord de la península per les tropes liberals.

---

133. George Lacy Evans nasqué a Irlanda l'any 1787 i morí a Londres a l'any 1870. Després d'un llarg destí a la India, retornà a Anglaterra i fou enviat a Espanya al capdavant de la Legió Auxiliar Britànica. A la guerra carlina tingué un paper molt destacat a batalles importants del conflicte, com la de Arlabán o la de Vitoria. Un cop acabada la guerra a Espanya, tornà a Anglaterra i lluità a la Guerra de Crimea. Finalment, fou membre de la Camera dels comuns d'ençà de 1830 fins a l'any 1865 fins

134. CLEMENTE, J.C.: *Las Guerras carlistas*, Barcelona, 1982, pp. 100-101.

135. DEL BURGO, J.: *De la España Romántica, Lances y aventuras de un General Prusiano (1837-1848)*, Pamplona, 1985. En aquest llibre, Del Burgo edità les memòries del Príncep Lichnowsky, que permeten veure la primera carlinada des d'una òptica idealitzada i conservadora.

¿Déu, Pàtria i furs?

A mida que passaven els mesos, la situació de l'exercit carlí era cada cop més complicada, per mor de l'exhauriment dels recursos i la falta d'homes, problemes molt greus per qualsevol exercit, als que hem de sumar les dissensions existents el si de la cúpula del moviment. Mentre els carlins es desgastaven irremeiablement, els liberals consolidaven la seva posició. Finalment, Maroto, per tal de garantir la conservació dels furs, es rendí a Espartero l'any 1839, mentre que Cabrera, que comandava el front del Mestrat, combaté fins a l'any 1840, quan hagué de retirar-se cap a França, donant fi a set llargs anys de lluites i desastres.

¿Déu, Pàtria i furs?

5. Orígens del carlisme a Mallorca. 1814-1820.

El carlisme mallorquí té, com no podria ésser d'altra manera, uns orígens molt semblants que a la resta del regne. Considerem necessari començar a parlar d'ençà de la guerra del Francès, perquè es durant aquest moment quan és fan visibles a a la nostra illa els postulats antiil·lustrats que són el nucli del reialisme i del carlisme, tot seguit parlarem del segon mandat del Marqués de Coupigny, moment en que aquests cristal·litzaren i començaren a desenvolupar-se. Finalment, parlarem del trienni liberal, més ben dit de la segona restauració, perquè fou en aquest moment en el que aparegueren dues institucions cabdals en el desenvolupament de l'estructura reialista, per una banda es crearen els Cossos de Voluntaris Reialistes, i per l'altre es van crear les Comissions Militars Executives permanents, elements importantíssims en la repressió del pensament liberal.

5.1 El final de la guerra del francès i el sorgiment del pensament reialista a Mallorca.

Entre 1808 i 1814, els anys en que s'allargà la guerra del Francès, tema molt apassionant però que es massa llarg i complex tractar aquí, començaren a desenvolupar-se a la nostra illa, de la mateixa manera que a la resta de l'estat espanyol, tant el liberalisme com el carlisme, de manera, que encara que sigui superficialment, es necessari tractar aquesta moment històric per tal de conèixer el context en el que sorgeix aquest moviment.

De tota manera, per tal d'ésser més concrets, no parlarem de la guerra del Francès, tema que seria massa llarg i complex, sinó que començarem a parlar a partir del retorn de Ferran VII, moment en el que tota la tasca política duita a terme per les Corts de Cadis fou totalment anorreada per les ínfulas absolutistes del «Desitjat»

Destres de la retirada de Rússia, Napoleó per tal de reduir la pressió sobre els seus delmats exercits va decidir alliberar Ferran VII, «captiu» a França d'ençà de les vergonyoses abdicacions de 1808, a canvi de que les tropes espanyoles deixessin de combatre contra els exercits imperials. L'alliberament de Ferran VII es produí dia 11 de desembre de l'any 1813, quan el rei Ferran signava el tractat de Valençay, segons el que Espanya es comprometia a deixar de combatre a canvi del retorn de les places i territoris conquerits, així com al manteniment dels títols i honors d'aquells que havien estat partidaris del rei Josep I, i fins i tot, es comprometia a pagar als seus pares una important pensió per tal de sufragar la seva existència lluny de la cort madrilenya.

Mesos més tard, durant els primers 15 dies de març, els fets es van accelerar, ja que dia 10 del mateix mes, Ferran envià una carta a la Regència afirmant que respectaria totes aquelles mesures proposades per les corts que fossin útils al regne¹³⁶ arribant a terres hispàniques, a Catalunya concretament, el dia 24 de març de 1814, essent rebut pel capità general de Catalunya,

---

¹³⁶FONTANA, J.: *La época del liberalismo*, Barcelona, 2007, p. 76. *En cuanto al restablecimiento de las cortes, como a todo lo que pueda haberse hecho durante mi ausencia que sea útil al reino siempre merecerá mi aprobacion como conforme a mis reales intenciones.*

¿Déu, Pàtria i furs?

Copons, a la vora del riu Fluvià¹³⁷. Tal volta Ferran durant el seu exili havia temut, per mor de les notícies sobre el relatiu èxit de la Constitució no ésser ben rebut als seus dominis, però com quedà clar no fou així perquè quan travessà la frontera la cort reial fou rebuda amb grans mostres d'alegria i entusiasme absolutista. Durant la *tournee* de Ferran arreu dels seus dominis, en una reunió prop del municipi de Daroca, Ferran i la seva comitiva decidiren que atenent als ànims de la població no acceptaria la constitució, traint així la promesa que havia fet abans d'emprendre el viatge cap als seus dominis.

El viatge cap a Madrid portà al monarca i als seus fins a la ciutat de València, on es trobà amb un grup de conspiradors, format, entre d'altres per Macanaz i el comte de Montijo, que li entregaren el celebre Manifest dels Perses així conegut per mor del seu encapçalament *Era costumbre de los antiguos persas pasar cinco días en anarquía después del fallecimiento de su rey a fin de que la experiencia de los asesinatos, robos y otras desgracias les obligase a ser más fieles a su sucesor*.¹³⁸

De tota manera, hem de tenir present que el Manifest no es sinó un document de caire revengista, redactat per alguns membres de la facció més servil i reaccionaria dels diputats de les Corts, que aprofitant la tornada de Ferran VII al tron espanyol pretengueren retornar al monarca les atribucions pròpies dels monarques absoluts.

En qualsevol cas, el Manifest ha cridat l'atenció de molts historiadors d'entorns ideològics prou distints. Suarez Verdaguer, de qui hem parlat, afirmà en el seu moment que el Manifest era un document de gran importància, que suposava la plasmació del pensament reialista espanyol, *la exposición doctrinal de toda una posición ideológica*.¹³⁹ A més, Suarez Verdaguer, i tots els seus deixebles¹⁴⁰ de l'escola navarresa afirmen, sense cap tipus de temor, que el model que proposen els autors del Manifest no suposa una tornada a l'absolutisme que havia fet fallida a 1808, sinó la renovació d'aquest sistema, per adequar-lo als nous temps, esdevenint una alternativa de govern eminentment hispànica, sense influències estrangeres.¹⁴¹ De la mateixa manera, altres autors com Javier Herrero han analitzat el fenomen des de l'òptica liberal.

A través d'aquest document, els autors volien convèncer al monarca de la invalidesa de la Constitució i de les mesures preses per les Corts durant la seva absència. Per fer-ho, els *Perses* no van recórrer a cap idea original, sinó que com assenyalat més amunt, es limitaren a repetir els

---

137Ibid. p. 76.

138 *Representación y manifiesto que algunos diputados a las Cortes Ordinarias firmaron en los mayores apuros de su opresión en Madrid para que la magestad del Señor Fernando VII a la entrada en España de vuelta de su cautividad, se penetrase del estado de la nación, el deseo de sus provincias, y del remedio que creían oportuno; todo fue presentado a S.M. en Valencia por uno de dichos diputados, y se imprime en cumplimiento de Real Orden*, Madrid, 1814. A partir de la següent nota, només el consignarem com *Manifiesto*.

139 HERRERO, J.: *Los orígenes del pensamiento reaccionario Español*, Madrid, 1973, p. 338

140. Basti tenir present, a mode de mostra, l'article publicat per Alexandra Wilhemsen «El manifiesto de los Persas, una alternativa al liberalismo español» a la *Revista de Estudios Políticos* l'any 1979, en que ratifica la opinió de Suarez Verdaguer. Així mateix, en aquesta línia de pensament, conve que tinguem l'obra de Maria Cristina Diaz Lois i la de Elias de Tejada, així com alguns articles de Miguel de Ayuso Torres.

141 HERRERO, J.: Op. Cit. p. 338.

¿Déu, Pàtria i furs?

arguments del bàndol servil, com demostra una lectura més o menys acurada del susdit document.

Al llarg de les seves pàgines hi trobem dues parts clarament diferenciades, per una banda, es consignen al monarca tots els fets ocorreguts d'ençà de l'alçament del dos de maig, en les que els manifestants exposen la seva versió dels fets, i una segona part en la que critiquen tota la tasca duita a terme pels diputats. La primera part tal volta es la menys interessant, per que es una simple narració dels fets, tot i que els qui redactaren el *Manifest* van centrar-se en els errors comesos per les autoritats hispàniques per discutir la legitimitat de les Corts i per tant, de la Constitució. Així, els autors afirmen, per exemple, que *se hallaron compuestas [las Cortes] de cerca de doscientos hombres que sólo representaban la confusión popular ;y este fue el primer defecto insanable que causó la nulidad de cuanto se actuó.*¹⁴²

Si més no, la segona part, es molt útil alhora d'identificar els fonaments de l'ideari tradicionalista espanyol, i a la vegada es permeten fer algunes propostes destinades a garantir la continuïtat de la monarquia.

A nivell ideològic, es basen en el fet de que segons ells pensen, el poble no estava preparat per governar-se a si mateix, per mor de la seva falta de maduresa *hoy cansa al pueblo lo que ayer le agradó, llévale su genio a novedades, forma juicio de las cosas, no tanto por lo que son sinó por lo que se dice , y las aprueba con facilidad porque otros las alaban.*¹⁴³ A més, en el *Manifiesto* es denuncia el fet de que la participació del poble va en detriment de la noblesa i el clergat, cosa que en definitiva afecta al bon govern del Regne:

*o en estos gobiernos ha de haber nobles o puro pueblo: excluir a la nobleza destruye el orden jerárquico, deja sin esplendor la sociedad y se le priva de los ánimos generosos para su defensa; si el gobierno depende de ambos , son metales de tan distinto temple que con dificultad se unen por sus diversas pretensiones e intereses. La nobleza siempre aspira a distinciones; el pueblo siempre intenta igualdades; éste vive receloso de que aquélla llegue a dominar; la nobleza teme que aquel no le iguale. Así pues la discordia consume a los gobiernos , el que se funda en tan desunidos principios siempre ha de estar amenazado de su fin.*¹⁴⁴

Així mateix, en el *Manifiesto* els autors afirmen que un dels factors que ha facilitat l'ascens al poder dels revolucionaris, es l'atac a les institucions eclesiàstiques, particularment a la inquisició :

[...] Se dictó la abolición de la Inquisición. El sistema adoptado en este papel y el deseo de no ocupar la soberana atención más de lo preciso, nos impide indicar las muchas especies oportunas, con que algunos sabios Diputados impugnaron este proyecto. En cualquier establecimiento debe mirarse, primero su necesidad; y no es

---

¹⁴² *Manifiesto*, punt. 31.

¹⁴³ *Manifiesto*, punt 23.

¹⁴⁴ *Manifiesto*, punts 21-22.

¿Déu, Pàtria i furs?

dudable, que debe haber un protector celoso y expedito para mantener la religión sin la cual no puede existir ningún gobierno. Si en las reglas adoptadas para hacer eficaz esta protección, el ejercicio hubiese acreditado su impotencia o sus defectos, es justo se mediten y reformen; pero poner la segur al pie en todo establecimiento, no es modo de remediar males; sino quitar de la vista el que se cree, dejando la raíz para otros mayores. El medio que se subrogó es parecido a la substanciación de juicios de que trata la Constitución, para que entre el juez eclesiástico y secular jamás llegue a castigarse el delito, que era objeto de la Inquisición extinguida.[..]Ha mucho tiempo, Señor, que los filósofos atacaron este baluarte de la religión, bajo el pretexto de hacer observar las facultades de los obispos: queriendo emularlos con igualdades a la suprema Cabeza de la Iglesia, para después de oprimir aquellos, por nueva emulación de igualdades con los Párrocos, llegar al término de reducir la verdadera religión a mero nombre¹⁴⁵.

Fet això, els autors proposen un nou model d'estat, basat en la idealització de la monarquia medieval, en que tot el poder de decisió recau en el monarca, aconsellat pels representants de la nació, es a dir, els tres estaments reunits en Corts, reivindicant un model d'estat pactista.

Després de fer aquest breu però necessari excurs per explicar quina era la naturalesa del *Manifiesto*, hem de continuar amb explicant el procés que portà Ferran a la fellonia. Després de la seva entrada triomfal a Valencia, on Ferran romangué durant casi un mes, els conspiradors absolutistes van preparar el cop que havia de desballestar el liberalisme espanyol. Es van recollir els fons necessaris per tal de garantir certes lleialtats i mentrestant es redactà, en secret, el decret que, publicat el 4 de maig de 1814 eliminava tot allò que havien duit a terme les Corts, tornant a l'*statu quo* anterior a la humiliació de Baiona.

Així doncs, el cinc de maig, el monarca i la seva comitiva emprenien el viatge cap a Madrid, escortats per les tropes del General Elío, un destacat absolutista, i les tropes de Wittingham. Pocs dies abans d'arribar a Madrid, foren detinguts destacats membres del partit liberal de la Capital.

A partir del mes de maig de 1814, la nostra illa es veié sacsejada per una nova onada d'absolutisme, perquè arreu de la geografia illenca es produïen aldarulls envers els liberals, mentre es realitzaven grans festes tot commemorant el retorn de Ferran VII al poder.¹⁴⁶ Son de destacar els successos de Palma, ja que a la capital de l'illa, el primer de maig, dos militars Hernández de Pont i Josep Fortuny van protestar per mor de que en alguns periòdics es tractava a Ferran VII d'esser un monarca constitucional.

Les protestes de dia primer van tenir certa continuació perquè dia vint, un grup d'oficials de

---

¹⁴⁵ *Manifiesto*, punt 87

¹⁴⁶ CASASNOVAS.M.A.:*Historia de les illes Balears*, Palma, 2007, p. 531

¿Déu, Pàtria i furs?

diverses armes van plantar guàrdia a l'entorn d'un retrat del monarca situat als carrers de Palma, per evitar que fos malmenat, es canvià el nom de la plaça de la Constitució pel de Ferran VII i es duqué a terme una mena de processó cívica en la que participaren les forces vives de la ciutat, el bisbe, l'inquisidor i un gran nombre de militars i religiosos, tant regulars com seculars i fins i tot es feren carros triomfals per celebrar l'ocasió.¹⁴⁷

Immediatament començà una intensa campanya de purga de les institucions, que portà als principals caps del liberalisme mallorquí a la presó o al bandejament, com succeí amb l'impressor Miquel Domingo o el jutge Pablo Sandino de Castro. De tota manera, altres dirigents liberals, com el bisbe Nadal, no van sinó adaptar-se a la nova situació. Com demostra el fet de que Nadal, el mes de maig de 1814 va fer públic un escrit en el que condemnava un gran nombre d'obres vinculades, d'una o altre manera al liberalisme o a l'enciclopedisme.¹⁴⁸

La tornada de l'absolutisme no suposà tan sols un dur atac cap als caps del liberalisme mallorquí sinó que a més, com a la resta de l'estat es duqué a terme una gran purga a nivell literari. A més de la condemna del bisbe Nadal que ja hem esmentat, durant el més de juliol va arribar a la nostra illa un decret segons el qual les autoritats, el Capità General, havien de vetllar per evitar la propagació de l'ideari liberal, prohibint l'entrada de qualsevol obra vinculada a dita ideologia, per evitar la seva propagació entre els súbdits illencs.

Un altre àmbit en que la repressió absolutista va ésser molt dura fou en l'àmbit de la premsa, ja que moltes publicacions, entre les que destaquen *La aurora patriótica Mallorquina* i el *Diario de Palma*, foren prohibides pel tribunal de la inquisició de Sevilla¹⁴⁹, mentre que altres periòdics que romangueren, com les publicacions de la RSEMAP o *El diario Balear*, van esdevenir mers butlletins sotmesos a la voluntat del poder establert.¹⁵⁰ Mentrestant, la premsa absolutista, com el *Semanario cristiano-político de Mallorca* i el *Diario Político y Mercantil de Palma* no tan sols valoraven positivament la dura repressió absolutista, sinó que a més van iniciar una escandalosa campanya per tal de generar entre els lectors la idea de que Ferran VII no era un dèspota i un tirà, sinó que era un monarca sincerament preocupat pel benestar dels seus súbdits.¹⁵¹

Hem de tenir present, de tota manera, que el fervor absolutista no era només propi de les classes dirigents, perquè, com demostren uns documents publicats per Ferrer i Flórez, durant els avalots de 1814, en ocasions les institucions de govern actuaven seguint les directrius del poble, ja que segons informà Josep Desbrull¹⁵² assabentat de que un grup de palmesans es dirigien cap

147.FERRER I FLÓREZ, M.: *El regnat de Ferran VII a Mallorca*, Palma, 2001, p. 7-8.

148.FERRER I FLÓREZ, M.: *Política y Represión en Mallorca (1800-1840), Sociedades secretas y liberalismo*, Palma, 2005, p. 68.

149.Ibid. p. 68.

150.CASASNOVAS, M.A.: Op. Cit. p. 531

151.FERRER I FLÓREZ, M.: *El regnat de Ferran VII a Mallorca*, p. 9.

152Josep Desbrull i Boïl d'Arenós nascut a Palma i mort a Pollença l'any 1835, cavaller de l'ordre de Sant Joan. Assolí el títol de Marques de Desbrull després de la mort del seu Germà, i per mor de l'absència de descendència fou el darrer membre de la família. A més d'ésser noble fou militar, ingressà en el regiment de Dragons d'Almansa i historiador i genealogista i exercí de censor de la RSEMAP. BOVER, J.M.: *Nobiliario Mallorquin*, Palma, 1847 p. 134; GEM, V. IV,

¿Déu, Pàtria i furs?

a la casa de l'editor Miquel Domingo per tal d'assaltar-la, es dirigí al seuencontre i per tal d'evitar més avalots es comprometé a enviar una comissió formada per un regidor i un eclesiàstic a cada una de les llibreries de Palma per tal de que determinessin si en elles hi havia llibres *irreligiosos o revolucionaris*.

Segons el mateix Desbrull, que inspeccionà la llibreria de Carbonell, no trobà cap llibre perillós, llevat d'uns quants pamflets que foren entregats a la massa en protesta per tal de satisfer al poble. De tota manera, el mateix dia, es van inspeccionar altres llibreries, tot i que l'autor del text desconeix si en altres casos es van trobar llibres sediciosos.¹⁵³

Paral·lelament, els absolutistes foren recompensats amb importants càrrecs, com fou el cas d'Antoni Llaneras, que havia estat rector de Sant Nicolau i diputat servil a les Corts de Cadis, que passà a ésser canonge a la Seu de Palma, mentre que Ramon Strauch fou anomenat bisbe de Vic¹⁵⁴

Un cop passada la primera fase d'eufòria absolutista, calia establir els nous mecanismes de govern, tot i que tal volta «nous» no es el millor terme per referir-se a les institucions establertes durant la primera restauració, ja que el capità general del moment, Antonio de Gregorio Verdugo es limità a prendre algunes mesures econòmiques de caire paternalista, que comptaren amb el suport de la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País¹⁵⁵ i a restaurar els ajuntaments absolutistes.

Així mateix, a petició de l'ajuntament de Palma el set d'agost de 1814 es va restaurar la Inquisició, i es va crear un tribunal per supervisar les publicacions que es fessin a l'illa¹⁵⁶ i es van tornar a col·locar les gramalles al claustre de Sant Domingo per escarnir als xuetes.¹⁵⁷

Durant la primera fase del regnat de Ferran VII, entre 1814 i 1820, Mallorca era governada pel Marques de Coupigny, amb qui col·laboraren tant mallorquins com Antoni Dameto i Despuig, Francesc Asprer i de Canals i Rafel Bennàsser de Monnaber i Bisquerra de Gabellí com peninsulars com Joan Lubet Rosselli, que esdevingué batlle major i veguer.¹⁵⁸ Durant el primer sexenni del govern de Ferran VII, Coupigny es centrà en la tasca d'evitar nous brots liberals, cosa que dugué a terme amb molt de zel.

El segon eix de la política de Coupigny fou el desenvolupament econòmic. Per això s'aplicà la reforma de Garay, dividint Mallorca en tres partits judicials, Inca, Manacor i Palma, per tal de racionalitzar i millorar el sistema de cobrament d'imposts. De fet, més enllà del retorn de Ferran

---

pp. 279-280.

153AMP. Fons Desbrull, Caixa LXXXII *Declaracion de don Josef Desbrull y Boil de Arenós acerca de los expurgos de las librerias o imprentas en 1814 y otros documentos de interés acerca de estas actividades*, apud, FERRER FLÓREZ, M.: *Política y represion....* p. 162.

154.CASASNOVAS, M.A.: Op. Cit. pp. 531-532.

155.CASASNOVAS, M.A.: Op. Cit. p.532

156.FERRER I FLÓREZ, M.: *El regnat de Ferran VII a Mallorca*, p. 9.

157.CASASNOVAS, M.A.:Op. Cit. p. 531

158 FERRER I FLÓREZ, M.: *El regnat de Ferran ...* pp. 10-11.

¿Déu, Pàtria i furs?

VII, creiem que l'únic fet polític extraordinari que succeí a Mallorca durant aquest període fou la cruel execució del general Lacy, que després de pronunciar-se contra el govern de Ferran VII i fracassar estrepitosament en el seus plans, fou detingut i portat a Mallorca, empresonat a Bellver i afusellat. Tot i que foren molts altres els que foren empresonats a Mallorca, com Alvarez de Guerra¹⁵⁹

La racionalització del sistema fiscal anà acompanyada d'una serie d'accions per millorar la producció agrícola, com els plans de dessecació del Pla de Sant Jordi, o el plà de millora del torrent de na Borges¹⁶⁰, tot i que l'abast d'aquests projectes degué esser molt limitat per mor del ruïnós estat de l'economia nacional. Així mateix es va pretendre millorar la producció agrícola, a través de les *Lecciones de agricultura* de la RSEMAP, i a nivell industrial, el govern de Coupigny pretengué millorar la producció industrial per tal de que els productors de vi, aiguardent i oli garantissin uns mínims d'higiene alhora d'elaborar els seus productes.¹⁶¹

Així mateix, el govern de Coupigny va dur a terme una interessant tasca destinada a millorar la sanitat pública, per tal d'evitar l'aparició de noves epidèmies, amb accions com l'apertura del llatzeret de Maó.¹⁶² Així mateix es van prendre algunes mesures contra la pirateria i el corsarisme, armant les naus amb fusells i canons per tal de defensar-se i defensar l'illa de les amenaces dels corsaris nord-africans

A més de la qüestió política, hem de tenir present que, com a la resta de l'estat espanyol, l'església catòlica tenia un pes importantíssim en el si de la societat illenca, de manera que en connivència amb certs elements de la societat civil illenca, agents catòlics com Strauch o Traggia es dedicaren, des dels pulpits a fer campanya envers el règim liberal i a favor, òbviament, de l'absolutisme recalitrant de Ferran VII, esdevenint, a més un dels elements difusors i a la vegada sustentant de l'ideari absolutista.

Es fonamental, dins aquest moviment la figura de Raimon Strauch Vidal. Strauch, a més d'esser un absolutista recalitrant fou un gran erudit, professor de filosofia al seu convent i de Teologia a la Universitat Lul·liana de Palma, a més, traduí les *Memories pour servir à l'histoire du jacobinisme* i *Histoire du clergé pendant la Revolución* d'Agustin Barruel¹⁶³ al castellà. A més d'aquestes obres, duqué una terme una important tasca destinada a combatre als liberals, com una mena d'apostolat. Per això col·laborà amb el *Diario de Mallorca*, emprant en els seus escrits un to combatiu i molt propagandístic. A més fundà el seu propi periòdic, el *Semanario cristiano de Mallorca*, amb l'objectiu de combatre, verbalment, als liberals, que difonien la seva ideologia a través de l'*Aurora patriótica Mallorquina*, arribant de fet a publicar varies publicacions satíriques

---

159.CASASNOVAS, M.A: Op. Cit. p. 531.

160.FERRER I FLÓREZ, M.:*El regnat de Ferran VII*, p. 12-13

161.Ibid. pp. 13-14

162.CASASNOVAS, M.A.:Op. Cit. p. 532.

163Agustin Barruel fou un jesuïta francès summament conservador. Publicà un gran nombre d'obres en les que atacava als liberals i a la revolució

¿Déu, Pàtria i furs?

contra dita publicació. Així mateix, juntament amb un grup de bisbes de la península publica un celeberrim document titulat *Instrucción pastoral de los ilustrísimos obispos de Lerida, Tortosa, Barcelona, Urgel, Teruel y Pamplona y pueblo de su diócesis*, en el que es criticava durament al liberalisme, per considerar-lo un moviment destinat a la eradicació dels principis bàsics de l'altar i el tron, i òbviament també es criticà a les corts de Cadis, que amb els seus atacs a l'església no feia sinó col·laborar amb els liberals i contribuir al desballestament del sistema.¹⁶⁴

Convé que dediquem unes línies a parlar del *Semanario cristiano-político de Mallorca*. Es publicà durant dos anys, entre 1812 i 1814, esdevenint durant aquests anys el *think tank* del pensament reaccionari mallorquí, que a més tenia certa ressonància a nivell nacional, per mor de la presència a la nostra illa de nombrosos refugiats, així com alguns bisbes com els de Lleida i Barcelona¹⁶⁵. Parlant en termes que tal volta són una mica generalistes, l'objectiu principal del *Semanario* era convèncer als seus lectors de que el liberalisme espanyol era fruit d'una conspiració revolucionària destinada a destruir l'altar i el tron. Per això des del primer número que es publicà es dedicà a llençar furibunds atacs contra *La aurora patriótica Mallorquina*, el diari dels liberals, tot i que els arguments emprats per atacar al seu rival i defensar la seva postura no són dels més elaborats, i es redueixen a la imitació de Barruel.¹⁶⁶

Creiem que també es necessari citar a Miquel Ferrer, un monjo trinitari que durant la Guerra del francès fundà un diari anomenat *Diari de Buja*, un pamflet absolutista, publicat en català, destinat a l'expansió de l'ideari absolutista a través de les classes populars. Aquest diari, a més emprava un to certament groller, com indicà Miquel dels Sants Oliver *si cualquier periodista o escritor festivo de nuestros días se atreviese a lo que él se atrevió, a los chistes excrementicios, a las anécdotas de retrete a las frases espléndidamente puercas de que hace continuamente gala, tendría que emigrar de esta isla sin dilación*.¹⁶⁷

També considerem oportú parlar de Manuel Santo Tomás Traggia, que edità un periòdic quinzenal titulat *El amigo de la verdad*, en el que es mesclava per una banda el to agressiu de Ferrer i un estil conceptista.

5.2 El trienni liberal a Mallorca.¹⁶⁸

A la nostra illa, les notícies del triomf de Riego arribaren el 16 de març de 1820, quan arribà al port de Palma el capità Francisco Massip, provinent de Múrcia, portant documents destinats al Regent de l'Audiència i al Capità General, en que se'ls comunicava l'esdevenir polític

---

164 HERRERO, J.: *Los orígenes del pensamiento reaccionario español*, Madrid, 1973, p.363-365

165. Ibid. p.353.

166. Ibid. p. 359-360.

167. DELS SANTOS OLIVER, M.: *Mallorca durante la primera revolución liberal*, Palma, 1901, p. 513

168 Considerem necessari incloure aquest punt per tal de mantenir la coherència del nostre discurs, tot i que som conscients que no podem aportar res nou, ja que aquest període de la història de Mallorca fou brillantment tractat per Valentí Valenciano a la seva tesi doctoral.

¿Déu, Pàtria i furs?

del regne durant els darrers mesos. Coupigny, tement la reacció del poble va fer public que es disposava a jurar la Constitució de 1812. D'aquesta manera, ordenà que la tropa es dirigís al Born, per tal de fer el pertinent jurament, però el Capità General no assistí a tal acte, sinó que envià al seu segon, el general Peon. L'actitud de Coupigny no agradà al poble palmesà, que es concentrà davant l'Almudaina tot demanant l'execució de susdit oficial, però els oficials liberals convenceren al seu cap de que era millor per ell partir de l'illa, per tal de tranquil·litzar al poble, cosa que va fer aquell mateix dia.¹⁶⁹

El triomf de Riego i l'adveniment del Trienni Liberal, probablement els contemporanis no sabien que el nou regim tendria una vida tan curta, van suposar el retorn a l'estat anterior a 1814, ja que els qui havien estat represaliats recuperaren els seus càrrecs i les seves atribucions, es van restaurar els municipis creats entre 1812 i 1814 i a més es van celebrar eleccions generals i municipals. Aquests fets, si més no van conduir a una ràpida radicalització d'ambdues postures, ja que els liberals dugueren a terme mesures com l'abolició de la Inquisició, que els conservadors prengueren com un atac a la religió i al clergat i a la vegada van endurir el seu discurs.

Malgrat tot, com en el cas de l'exèrcit o el funcionariat, el clergat no era, com podríem pensar, un cos monotècic, sinó que estava compost per membres de cada una de les faccions en disputa, com demostra el cas de Palma, on el bisbe Vallejo, de clara tendència liberal, participà en la decisió d'enderrocar la Casa Negra, la seu del tribunal de la Inquisició de Palma.¹⁷⁰ Cosa que a la llarga generarà grans divisions en el si de l'església.

Poc després del triomf dels liberals, ja sorgiren a Palma les primeres tensions entre un bàndol i l'altre, que cristal·litzaren en una primera conspiració, el mes de setembre de 1821, que fou descoberta i anul·lada pel regidor Troncoso i Josep Truyols, governador militar de l'illa. Aquest fet, que tal volta podria semblar del tot anecdòtic, és molt important, ja que demostra que a la nostra illa, que tantes vegades s'ha considerat un oasi de pau i calma, no sempre fou així.

El clima de tensió es veié estimulat per l'arribada de ultramontans molt destacats, com fou el cas del comte de Calderon y Bruder, Felix Maria Calleja, que arribà a Mallorca desterrat, com el baró d'Eroles, un dels instigadors de la Regència d'Urgell, o el marquès de Mataflorida, així com la breu estança del comte d'Espanya, si bé aquesta fou mantinguda en secret. La presència de tots aquests individus contribuí activament a la difusió de la ideologia reaccionària entre els diferents estaments socials i a l'enriment de l'ambient polític.¹⁷¹

A més, el govern, per tal de fer front a l'avenç dels reaccionaris decidí prendre mesures i detingué al clergue Caimari, que fou desterrat a Menorca, i al trinitari Miquel Ferrer, al que es jutjà degut a la publicació de *Espiritu y bondad, pero mal uso de la Constitucion Política Española*.¹⁷²

169.CASASNOVAS, M.A.: Op. Cit. p. 532; FERRER I FLÓREZ, M.: *El regnat de Ferran VII ....* pp. 18-20.

170.FERRER I FLÓREZ, M.: Naixement i evolució del carlisme a la Mallorca del S.XIX. *Memòries de la Reial Acadèmia de Estudis Històrics, Heràldics i Genealògics de Mallorca*, 13 (2002), p.136.

171. Ibid. p. 136.

172Ibid. p.136.

¿Déu, Pàtria i furs?

Aquest procés fou molt polèmic ja que molta gent compartia els ideals del frare, cosa que produí l'efecte contrari, ja que el clergat gaudia d'àmplies simpaties entre la població.

La tensió esclatà el primer de desembre de 1822, quan a Campos, un grup d'ultres, dirigit per Francesc Sastre, el capellà del municipi, Joaquim Obrador, Pere Ignasi, un dels prohoms del municipi i Guillem Clar, forner, s'alçà en armes.

Els insurrectes van llevar la placa de la Constitució de la plaça, detingueren als liberals del municipi i als Voluntaris Nacionals, la milícia liberal, i els empresonaren. Mentrestant, els revoltats prepararen una foguera on volien cremar als presoners, deposaren l'Ajuntament liberal, instauraren un ajuntament reialista, mentre procuraven armar-se i construir barricades per fer front a l'exèrcit. Les autoritats militars de Palma, assabentades de l'aixecament, van preparar una columna formada per alguns elements del regiment de Cavalleria de Pavia, dels granaders de la Milícia Nacional i una dotzena d'homes de l'Artilleria Nacional. A la vista de la columna els revoltats es rendiren, es reinstaurà l'ordre constitucional i foren durament represaliats.¹⁷³

5.3 La represa de l'absolutisme.

Després de la victòria del duc d'Angouleme i la restauració de Ferran VII, la tensió entre liberals i reialistes anà en augment, i ambdós grups es radicalitzaren considerablement. En el cas mallorquí, els liberals van organitzar un grup entorn a un diari anomenat *El atleta de la libertad*, aquest tenia per lema *Constitución o Muerte* i els seus membres s'identificaven lluent una veta verda. Pel seu costat, els ultres van formar dues institucions estretament relacionades.

Per una banda, formaren el *Cuerpo de Voluntarios Realistas* una grup paramilitar format per reialistes, per tal d'assegurar-se alguna mena de defensa enfront a l'exèrcit regular, on un gran nombre d'oficials eren liberals, i per l'altre organitzaren un ens anomenat *Comision Militar ejecutiva permanente*, formada per oficials reialistes que dirigien als voluntaris.¹⁷⁴ Les dues entitats tenien representació a la majoria de municipis, essent especialment forts a Sóller i Lluçmajor, i a Palma on tenien la seva residència els oficials.

5.3.1. La Comissió Militar Executiva permanent.

La Comisión Militar Ejecutiva Permanente es un organisme molt poc tractat, de fet de moment només n'hem trobat algunes referències a les obres de Ferrer i Flórez, *Política y represión en Mallorca, (1800-1840)*¹⁷⁵ i a «Naixement i evolució del Carlisme a Mallorca»¹⁷⁶.

Segons afirma Ferrer i Flórez, la comissió fou establerta el set de febrer de l'any mil vuit-

173. LLABRÉS BERNAL, J.: *Noticias y relaciones históricas de Mallorca. S.XIX, Tomo II, (1821-1840)*, 1959, p 101.

174. *Ibid.*, pp. 137-138

175. FERRER I FLÓREZ, M.: *Política y represión en Mallorca (1800-140). Sociedades secretas y liberalismo*, Palma, 2005

176. FERRER I FLÓREZ, M.: «Naixement i Evolució del Carlisme a Mallorca» *Memories de la Reial Academia d'Estudis Genealògics, Històrics i Heraldics*, 12, 2002, Palma, pp. 133-150.

¿Déu, Pàtria i furs?

cents vint-i-quatre¹⁷⁷, essent anomenat president de la mateixa el senyor Tomàs de Veri i Togores.¹⁷⁸ Els altres membres de dita comissió eren militars de graduació intermitja, coronels, tinents-coronels, capitans i tinents. Aquesta comissió, creada per fer la funció d'un tribunal polític, havia de garantir l'ordre en el si de la societat espanyola evitant l'aparició de grups liberals i la propagació de llurs ideals, tal com indicà el *Diario de Baleares*¹⁷⁹

Quedan sujetos al juicio de estas Comisiones militares ejecutivas permanentes, los que desde el día 1º de octubre del año próximo se hayan declarado, y los que en lo sucesivo se declaren con armas o con hechos de cualquiera clase enemigos de los legítimos derechos del trono, o partidarios de la Constitución proclamada en Cádiz en el mes de marzo de 1812; los que desde la misma fecha hayan escrito o escriban pasquines dirigidos a aquellos fines; los que en parajes públicos hablen contra la soberanía de Su Majestad o en favor de la abolida Constitución; los que seduzcan o procuren seducir a otros con el objeto de formar alguna partida y los que promuevan alborotos que alteren la tranquilidad pública, cualquiera que sea su naturaleza o el pretexto de que se valgan para ello.

Com que posseïen amples poders va dur a terme, durant la seva curta existència, un gran nombre de detencions, ja que entre el setze de març de 1824 i el 16 de novembre del mateix any van ésser detinguts quasi una cinquantena d'individus. Els primers foren militars, Miquel Salvà, tinent de la Milícia Constitucional, que havia reprimat amb gran duresa als amotinats de Campos¹⁸⁰.

De la mateixa manera, també es van produir condemnes de desterrament per tots aquells que insultaren a les institucions, a la Monarquia i al Govern, òbviament, com fou el cas de dos veïns de Campos i Santanyí, als que es sotmeté a consell de guerra per haver insultat a les institucions durant una conversa, i ambdós foren condemnats a dos anys de desterrament de Mallorca¹⁸¹. El tretze d'agost es va dur a terme la detenció d'un gran nombre de liberals, acusats d'ésser francmaçons i comuners¹⁸², que foren empresonats a Palma. Poc temps després, el 5 de setembre a Algaida foren detinguts 12 liberals¹⁸³ i el 22 de setembre, Pedro González Vallejo,¹⁸⁴ el bisbe de Palma, fugí cap a Barcelona, per temor a ésser detingut per haver donat suport a la toma de la Casa de la Inquisició.

Així mateix, la Comissió publicà un bàndol en el que prohibia la utilització de disfresses i

---

177. LLABRES BERNAL, J.: *Noticias y relaciones históricas de Mallorca*, S.XIX, T. 2. (1821-1840), Palma, 1959, p.178.

178. Tomàs de Veri i Togores es dedicà a l'ofici de les armes, arribant a brigadier a l'any 1810. Aconseguí ésser anomenat membre de les ordres de Sant Joan de Jerusalem i de Calatrava. Trobà la mort a Mallorca a l'any 1827. BOVER, J.M: *Nobiliario Mallorquín*, Palma, 1857, p. 420.

179. *Diario de Baleares*, 7-2-1824. Apud, LLABRES BERNAL, J.: Op. Cit. p. 179.

180 LLABRES BERNAL, J.: Op. Cit. p. 183

181 Ibid. p. 186.

182 Ibid. p. 195

183 Ibid. p. 195

184 Ibid. p. 199.

¿Déu, Pàtria i furs?

mascares¹⁸⁵ i preveia pena de presó per tot aquell que fes proclames liberals. Cosa que no ens ha d'estranyar en absolut, perquè l'autoritat de la *Comisión* era tal que fins i tot van aconseguir que el Regiment de Pavía, el 4° de cavalleria lleugera, entregués les armes i es dissolgués, per haver estat el conjunt del regiment fidel a la causa constitucional.¹⁸⁶

A l'any següent foren detinguts tretze persones, en una serie de processos que van des del 22 d'abril fins a 9 d'agost,¹⁸⁷ moment en que aquest institució es dissolgué, passant totes les causes que aquestes tenien pendents als tribunals que ordinàriament les gestionava. Curiosament, ni Llabrés ni Flórez deixen clar quin fou el motiu de l'abolició de les Comissions

5.3.2. Els Cossos de Voluntaris Reialistes.

Com hem assenyalat, Ferran VII, tement que l'exercit no fos del tot lleial a a la causa absolutista, decidí crear una mena d'exercit particular, per tal de defensar els interessos de la Monarquia i la Reial Persona. Per tal de donar certa claredat al nostre discurs començarem parlant, fent un breu repàs realment, a l'esdevenir d'aquest cos en el sí de l'estat, per després centrar-nos en la realitat de la nostra illa.

Abans de parlar d'aquest cos, crec que es necessari esbossar un breu estat de la qüestió, per tal de tenir clar tot allò que s'ha dit al respecte. Curiosament, no hem trobat, a nivell nacional massa publicacions al respecte. Considerem necessari destacar un article escrit per Federico Suárez Verdaguer a l'any 1956¹⁸⁸. Som conscients de que hem estat certament crítics alhora de parlar de l'Escola de Navarra i de Suárez Verdaguer, però considerem necessari posar en valor aquest article, ja que ofereix una gran quantitat d'informació sobre aquest cos. A més n'ofereix una visió panoràmica, que si bé es cert que es un tant generalista, es molt útil alhora d'emprendre qualsevol tasca sobre el *Cuerpo de Voluntarios Realistas*.

Més recentment, el tema ha estat tractat de forma local o regional, cosa que permet analitzar amb més detall el fenomen, tenint en compte les diferències entre uns indrets i altres, cosa que permet extreure millors i més profundes conclusions. En aquesta línia, crec que podem destacar articles com «De voluntarios realistas a mercenarios Liberales:el cuerpo de tiradores y flanqueadores de Isabel II(1833-1837)», publicat per Ramon del Rio Aldaz al número 13 de la revista *Geronimo de Ustariz*¹⁸⁹, en que parla de la creació i evolució del cos a Navarra, o l'article de Sanchez Carcelén sobre la organització dels Voluntaris Reialistes a a Lleida, «En defensa del trono y el altar. La organización de los Cuerpos de Voluntarios Realistas en Lérida.» a la revista

---

185 LLABRES BERNAL, J.: Op. Cit. p. 181.

186 Ibíd. p. 185. El regiment es desballestà formalment el 18 d'abril de 1824.

187 Ibíd. p.222

188.SUAREZ VERDAGUER, F.: «Los cuerpos de Voluntarios Realistas, notas para su estudio.» a *Anuario de Historia del derecho Español*, Madrid, 26, Madrid, 1956, pp. 47-88.

189DEL RIO ALDAZ, R.: «De voluntarios realistas a mercenarios Liberales:el cuerpo de tiradores y flanqueadores de Isabel II(1833-1837)», A *Geronimo de Ustariz*, 13, 1997, Pamplona, pp 109-126

¿Déu, Pàtria i furs?

Pasado y Memoria.¹⁹⁰ Així mateix, considerem necessari parlar d'un article molt interessant titulat «Pueblo y elites en la crisis del absolutismo: algunas consideraciones en torno a los voluntarios realistas» publicat per Butrón Prida a la revista *Spagna Contemporanea*¹⁹¹

Com bé sabem, d'ençà de la restauració dels borbons a l'any 1814 es van succeir un gran nombre de pronunciaments, de major o menor importància, com el de Lacy i el de Porlier. De tots ells, el més exitós fou el pronunciament de Riego, que obligà a Ferran VII a acceptar i restaurar la Constitució de 1812.

Si més no, al cap de tres anys molt complicats, les potències absolutistes consideraren, per mor del temor a nous brots jacobins, necessari intervenir. D'aquesta manera, dia vint-i-vuit de febrer de mil vuit-cents vint-i-tres Lluís XVII anuncià que un contingent de soldats francesos, els cent mil fills de Sant Lluís, comandats pel duc d'Angouleme penetrarien a terres espanyoles per tal de reinstaurar l'ordre tradicional.¹⁹² Un cop fets tots els preparatius, la nit del set al vuit d'abril de l'any mil vuit-cents vint-i-tres els primers soldats francesos van creuar la frontera per tal de restituir l'ordre en el si de l'estat espanyol. Immediatament, els francesos van instaurar la Junta Provisional de Govern, un ens que fixà les bases del sistema polític de la segona restauració.¹⁹³

La ocupació militar de la península no fou excessivament complicada, perquè les tropes franceses entraren dins la península ibèrica sense topar-se amb un excés de resistència. D'aquesta manera, el vint-i-tres de maig del mateix any queia Madrid i el primer d'octubre, la ciutat de Cadis es rendia a les forces franceses. Finalment, el cinc de novembre, les Fills de Sant Lluís rendien Alacant, acabant així amb l'experiència liberal.¹⁹⁴

Després de la caiguda de Cadis en mans dels francesos i el seu alliberament, Ferran VII va començar una campanya destinada a l'eliminació de qualsevol vestigi del Trienni Liberal. Hem de tenir present que Ferran VII i els seus ministres eren conscients de que una part important de l'exercit no era partidària del programa polític que volia implantar el monarca, de manera que van arribar a la conclusió de que era necessari crear una mena d'exercit particular, destinat a salvaguardar la reial persona i els interessos de la monarquia. Per això a l'any 1824 des de la monarquia es procedí a la creació del Cos de Voluntaris Reialistes, per tal de garantir la defensa de l'altar i el tron.

La primera temptativa per dur a terme la creació d'un exercit reialista, que protegís els interessos de la monarquia es dugué a terme a l'any 1823, concretament el deu de juliol quan la

---

190.SANCHEZ CARCELÉN,A.: ««En defensa del trono y el altar. L a organización de los cuerpos de voluntarios realistas en Lérida.» a *Pasado y Memoria, revista de historia contemporánea*, 14, 2015 Alicant, pp. 111-149.

191.BUTRÓN PRIDA, G.:«Pueblo y elites en la crisis del absolutismo: algunas consideraciones en torno a los voluntarios realistas» *Spagna Contemporanea*, 25, 2004,pp. 1-20

192.SÁNCHEZ MANTERO, R.: *Los cien mil hijos de san Luis y las relaciones franco-españolas*, Sevilla, 1981, p. 111

193.SÁNCHEZ CARCELÉN, A.: « En defensa del altar i el trono, la organizacion de los cuerpos de voluntarios realistas en Lerida»*Pasado y Memoria. Revista de Historia Contemporánea*, 14, 2015, pp. 111-149

194.LYNCH, J (Dir.): *Historia de España, V.17, La etapa liberal*, Madrid, 2007. pp.

¿Déu, Pàtria i furs?

Regència, a través del Despatx de Guerra publicà un document conegut com *Reglamento interino que expidió la Junta provisional de Gobierno en Burgos a 14 de mayo de este año para la formación de cuerpos de Voluntarios Realistas*, un document que tenia com a objectiu regular el funcionament i coordinar la tasca d'un gran nombre de grups reialistes que combatien contra els liberals. De tota manera, aquest primer reglament tingué molt poca importància, perquè només es feu efectiu a les zones que eren sota control reial, i a més tenia un clar caràcter provisional.

Per tal de que es publicés quelcom més transcendent hem d'esperar un any, concretament al vint-i-vuit de febrer de mil vuit-cents vint-i-quatre quan es feu publica la Reial Ordre que contenia el primer reglament per a la constitució del Cos de Voluntaris Reialistes¹⁹⁵. En aquest reglament, el monarca afirma que la creació d'aquest cos es necessària en tant que s'ha de vetllar pel manteniment de la monarquia, la tradició i l'església catòlica, així mateix afirma que, tenint en compte que els liberals, durant el Trienni havien creat les Milícies nacionals, era la obligació del govern crear quelcom paral·lel per tal de garantir la pervivència de l'ordre tradicional.

Los legisladores revolucionarios habían calculado la organización de sus Milicias llamadas nacionales como una fuerza de oposición permanente a la fuerza reglada, que salo en el nombre habían dejado y mis órdenes, después de haber «mellado esencialmente su forma y naturaleza. En los designios del poder revolucionario contrarrestar al Gobierno, mantener la desconfianza habitualmente armada, y proparar en todas las clases las semillas de resistencia, de anarquía y de conspiración; de tal modo, que parecía haberse empeñado en convertir cada pueblo en un Estado, y cada Ayuntamiento en un Gobierno. En razón inversa deben arreglarse definitivamente los Cuerpos de Voluntarios Realistas sobre los elementos del orden y subordinación monárquica, y de manera que la unidad de principios y de impulso consolide la recíproca confianza é íntima armonía entre mis tropas y mis pueblos»¹⁹⁶.

Com es obvi, el reglament explica amb detall el funcionament i la estructura del cos de Voluntaris. En el primer capítol, El primer punt estableia els requisits necessaris per poder passar als quadres de voluntaris. Els que volien aspirar a ésser voluntaris havien de complir una serie de requisits, ja que havien de gaudir de bona fama en el seu municipi, no tenir mals vicis coneguts, haver demostrat una inqüestionable adhesió als principis de l'altar i el tron, tenir una forma honrada de guanyar-se la vida.

Com es obvi, quedaven excloses del servei en el cos de Voluntaris, a més dels militars en actiu i els religiosos, totes aquelles persones que durant el Trieni haguessin servit en la Milícia Nacional Voluntària, tot i que com veurem aquesta prohibició no fou gaire solida, i tots aquells que

¹⁹⁵SUAREZ VERDAGUER, F.: « Los cuerpos de Voluntarios Realistas...» p. 47.

¹⁹⁶ *Reglamento para los cuerpos de Voluntarios Realistas, decretado por Su Majestad en 26 de febrero de 1824*, pp.12-13. D'ara endavant, citat simplement com a *Reglamento*

¿Déu, Pàtria i furs?

durant els anys de govern liberal haguessin comprat propietats desamortitzades, o que haguessin estat membres de societats secretes o de caire liberal.

De tota manera, el fervor absolutista no era l'únic motiu que impulsà als espanyols a l'allistament en el cos de Voluntaris, sinó que allò motivà a l'allistament eren les prebendes que podien obtenir els seus membres, ja que certs serveis extraordinaris eren retribuïts, i a més el servei als cossos de voluntaris era molt útil alhora d'aspirar a certs oficis públics, i fins i tot, els anys de servei en dits cossos eren computable alhora d'ingressar a l'exercit o a les Milícies Provincials. Així mateix, tots els oficials, Després de quinze anys de servei podien passar a formar part de qualsevol de les ordres militars, amb les avantatges que això implicava.

El reglament establia així mateix el sistema de formació dels quadres del cos: els postulants havien de traslladar la seva voluntat a l'Ajuntament del seu poble, i allà una comissió de vuit membres del mateix, decidiria si l'individu era apte per ésser membre. Un cop cada setmana, la comissió faria arribar les llistes de voluntaris a l'ajuntament, i aquests serien consignats de forma pertinent com a Voluntaris Reialistes. Un cop duits a terme aquests tràmits, els ajuntaments havien d'anomenar als oficials del cos de voluntaris, per tal de que aquests fixassin el lloc i els dies, sempre festius, en que els integrants del cos havien de rebre instrucció.

El pes dels Ajuntaments alhora de formar els regiments de voluntaris es molt important, perquè com hem vist, la selecció del personal i l'armament eren responsabilitat de les entitats municipals, que a més havien d'organitzar les campanyes d'allistament, establint els terminis i altres tasques administratives. A més els ajuntaments havien de procurar armar als voluntaris, tot i que en aquest primer reglament no es preveia que els voluntaris haguessin de portar uniforme, sinó que s'estipulà que s'havien d'identificar mitjançant una escarapel·la.

A nivell organitzatiu trobem, per sobre dels ajuntaments trobem, desde mil vuit-cents vint-i-quatre fins a mil vuit-cents vint-i-sis els Capítans Generals de cada província, però a partir de dit any, es creà la figura del Subinspector de Voluntaris Reialistes, que havia de gestionar i dirigir tots els batallons i companyies que es trobaven sota la seva jurisdicció, coordinant les relacions entre els batallons i les autoritats municipals. Com es obvi, el Subinspector de Voluntaris comptava, amb l'assistència d'un assessor, un secretari i un cos d'escrivents. A nivell nacional, el Cos de Voluntaris Reialistes era dirigit per l'Inspector de Voluntaris Reialistes, escollit pel rei entre els generals del seu exercit que s'havien posicionat al seu costat durant el Trièni, que comptava amb la col·laboració d'un Assessor General, escollit pel rei entre els candidats presentats per l'Inspector i un secretari, que òbviament també era escollit pel monarca entre els candidats suggerits per l'Inspector General. Finalment, comptaven amb un nombrós cos d'escrivents, extrets dels Batallons de Voluntaris Reialistes, per tal de dur a terme les tasques administratives.

Pel que fa a les seves obligacions, hem de tenir present que el Cos de Voluntaris no pretenia ésser una unitat militar de primera línia, sinó que la seva missió era eminentment policial,

¿Déu, Pàtria i furs?

ja que només havien de presentar-se a la instrucció i de vetllar per l'ordre en el seu municipi, en missions de patrulla, vigilància de les dependències públiques i garantir l'ordre en determinats actes públics.

Pel que fa a la seva organització, els cossos de Voluntaris Reialistes s'organitzaven formant batallons. Com a l'exercit regular, cada un d'aquests batallons era comandat per la seva plana major, formada normalment per militars jubilats, composta pel comandant, normalment un tinent coronell, un segon comandant, un tinent, un subtinent abanderat, un sergent, un caporal de brigada, un caporal primer i sis gastadors. A més, cada batalló comptava amb un capellà, un cirurgià, un mestre armer i un timbaler.

Cada un dels batallons estava compost per vuit companyies, dirigides per un capità, un tinent, dos subtenents, un sergent primer, tres sergents segons, quatre caporals primers, quatre caporals segons, un caporal encarregat de vetllar pels recursos del batalló i un tambor. D'aquestes, sis eren de fusellers, una de granaders i una de caçadors, tot i que la existència d'aquesta depenia de que en el municipi en qüestió hi hagues voluntaris que posseïssin un cavall i volguessin servir a la cavalleria. Així mateix, allà on fos possible, una de les companyies de fusellers seria ensinistrada en el maneig de l'artilleria, esdevenint una companyia d'aquesta arma.

Cada una de les companyies havia d'estar composta de vuitanta homes com a màxim, i seixanta com a mínim, cosa que feia que els batallons de Voluntaris comptessin amb entre 460 i 640 homes. De totes maneres, hem de tenir present que en molts municipis devia esser impossible reclutar tants homes, de manera que si no es podia formar una companyia, els voluntaris del municipi en qüestió s'unien als d'un altre municipi per tal de garantir que els quadres de la companyia comptessin amb els mínim d'homes previst.

Més enllà del reglament de 1824, que tenia un marcat caràcter provisional, la organització del cos de Voluntaris Reialistes es va furnir mitjançant un conjunt molt interessant de Reials Ordres destinades a resoldre tots aquells problemes pràctics que sorgien amb el desenvolupament del servei. Així doncs, el 26 d'agost de 1826 i el 12 de febrer de 1827 van promulgar sengles Reials Ordres en que el Monarca permetia als ajuntaments, amb l'aprovació dels intendants de cada província, l'establiment d'arbitris per tal de poder sufragar les companyies de voluntaris de cada municipi, tot i que amb el temps, es feu obligatori que els Intendants establissin arbitris a tots els pobles de l'estat per tal de sufragar les despeses dels Voluntaris.

Malgrat tots els esforços duits a terme tant per la monarquia com per les autoritats locals, el cos de Voluntaris Reialistes mai assolí el grau de desenvolupament que s'havia previst, però, quan a 1830 Carles X de França fou deposat per la revolució i proclamat Lluís Felip, l'Inspector del Cos Jose Maria Carvajal envià una carta a Ferran VII en que li oferia una serie de recomanacions destinades a reconstruir el cos de Voluntaris per tal de portar-lo al seu màxim desenvolupament, per tal d'evitar que, de forma semblant a França, els liberals prenguessin el poder un altre cop.

¿Déu, Pàtria i furs?

Sembla ésser, de tota manera, que l'estat dels batallons de Voluntaris era certament deplorable .

Per això l'Inspector recomanava canviar totalment la organització del Cos, per tal de posar-lo únicament sota l'autoritat reial, evitant així les interferències en el govern d'altres institucions. De la mateixa manera, l'Inspector suggeria millorar el finançament, a través de l'establiment de més arbitris i d'una gestió més àgil dels mateixos, i millorar també l'armament.

Poc Després de la publicació d'aquestes recomanacions es produïren els fets de la Granja, i amb el viratge liberal del Govern, ja es plantejà la necessitat d'eradicar als Voluntaris, considerant que la seva existència era massa perillosa, perquè impedia qualsevol temptativa de liberalitzar l'estat.

Per això, el 5 de novembre es va enviar a l'Inspector General una Reial Ordre en que se l'obligava a presentar un gran bateria de documentació en que es justificuessin els ingressos i les despeses del cos de voluntaris. Dissortadament, no pogueren presentar dita documentació a temps i el Ministeri d'Hisenda els va retirar el finançament, cosa que suposà un cop molt greu pel Cos. Dos anys després morí l'Inspector General, i no se'n va anomenar substitut, cosa que deixà al Cos de Voluntaris sense cap mena d'autoritat central.

Finalment, cap al final de l'any 1832, la Regent va eliminar els arbitris dels que encara gaudien els Voluntaris. A partir d'aquest moment, els equipaments i armes dels Voluntaris van haver d'esser sufragats amb els diners dels propis voluntaris, cosa que suposà la practica desaparició del cos.

No es d'extranyar, doncs, que quan els carlins es van llençar a la conquesta del poder, Després de la mort de Ferran VII els antics Voluntaris, bé per simpaties ideologiques amb don Carles, bé amb l'intenció de recuperar els privilegis dels que havien gaudit durant la curta vida del Cos de Voluntaris, tinguessin un paper certament important, sobretot durant les primeres fases del conflicte, en la organització i direcció de les forces carlines.

5.3.2.1 Els Voluntaris Reialistes a Mallorca

Estudiar el *Cuerpo de Voluntarios Realistas* a les nostres illes presenta algunes dificultats certament serioses, per un gran nombre de motius. El primer, i tal volta més important, es el fet de que per algun estrany motiu es un tema que no ha cridat l'atenció dels investigadors, de manera que només hem pogut trobar dues publicacions que tractessin el tema. Per ordre cronològic, començarem parlant de la contribució fet per Damià Contestí, «Un alistament realista de 1824» publicat a un llibre titulat *A l'entorn de Lluçmajor*,¹⁹⁷ de l'any 1997.

En segon lloc, hem de tenir present una altre obra, publicada molts anys més tard, l'any 2010, de la mà de Miquel Villalonga, en que tractava la gènesi del Cos de Voluntaris Reialistes al municipi de Sóller. Més enllà d'aquestes publicacions no hem trobat cap altre monografia sobre el

197. CONTESTÍ D'ESTHACAR, D. Et al.: *A l'entorn de Lluçmajor. Estudis i Comentaris*, Lluçmajor, 1997

¿Déu, Pàtria i furs?

tema que ens ocupa. De tota manera, si que hem trobat algunes referències esparses a l'obra de Ferrer i Flórez, ja que fa petits però interessants comentaris sobre el cos de voluntaris tant a l'article que publicà l'any 2002 a les Memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Històrics i Heràldics «Naixement i Evolució del carlisme a la Mallorca del segle XIX», òbviament considerant que el Cos de Voluntaris es el germen dels exercits carlins, i a *Política y represión en Mallorca, 1800-1840*, del 2005 tot afirmant que els voluntaris formaven part del mecanisme repressiu de Ferran VII.

Així mateix, l'estudi del *Cuerpo de Voluntarios Realistas* presenta greus dificultats, ja que requereix de la visita dels arxius locals, cosa que en ocasions pot ésser problemàtica per mor de la organització dels arxius que obliga a cercar la documentació dels voluntaris a altres series documentals. El tercer punt que dificulta l'estudi dels voluntaris es la gran dispersió de la documentació generada pels comandaments del cos, ja que cal recercar-la en arxius privats, ja que la frontera entre allò públic i privat es molt dispersa.

5.3.2.1.1 El cas de Lluçmajor.

El cas de Lluçmajor, reflexa a la perfecció el fenomen del que parlàvem fa uns instants, perquè com indica Contestí el document en el que basa l'article en qüestió fou trobat en els seu arxiu particular¹⁹⁸.

Deixant de costat les anècdotes, convé que ens centrem en allò que importa, la informació continguda en el document. Segons afirma l'autor es tracta d'un d'un lligall de 10 folis, en el que es consignen els noms de 252 membres del cos de Voluntaris Reialistes de Lluçmajor¹⁹⁹. En molts casos s'indica el el tractament, nom, filiació, ofici i adreça, cosa que es summament útil per tal de determinar la composició social dels voluntaris.

Aquesta qüestió es prou interessant, perquè a través de l'anàlisi de la llista²⁰⁰ podem veure com hi son representats tots els sector socials del municipi, des de grans mercaders, propietaris, nobles²⁰¹ i universitaris. També hi son àmpliament representades les bases socials, a través dels oficis i les finques a les que residien. Així mateix, Contestí afirma que una part important dels noms que apareixen a l'allistament Reialista de Lluçmajor apareixeran, 11 anys més tard a les sentències dictades contra els protagonistes de l'amotinament carlí de Lluçmajor de 1835. Així mateix, en el seu article, Contestí enumera els oficials del batalló, tres capitans, tres tinents, un alferes, sis sergents i vint-i-tres caporals. Com ens podem imaginar, la oficialitat del Cos de Voluntaris estava formada per representants de les famílies nobles de la contrada, com els

---

198.CONTESTÍ SASTRE D'ESTHACAR D.: «Un allistament realista de Lluçmajor de l'any 1824», a CONTESTÍ D'ESTHACAR,D. Et al.: *A l'entorn de Lluçmajor; Estudis I*. Lluçmajor, 1997, p.69

199.IBID. P. 69.

200.Nosaltres en aquest cas ens veiem obligats a acceptar les afirmacions de l'autor perquè no hem pogut accedir a tal document, i a l'article consultat no transcrivé la totalitat de la informació continguda a la llista de voluntaris.

201.L'autor parla de fidalgs, tot i que hem sembla que no es correcte para de *hidalguia* a les illes..

¿Déu, Pàtria i furs?

Contestí o els Salvà de s'Allapassa²⁰²

5.3.2.1.2. El cas de Sóller.

L'altre cas que s'ha analitzat fins ara es el Cos de Voluntaris de Sóller. Els Voluntaris sollerics formaven la tercera brigada del Batalló d'Esporles, comandat pel marques de Campofranco, que incloïa als municipis d'Andratx, Calvià, Puigpunyent, Valldemossa i evidentment, Esporles i Sóller, tot i que aquest darrer municipi tenia un pes importantíssim en el si del batalló, ja que quatre de les vuit companyies que el componien estaven formades per sollerics.²⁰³

Les companyies de Voluntaris de Sóller van començar la seva historia el nou d'abril de mil vuit-cents vint-i-quatre, quan l'ajuntament va fer llegir un pregó en el que es convidava als habitants del poble a allistar-se, i demanà al rector que des de la trona instés als habitants del municipi per tal de que s'allistessin.²⁰⁴ Immediatament després de la lectura del pregó, l'ajuntament anomenà una comissió, que dirigida per un propietari del poble, Baltasar Marques, havia d'obtenir els fons necessaris i dur a terme el procés de selecció dels oficials.

Aquesta es duia a terme amb un sistema de ternes, de manera que la comissió escollia tres candidats, remesos a l'ajuntament, i aquesta institució els fes arribar al Capità General²⁰⁵, per tal de que aquest escollís el candidat més oportú. Els candidats a ésser oficials havien de tenir propietats, certa experiència militar, ésser partidaris de la causa absolutista, tenir bona conducta i ésser catòlics devots, com assenyala Vilallonga en la seva ponència:

*Don Baltasar Marqués, 30 años, azendado, se ha distinguido en ser adicto a la causa del Altar i el Trono, y tenido por hijodalgo (està tatxat) ha servido de Cadete en el Regimiento Provincial de esta Isla todo el tiempo de la guerra de independencia, desde 1809 hasta 1814, e igualmente en su conducta es un catolico bueno y muy buen cristiano, Apostolico y Romano.*²⁰⁶

Pel que fa a les bases, hem de tenir present que al municipi que ens ocupa, el reclutament fou molt ràpid, ja que entre la publicació del prego i el 7 de novembre es van allistar 184 persones.²⁰⁷ Hem de tenir present, si més no, que el document que maneja Vilallonga, segons la pròpia opinió de l'autor, un document de caràcter provisional, de manera que es possible que el numero d'allistats fos sensiblement superior a l'indicat.

Una altre qüestió que hem de tenir present es que a l'allistament de Sóller, els noms

202. CONTESTÍ SASTRE D'ESTHACAR, D.: Op. Cit. p. 83-84

203. VILLALONGA MORELL, J.: «Els cossos de voluntaris realistes (1824-1835) a IV Jornades d'Estudis Locals de Soller, Soller, 2010, pp. 248-249.

204. Ibid. p. 250.

205. Desde 1824 fins a l'any 1826, els Voluntaris es trobaren sota l'autoritat del Capità General, mentre que a partir de l'any 1826 el control dels Voluntaris Reialistes recaigué en mans de la figura de l'Inspector General de Voluntaris Reialistes.

206. Arxiu Municipal de Sóller (AMS), Lligall 21, Llibre d'actes 25 de novembre, 1824. Apud. VILLALONGA, MORELL, J.: Op. Cit. p. 251

207. VILLALONGA, MORELL, J.: Op. Cit. p. 250

¿Déu, Pàtria i furs?

d'alguns dels allistats apareixen precedits per dues formules distintes. En ocasions, els voluntaris apareixen precedits per la formula «don» o «senyor», que fa referencia a aquelles persones de mitjana importància, vinculades a la ma major del municipi, a l'administració del municipi o petits propietaris. En altres ocasions, apareix la forma «honor», que precedeix els noms dels grans amitgers, que gestionaven les grans finques del poble. Curiosament, el tractament «honor» apareix equiparat amb el de «l'amon» cosa que posa de relleu la gran importància dels amos de possessió en la societat rural illenca.²⁰⁸

En qualsevol cas, allò més important es el fet de que a Sóller l'allistament fou molt més ràpid que a altres municipis. Villalonga afirma que el principal motiu de tal rapidesa fou, sense cap mena de dubte, la *plena identificació amb l'objectiu de la milícia*.²⁰⁹ De la mateixa manera, l'autor diu que l'ajuntament de Sóller fou molt eficient alhora de solucionar els dubtes i problemes que generà el reclutament. Aquests es poden resumir en tres elements, en primer lloc, l'acceptació en el Cos d'antics milicians liberals, l'acceptació en el si del cos de xuetes i finalment totes aquelles qüestions referides al finançament.

Pel que fa al primer punt, les autoritats solleriques van assumir que tots aquells que es van presentar voluntaris a la Milícia Nacional ho feren, no per motius ideològics, sinó tement les represalies que poguessin patir, per evitar pagar una multa de cinc lliures, i per contribuir al manteniment de l'ordre:

*El Ayuntamiento se persuade de que una de las causas que pueden influir en que se hayan alistado tan pocos, es que muchos eran creídos que por lo mismo que fueron voluntarios de la Milicia Nacional durante el Sistema Constitucional no han de ser admitidos en la Milicia Voluntaria Realista, pero algunos solo se alistaron con el objeto de evitar pagar los cinco reales mensuales que pagaban los que no lo eran y otros con el fin de evitar el desorden y mantener la quietud.*²¹⁰

Nosaltres no podem estar d'acord, tenint en compte les afirmacions que fa el propi Ajuntament, amb la opinió de Villalonga, ja que l'argument es pot invertir i es igualment vàlid, de manera que nosaltres, considerem, pel que fa a aquest punt, que els sollerics van actuar com vertaders arribistes, col·locant-se sota la protecció del Cos de Voluntaris, per evitar possibles represalies, tal i com havien fet tres anys abans amb la Milícia Nacional.

La qüestió xueta també es prou complexa. Segons l'allistament que manejà Villalonga, només hi apareix un xueta, Josep Cortés, que en principi fou allistat, però després el seu nom es tathà i s'indicà que se'l havia *fet fora per xueta*²¹¹, i com bé sabem els xuetes foren identificats des d'un principi amb el liberalisme. De fet, Ferrer i Flórez assenyalà que durant el Trienni Liberal, els

208 Ibid. p. 254.

209 Ibid. p.251

210 AMS, Lligall 21, llibre d'actes de l'Ajuntament, 25 de novembre, 1824. Apud VILLALONGA, MORELL, J.:Op. Cit. p. 252

211 VILLALONGA, MORELL, J.:Op. Cit. p. 252

¿Déu, Pàtria i furs?

xuetes havien participat de forma certament activa en la Milícia Nacional, tal volta pensant que el nou règim els permetria superar els segles de marginació i humiliació que havien patit fins al moment.²¹²

La tercera qüestió que l'ajuntament resolgué de forma prou efectiva fou la que feia referència al finançament de dit cos. Durant els dos primers anys de vida del mateix, com hem vist fou prou complicat, tot i que a partir de 1826, amb la publicació del reglament definitiu del Cos de Voluntaris Reialistes es va estipular que els ajuntaments eren els qui havien de garantir-ne el finançament a través de l'establiment d'arbitris municipals. L'ajuntament de Sóller optà per gravar la sortida de tarongers pel port del poble sis sous, cada quartí de vi amb un sou i cada lliura d'aiguardent amb un diner. Així mateix es gravà el consum de carn, de qualsevol tipus, amb el pagament d'un diner per cada lliura. Curiosament, l'ajuntament també gravà la possessió de cans de caça, de manera que cada propietari havia de pagar tres sous cada mes, i la possessió de coloms, de manera que tot aquell que tingués coloms havia de pagar un diner al mes per cada un dels animals.²¹³

De tota manera, els arbitris disposats per l'Ajuntament no Foren suficients, cosa que generà certes tensions entre els polítics municipals i els líders dels Voluntaris, ja que aquests veien que no podien fer front a les despeses generades pel servei, cosa que generarà certes tensions entre les autoritats municipals i els líders del cos de Voluntaris.

5.3.2.1.3. El cas de Palma.

Finalment, crec que hem de dedicar unes línies a parlar del cos de Voluntaris Reialistes de Palma. Com hem indicat, no comptem amb cap estudi sobre el tema, i les aportacions fetes al respecte per Ferrer i Flórez i Villalonga, no ofereixen gaire informació, així que hem hagut de construir el nostre discurs de bell nou. Per això vam recórrer a l'allistament que havia assenyalat Valenciano a la seva tesi, i per un altre costat, pensant que el cos de Voluntaris Reialistes depenia de l'ajuntament, vam considerar oportú recórrer a l'Arxiu Municipal de Palma, concretament a les actes del Ple de l'Ajuntament, durant els anys de existència del cos, per tal d'analitzar quins eren els temes en que intervenia la Corporació Municipal en la gestió del Cos de Voluntaris.

La història del cos de Voluntaris Reialistes de Palma començà el vint-i-vuit de març, quan en un ple extraordinari de l'Ajuntament de Palma es decidí, obeint una Reial Ordre publicada un mes abans, dur a terme les passes necessàries per tal crear el Cos de Voluntaris Reialistes. Per això, el primer que es va fer fou crear una comissió encarregada de la gestió del mateix, formada

---

212 FERRER I FLÓREZ, M.: *Política y represión...* p.189-190

213 VILLALONGA, MORELL, J.: Op. Cit. p. 252-253.

¿Déu, Pàtria i furs?

per José Cotoner²¹⁴, Nicolau Dameto²¹⁵, Mariano Canaves²¹⁶, Pedro Gual²¹⁷, José Capdebou, diputat del Comú i Joan Mariano Togores, Sindic Personer de l'Ajuntament.²¹⁸

A partir d'aquest moment, comptem amb un gran nombre de notícies sobre el cos de Voluntaris Reialistes de Palma, tot i que en molts casos tenen un valor històric molt limitat, perquè en moltes ocasions només fan referència a qüestions econòmiques, ja que el principal paper de l'ajuntament en relació al Cos de Voluntaris fou el de proveir-lo de diners per tal de sufragar les despeses bàsiques del mateix.

La existència del batalló de Voluntaris mai fou excessivament plàcida, ja que estigué marcada des d'un principi pels conflictes sobre la seva organització. Així als pocs dies d'haver-se plantejat la qüestió sobre la organització del batalló, començaren les pugnes entre els representats del poble de Palma i els Regidors de l'ajuntament, per tal de dirimir si les qüestions vinculades al batalló de voluntaris s'havien de dirimir en el Ple d'Abastiments, on els diputats i síndics del comú podien intervenir, i controlar el batalló, o en el Ple Polític, en el que aquests no tenien jurisdicció, resolent-se finalment que es dugués a terme en el Ple Polític.²¹⁹

Per això, de la mateixa manera que en el cas de Sóller l'ajuntament de Palma va establir arbitris²²⁰ sobre determinats productes de consum, com el vi²²¹, l'aiguardent²²² el cànem i la carn de porc.²²³ Així i tot, la situació econòmica del Batalló de Voluntaris Reialistes de Palma econòmicament sempre fou molt complicada, perquè la majoria de notícies que trobem al respecte a les actes son sobre aquestes qüestions. De tota manera, sabem, per exemple que el vint-i-vuit d'agost de 1824, la Comissió de Voluntaris Reialistes ja havia aconseguit, a través dels donatius de varies institucions, mes de 18.000 reials de velló, donats entre el Capítol de la Seu, el Reial Consulat i els Dominics.²²⁴

Així mateix, a través de la lectura de les mateixes podem comprovar quina era la composició del batalló. A més de les companyies d'infanteria, estava compost per una companyia de Caçadors, capitanejada per Jaume Oliver²²⁵. Del que si tenim constància es de la creació

---

214 José Cotoner i Despuig, Cavaller de l'ordre de Calatrava, capità de les Milícies Provincials, Regidor Perpetuu de l'Ajuntament de Palma i membre d'honor de la Reial Acadèmia de Sant Ferran. Morí a l'any 1846. BOVER, J.M.: *Nobiliario Mallorquín*, Palma, 1849, p.123.

215 Nicolau Dameto i Despuig. Militar de carrera, participà en el setge d'Oran, i fou un membre molt destacat de l'ordre de l'ordre de Sant Joan. Morí l'any 1846. Ibid. p. 130

216 Mariano Canaves de Mossa y Bauzá, capità d'infanteria vinculat al Reial Cos d'Artilleria i regidor perpetuu de l'Ajuntament de Palma, morí a l'any 1842. Ibid. p. 92

217 Pedro Gual deD. Pedro i Vives de Cañamas. Fou regidor perpetuu de l'Ajuntament de Palma per part de l'estament dels cavallers. A més fou diputat dels milions de la Província. Ibid. p. 200.

218AMP, AH-2141/2 F. 131 (V) 132(R.)

219 AMP, FP. 879/11.

220AMP, AH-2143/1. f.59 (R/V) 60(R/V).

221AMP. AH-2143/1.F. 52(v)-F. 53.

222AMP, AH-2143/1. f.59 (R/V) 60(R/V).

223AMP, AH 2143/1 F. 68(V), 69(R)

224 LLABRES I BERNAL, J.: Op. Cit. p. 197.

225AMP, AH-2143/3 F. 54(R.)

¿Déu, Pàtria i furs?

d'una companyia d'Artilleria²²⁶.

Així mateix, també podem saber a través de la lectura de les actes municipals, quins eren els seus principals dirigents. El Subinspector de Voluntaris Realistes era el Marques de Vivot, Joan Sureda i Verí, IV marquès de Vivot, assistit per personatges com Josep Desbrull Boil d'Arenós, de qui ja hem parlat.²²⁷ Aquesta qüestió es prou interessant, perquè a través de l'estudi dels caps dels Voluntaris Reialistes, podríem intentar traçar una fisonomia dels líders del primer carlisme illenc, però, com que fins ara no s'ha estudiat amb detall ni una cosa ni l'altre, nosaltres no ens atrevim a fer cap afirmació sobre la vinculació entre uns i altres. Allò que podem afirmar, si més no, es que entre la cúpula dirigent dels Voluntaris i els carlins hi ha relacions molt estretes, com demostra el fet de que el fill del Marques de Vivot, Josep Sureda, servís com gentilhome de càmera al pretendent i que marxés al seu costat durant la Expedició Reial i l'exhili després de la signatura del conveni de Vergara.²²⁸

Pel que fa a la seva presència a la ciutat no tenim, de moment massa dades, i només podem afirmar, sense temor a equivocar-nos que el dia 18 de gener de 1825, el canonge Juan Ferrà, capellà del Batalló de Voluntaris, va beneir l'estendard dels reialistes, que havia estat un regal de Josep Cotoner i Despuig, membre de la Comissió de Voluntaris.²²⁹

Allò que si tenim molt clar sobre el Batalló de Voluntaris realistes²³⁰ es la seva composició social, ja que comptem amb el llistat que s'elaborà quan, dia 29 de març de l'any 1824 es començà el reclutament dels voluntaris. Aquest s'allargà fins el dia 16 de juny, i s'hi alistaren 486 homes, tot i que al llistat n'apareixen 488, perquè dos individus estan allistats erròniament, ja que un es repeteix, i l'altre porta un número repetit.

El perfil del Voluntari Reialista palmès es el d'un home de entre 28 i 29 anys, menestral, vinculat a la indústria tèxtil o del calçat, cosa que no ens ha d'estranyar, ja que eren els sectors més importants en la economia illenca. Així mateix trobem alguns estudiants, de lleis, matemàtiques i filosofia i alguns militars. Altres sectors que apareixen representats en l'allistament són els ferrers, fusters i picapedrers.

Com en els casos que hem comentat, les diferències entre els diferents estrats socials són prou clares a l'allistament, ja que la majoria de voluntaris no porten més que el seu nom, mentre d'altres, porten el títol honorífic de Don, que sol anar associat a certes professions liberals, a membres de l'exercit, encara que estiguin en actiu o llicenciats, o bé a grans i mitjancers propietaris, així com a certs oficis liberals. Tal volta no deixa d'esser una curiositat, però crec necessari esmentar el fet de que les especificacions del reglament sobre la honradesa i la

---

226AMP, AH 2142/1. F. 135(v)

227 AMP, AH 2142/1. F. 115(r).

228DEL BURGO, J.: *De la España Romantica*, p. 15.

229LLABRÉS BERNAL, J.: Op. Cit. p. 213

230AMP, FP.879/1.

¿Déu, Pàtria i furs?

moralitat dels voluntaris eren estrictament acomplides, tal com demostra el fet de que un dels postulants hagués de demanar una llicència especial per entrar al cos, per mor de que la seva mare era prostituta.²³¹

Analitzant l'allistament, hom se'n pot adonar compte de que alhora d'allistar-se entre en joc molts més factors que no la voluntat de defensar l'altar i el tron, sinó que qüestions com la possibilitat d'obtenir merits i ascensos, en el cas d'uns, o de poder obtenir alguns beneficis econòmics en el cas d'altres tal volta pesen més que la causa absolutista. Així mateix, crec que si un observa l'allistament amb molta cura, s'en podrà adonar de que en certes ocasions van a allistar-se plegats grups d'homes d'edat semblant que viuen o bé al mateix carrer o a la mateixa zona, de manera que crec que no podem descartar la moda, o la pressió social com a causes de l'allistament al Cos de Voluntaris.

5.4 El primer Carlisme Mallorquí.

Hem de tenir present que fins aquest moment, hem de parlar de ultres o reialistes, ja que com succeïx a la resta de l'estat, aquest element es el germen de l'ideari carlí, i no es fins aquest moment on, combinant-se l'ideari reaccionari, es a dir, defensor de la supremacia de l'altar i el tron, amb les reclamacions legitimistes de l'infant Carles apareix, pròpiament dit, el carlisme. Per un altre banda, alguns autors, com Ferrer Flórez,²³² han considerat que el carlisme mallorquí és un fenomen fruit de la imitació d'allò que succeïa a la resta de l'estat.

En certa mesura, tenen raó, ja que és la resposta a l'atac dels liberals a l'altar i el tron arreu de l'estat, però crec que es necessari tenir en compte que el ferment ideològic, l'integrisme religiós i la defensa a ultrança de l'absolutisme ja hi eren presents, i només era necessària l'aparició d'un element aglutinant, la figura de l'infant Carles, per tal de conformar el carlisme tal i com el coneixem avui en dia.

Amb la mort de Ferran VII i l'accés al tron d'Isabel, els liberals es van fer amb el poder, cosa que afavorí l'ascens carlí degut a la política anticlerical del govern. Així, durant els primers moments del règim isabelí, les autoritats van intentar assegurar la pau a l'illa, com demostren les ordres que donà el Capità General del Barrio als voluntaris reialistes per tal de que aquests no prenguessin les armes envers al nou règim, malgrat tots els esforços dels seus comandaments els voluntaris foren obligats a entregar les armes i llicenciats per evitar que donassin suport a la causa carlina, a la vegada que es detenien varis oficials del regiment de Soria, alguns nobles i clergues obertament partidaris del pretendent Carles.

D'ençà de 1833 fins a 1835, a la nostra illa es visqué en un clima de tensió, com venia succeint des de la proclamació de Ferran VII a 1814, però a 1835, la situació canvia radicalment,

---

²³¹AMP, AH-2141/2 F. 157(R.)

²³²FERRER I FLÓREZ, M.: «Naixement i evolució del carlisme a la Mallorca del S.XIX..», p.135

¿Déu, Pàtria i furs?

ja que s'anomena Capità General al comte de Montenegro, de marcada ideologia liberal. Aquest, tement que es produís un alçament a l'illa procedí a la detenció de varis frares, un caputxí i dos dominics, que es dedicaven al proselitisme polític mes descarnat.²³³ Això feu que els carlins veiessin que la situació era insostenible, de manera que posaren en marxa una serie de plans destinats a posar Mallorca, o les Balears, sota l'obediència de Carles V.

El primer de dits plans fou la celebre Llorençada, o l'alçament carlí de Manacor.

La Llorençada es un assumpte molt complex, ja que és difícil determinar la seva naturalesa, ja que segons certs testimonis de l'època, com el de Isabel Riera, esposa d'un dels líders del motí, l'alçament manacorí formava part d'una conspiració més ample, segons la qual s'havien d'alçar en armes altres municipis, com Felanitx del qual s'havia d'encarregar el baró d'Ortafà. El testimoni de Riera fou confirmat per altres implicats en la conspiració que a més, afirmaren que comptarien amb la col·laboració de certs elements del cos d'artilleria aquarterat a Palma. Així, el pla que suposava l'alçament carlí a tota la nostra illa fou desbaratat per mor de l'arribada de un estol de guerra isabelí al port de Ciutat. Les notícies de l'arribada de la flota isabelina no van arribar a Manacor, i segons diu el pare Benito, l'alçament no es va anul·lar perquè un taverner manacorí que havia passat uns dies a Palma va escampar el rumor de la victòria de Carles arreu del municipi²³⁴

Fos com fos, les investigacions que es portaren a terme després de l'alçament no van poder demostrar tals plans i personatges com el baró d'Ortafà, o el marques de Vivot, als que es suposava implicats en la conspiració, foren absolts.²³⁵ De la mateixa manera, pensar que l'alçament carlí de Manacor fos fruit de la improvisació també resulta difícil, ja que com hem vist, la tensió entre els distints bàndols era molt gran, i les conspiracions freqüents, i fets que poden semblar anecdòtics, com que Francesc Mas, cap del motí, a la reunió del jardí d'en Fullana lluís un uniforme d'oficial carlí²³⁶, tal volta cobren importància i permeten aprofundir en les arrels del motí. De tota manera, ara no és el moment de plantejar noves hipòtesis, sinó el de cenyir-mos als fets.

Així doncs, convé que ens centrem en els fets tal i com succeïren. La nit del 24 al 25 de juliol, mentre es celebrava la festa de Santa Cristina, en honor de la reina governadora, un grup de carlins exaltats es dedicà a pintar les façanes de les cases de 24 dels liberals més destacats, com Mateu Bonet o els oficials de la Guàrdia Nacional, de Manacor amb creus d'excrements i almangra.²³⁷ Aquest fet és discutit per certs autors, com els cronistes Mascaró i Riera, que afirmen que dites pintades foren obra dels liberals mes exaltats per tal de provocar les detencions dels

---

233.Ibíd. p. 139.

234.CAÑELLAS CARBONELL, C.:L'aixecament de 1835 com a fenomen contrarevolucionari. *I Jornades d'estudis locals de Manacor*, Manacor, 2000, p 262.

235. FUSTER FORTEZA, G.: *Un alçament carlí a Manacor l'any 1835*, Palma, 2010, p 33-35.

236.Ibíd, p.46.

237.Ibíd, p.39. L'almangra es un oxid ferrós vermell que s'utilitza en pintura i en tasques agrícoles, concretament en la desparasitació del ramat, on es mescla amb altres elements per tal de liquar-lo i recobrir amb dita mescla la pell dels animals.

¿Déu, Pàtria i furs?

elements carlins de Manacor. De tota manera el batle major de Manacor, Antoni Ballester, ordenà la detenció de quatre carlins: Martí Bonet, germà del comandant de la Guàrdia Nacional, Jaume Jaume, un frare que tindrà un paper destacat en la Llorençada, Joan Nadal i Francesc Fabregues.

Després de les detencions d'aquests individus la situació semblava més calmada, però pocs dies després, el vespre de Sant Llorenç, la nit del 9 al 10 d'agost, un grup d'homes, dirigits per Francesc Mas²³⁸, que com hem vist mes amunt portava uniforme d'oficial carlí, es van reunir a un indret de Manacor conegut com el Jardí d'en Fullana. Alla, Mas arengà als congregats tot notificant el triomf de don Carles a la resta d' Espanya, i que la seva missió era, alliberar als empresonats per l'incident de santa Cristina i tot seguit fer-se amb el control del municipi, desarmant als *Guardias Nacionales*, i preparar-se per la defensa en cas de represàlies des de Palma.

El primer pas de l'aixecament fou l'alliberament dels presos, que es realitzà en connivència amb Bonet, el comandant dels *Nacionales* que no oposà la mes mínima resistència, a més, entregà armes als amotinats a canvi de que aquests li signessin un rebut. Un cop alliberats els companys carlins, els amotinats dedicaren la resta de nit a perseguir i detenir als oficials dels *Nacionales* així com altres liberals més o menys destacats. Es va arribar a parlar de 68 detinguts, però amb el recompte final, tan sols se'n van comptabilitzar 42. Jaume Jaume, el frare que fou detingut després dels incidents de santa Cristina, prengué un cavall i partí cap a Sant Llorenç d'es Cardassar a la recerca del batle Ballester, però aquest fou capaç d'amagar-se i Jaume no aconseguí el seu objectiu.

El dia de Sant Llorenç, els revoltats procediren a confiscar queviures dels rebosts del liberals i amb ells van organitzar un dinar, del que participà la majoria del poble, així com camperols vinguts de tot el municipi. L'incident més desagradable de la Llorençada es produí poc després de dit dinar, quan un grup de radicals -Fuster afirma que es tractava dels camperols arribats al llarg del matí i no dels individus que havien pres el control del municipi- van atacar als presos,²³⁹ tot i que degut a la intervenció del clergat no van maltractar als detinguts. Aquests mateixos camperols procediren a encendre una foguera on cremaren mobiliari de l'ajuntament, així com part dels arxius municipals, sobretot aquells relacionats amb l'encausament dels 4 detinguts després de l'incident de santa Cristina²⁴⁰.

Finalment, dia 10 la notícia arribà a Ciutat. Quan les autoritats militars s'assabentaren del fet, van prendre mesures per tal de fer front als carlins i evitar que la flama de la insurrecció cales foc a tota l'illa. Així doncs, s'envià una columna de cavalleria, que arribà a Manacor el dia següent, a la vista de la qual els insurrectes van rendir-se incondicionalment.

238. Mas, després del final de l'aixecament de Manacor, hagué de fugir de Mallorca, i es dirigí cap a Catalunya, on passara a formar part del cos d'oficials de l'exercit de l'infant Carles, on donara proves de la seva decisió i capacitat de lideratge. Morira a Morella, ostentat el grau de Comandant, a causa d'una greu ferida. Fuster Forteza, G.: Op. Cit.p 49

239. Ibíd,p.96.

240. VIVES RIERA, T.: «Carlisme i mobilització pagesa a Mallorca», *Lluc*,877,(2011),p.21.

¿Déu, Pàtria i furs?

Les represàlies que prengué el govern no foren excessivament severes, ja que si bé es procedí al processament dels amotinats, 216, només es condemnà a mort als tres cabdills, Riera, Mas i Bonet, mentre que altres foren desterrats a Àfrica, amb penes d'entre 6 i 8 anys.²⁴¹

El mateix any, uns mesos després de la Llorençada, a principi d'octubre, les autoritats eivissenques van assabentar-se de que un grup de conspiradors format per destacats membres de la societat eivissenca, amb el suport de nombrosos camperols pretenien, amb un cop de mà alliberar als presos carlins confinats a Eivissa i òbviament proclamar a Carles de Borbó rei. En aquest cas, es van detenir a més de quaranta persones, de les quals 26 foren traslladades a Palma on tres dels líders, Arabí, Rosselló i Ribas, foren afusellats a l'explanada de Santa Catalina.²⁴² Altres foren enviats a l'exili a Formentera, de la mateixa manera que es produïren alguns alliberaments²⁴³. L'any següent, el Governador hagué d'enviar un piquet de guàrdies a Santa Agnès de Corona, on un grup d'homes, alguns dels quals estaven estretament vinculats als presos carlins de 1835, es dedicaven a molestar als oficials reials i a entorpir la seva feina.²⁴⁴

D'ençà dels turbulents mesos de l'estiu i la tardor de 1835, fins al final de la guerra, a l'any 1840 l'activitat dels carlins a Mallorca i a la resta d'illes es veié reduïda a la mínima expressió, de manera que no podem parlar de mes conspiracions o revoltes. Per això, crec que es necessari fer una petita reflexió sobre el carlisme com a moviment social. Per això, ens remetrem a les dades que ha generat l'estudi de la Llorençada, el motí que s'ha estudiat mes amplament, i que crec que poden servir per explicar el fenomen del carlisme a Mallorca, es a dir, els dos altres alçaments dels que hem parlat, el reialista de Lluçmajor i el conat de revolta carlina a Eivissa.

Així, hem de pensar en la seva composició i en el seu funcionament. En tots els casos trobem el mateix patró organitzatiu, els dirigents son prohoms de la comunitat, vinculats a les institucions de l'Antic Regim, com es el cas de Martí Bonet de Manacor, el pare del qual era membre de Sindicat de Fora i amb la desaparició de les antigues institucions veia perillar el seu status social, per altra banda, l'alçament reialista de Lluçmajor també fou dirigit entre d'altres per Pere Ignasi, membre de la oligarquia local, i en el cas eivissenc, l'oligarquia conservadora també en prengué part. No hem de pensar que el carlisme fos un fenomen propi de la part forana, sinó que també te cert pes a Palma on grans famílies de la com els Caro, els Safortesa o els Truyols també van donar suport al carlisme.²⁴⁵

Un altre dels elements destacats dins el carlisme fou el clergat. Dins aquest element hem de distingir entre el clergat regular i el clergat secular. El clergat regular, es a dir frares i monges, era tremendament partidari del carlisme, ja que veia amb temor les mesures desamortitzadores i

---

241.FERRER I FLÓREZ, M.: Naixement i evolució del carlisme a la Mallorca del S.XIX, p 140.

242.Ibíd. pp. 139-140.

243.PRATS I GARCIA, E.: *Historia d'Eivissa i Formentera*,Valencia, 1991,p 309.

244.Ibíd. p.309.

245 *Gran enciclopedia de Mallorca*, V.3, p.156-158.

¿Déu, Pàtria i furs?

la política anticlerical del govern liberal. Els frares del convent de sant Vicenç Ferrer, si be foren declarats innocents i exculpats dels càrrecs de col·laborar amb els revoltats, foren exclaustrats i els seus bens, mobles i terres, venuts o be cedits a l'ajuntament de la vila, com fou el cas de les dependències del claustre, mentre que l'església esdevingué part de l'estructura parroquial del municipi.²⁴⁶

Per un altre costat, el clergat secular estava format per elements d'ambdós blocs, però hem de tenir present que en el cas mallorquí i eivissenc, la participació de capellans en els diferents alçaments fou freqüent. Arribats a dit punt, crec que tal volta hauríem de pensar que els estaments inferiors de l'església eren, majoritàriament, carlins acèrrims, mentre que com demostra el bisbe Vallejo, els estrats mes elevats formaven, en part, els quadres del bloc liberal, si be es cert que, òbviament, trobaríem excepcions a ambdós nivells.

Finalment, crec que es necessari parlar de la vinculació de les classes populars amb el moviment, perquè com hem vist son aquests els que defensen l'ideari carlí llençant-se al carrer. El cas de Manacor es molt clarificador, ja que 102 dels 216 encausats, eren treballadors agrícoles i petits artesans, mentre que nomes trobem 8 clergues i tan sols un metge.²⁴⁷

Aquesta es complexa i requereix un anàlisi molt acurat. Durant molt de temps s'han repetit clixés historiogràfics un tant simplistes, de manera que s'ha afirmat que les classes populars col·laboraren amb els carlins degut a que eren manipulades pel clergat, o perquè s'oposaven a les reformes per culpa d'un exacerbat esperit inmovilista, i fins i tot, degut a una total submissió, social i econòmica, a les elits carlines.

Aquesta imatge es, com he dit, un tant simplista. Consider, seguint les idees proposades per el professor Vives²⁴⁸, e Isabel Peñarrubia²⁴⁹ que les classes populars van col·laborar amb els distints alçaments carlins per tal de fer-se sentir, es a dir, per tal de participar en el repartiment del botí, en cas de vèncer.

Si mes no, també hem de tenir present que en el cas de Lluçmajor i de Manacor, els camperols van cremar les plaques de les places de la Constitució, cosa que indica que d'una o altra manera, havien interioritzat l'ideari carlí. Això genera una altre pregunta, perquè ens hem de plantejar perquè feren seva la lluita d'aquells que els oprimien.

La resposta es clara, ambdós grups, les elits carlines i les classes populars temien i odiaven el regim liberal, perquè els dos grups tenien por de veure com els seus privilegis eren engolits pel nou regim. Tot i que els temors eren diferents, perquè uns temien perdre el seu statu i la seva riquesa, i els altres temien els impostos estatals, els consums, el servei militar obligatori i la desaparició de les institucions benefiques pròpies de l'església, aixi com la desaparició de les

246. CARVAJAL MESQUIDA et al.: El claustre de Sant Vicenç Ferrer (1835-1875), I *Jornades d'estudis locals de Manacor*, Manacor, 2000, p 403.

247. CAÑELLAS CARBONELL C.: Op cit. pp. 260-261.

248. VIVES RIERA, T.: Op. Cit. p 22-23

249. PEÑARRUBIA, ISABEL.: *Mallorca davant el centralisme*. Barcelona, 1980. pp. 83-86

¿Déu, Pàtria i furs?

terres comunals municipals, que d'una forma o l'altre asseguraven el sustent d'una part important de la població.²⁵⁰

---

250 VIVES RIERA, T.: Op. Cit.. p. 22.

¿Déu, Pàtria i furs?

6. Conclusions.

Redactar les conclusions d'un treball sempre es el més complicat d'un treball. En qualsevol cas, convé que comencem fent una breu recapitulació de tot el que hem dit.

El primer que hem de tenir en compte es que el carlisme es un moviment sobre el que els historiadors han escrit moltíssim, tot i que no sempre s'ha tractat amb l'esperit científic i el rigor que el tema mereixia, i ja sigui des de posicions conservadores o des de posicions liberals, s'ha tendit a la simplificació i en alguns casos a la ridiculització del moviment. Així mateix hem vist que la producció historiogràfica sobre el carlisme es pot dividir en variïts blocs, la historiografia liberal i carlina del segle XIX, que llevat d'algun cas molt puntual, com l'obra de Pirala, es redueix a pamflets que, en funció de la ideologia de l'autor lloen o denosten al carlisme o als seus principals cabdills. Cap a finals del segle XIX i principis del segle XX, la bibliografia sobre el carlisme es elaborada pels propis carlins, que a través de les seves publicacions pretenen configurar la imatge i la historia del moviment, a fi de dotar a tots els carlins d'una mateixa identitat cultural i política per definir al moviment i a als seus militants. Tal volta podria semblar curiós però aquesta tendència es manté casi fins als anys seixanta, perquè fins i tot després d'haver resultat victoriosos en la Guerra Civil, el carlisme, per mor dels enfrontaments entre Franco i la dinastia, i els dirigents carlins, el carlisme havia de reforçar-se per no desaparèixer de l'escena política i social d'Espanya, tot i que d'ençà del 39, el moviment viu en la més absoluta decadència.

La historiografia carlina, a partir dels anys seixanta es posà al servei del projecte carles-huguista de refundar el moviment i convertir-lo en un moviment socialista i autogestionari, i com es obvi, els historiadors afins a la causa, com Clemente, posaren la seva ploma al servei de Carlos Hugo i reescrigueren la historia del carlisme per fer-la afí i justificar el viratge esquerra del carlisme, afirmant que des dels seus principis, el carlisme havia estat un moviment furista, i popular. Al meu entendre aixó fou un error garrafal, ja que pretendre trastocar la historia del moviment, a més d'estar en contra dels principis d'un historiador, suposa arravatar al carlisme una part importantíssima de la seva historia. En qualsevol cas, els historiadors neo-carlins van intentar dur-ho a terme a fi de poder justificar el nou projecte de Carlos Hugo. Com a resposta, els neo-tradcionalistes, els partidaris de la visió clàssica del carlisme van dur a terme una campanya destinada a reforçar la seva visió del moviment, anant a la contra del que deien els socialistes autogestionaris.

No serà fins a finals dels anys seixanta en que el carlisme comença a estudiar-se des d'un punt de vista eminentment científic, a través de la tasca d'autors com Fontana, Canal, Del Rio Aldaz o Millàn, que intentaren, i intenten, explicar el carlisme defugint de clixés, anant a la recerca dels fets.

Com ha quedat clar al llarg del treball, el carlisme no es quelcom extraordinari, en tant que forma part del pensament contrarevolucionari europeu, tot i que si que te algunes característiques

¿Déu, Pàtria i furs?

que el doten d'un caràcter particular, com es el fet de que ideològicament es tan permeable que pot adaptar-se a qualsevol context social i polític, cosa que a més afavoreix la seva reproducció social.

Pel que fa a les nostres hipòtesis, han quedat demostrades, ja que, com el lector recordarà, hem pogut justificar-les totes, deixant clar que el Carlisme es un moviment molt complex, que funciona com un mecanisme de rellotgeria, encaixant, o fent encaixar, els interessos i temors de totes certs sectors de totes les classes socials front als avenços de l'estat liberal. Hem demostrat, de tota manera, que a més de la confluència d'interessos entre diferents sectors entren en joc altres elements com les lògiques menors dels homes o la simple, pura i descarnada coacció per obligar als homes a creure, o a actuar, en favor de la causa, desmuntant així el clixé del poble carlí.

Pel que fa a Mallorca, hem explicat les causes del desenvolupament del moviment a la nostra illa, començant per l'aparició dels postulats reialistes durant la Guerra del Francès per tal de reconstruir la evolució d'aquestes fins al seu moment crític, l'alçament carlí de Manacor, i els altres avalots que es produeixen arran de la geografia de les illes.

Nosaltres considerem que hem fet algunes aportacions que son prou significatives, com les relacionades amb el cos de Voluntaris Reialistes, però nosaltres som totalment conscients de que aquest es un tema que no està tancat, ja que queda molt per investigar. Volem demanar al lector, si més no que quan avaluï el nostre treball tengui present que sobre el primer Carlisme a la nostra illa, com hem explicat, no s'ha escrit pràcticament res, de manera que no tenim fonts sobre les que treballar, i hem de crear el discurs de bell nou, cosa que dificulta considerablement la nostra tasca.

Així mateix, tal com indica el propi títol del treball, aquest no és més que una aproximació al tema, una mena d'inici de recerca, destinada a ésser la plataforma de llençament d'altres tasques.

¿Déu, Pàtria i furs?

6. Bibliografia

- GUTIERREZ BALZATEGUI.: «Carlins mallorquins a l'estiu de 1875, les lletres de l'exili» *Lluc*, 877, Palma, 2011,pp. 24-29
- ALFEREZ, G.:*Historia del carlismo*, Madrid, 1995.
- ANGUERA , P.: *Deu rei i fam, el primer carlisme a Catalunya*, Barcelona, 1985,
- ANGUERA, P.: «¿Porque eran combatientes los carlistas?» *Vasconia*, 26, 1998, Donostia, pp.111-124.
- ARNABAT,R.: «¿Campesinos contra la Constitución? El realismo catalán un ejemplo y analisis global» *Historia social*,16, Madrid, 1995, pp. 33-49
- AYUSO TORRES, M.: «El pensamiento politico del Manifiesto de los Persas» *Aportes*, 87, Madrid, 2015, pp. 5-33.
- BARDINA, J.: *Origenes de la tradición liberal española*, Barcelona, 1916.
- BARDINA, J.: *Origenes historicos del carlismo*, Barcelona, 1900.
- BENNASSAR, B; FULLANA, P.: *Carlisme i integrisme a Mallorca, 1887-1889.Epistolari entre Antoni Maria Oliver i Miquel Binimelis, 1868-1910*,Palma, 1993.
- BOVER, J.M: *Nobiliario Mallorquín*, Palma, 1857.
- BUTRÓN PRIDA, G.:«Pueblo y elites en la crisis del absolutismo: algunas consideraciones en torno a los voluntarios realistas” *Spagna Contemporanea*, 25, 2004,pp. 1-20
- CANAL,J. Et al.: *El carlisme, sis estudis fonamentals*,Barcelona, 1993.
- CANAL,J.: El carlisme, notes històriques i historiogràfiques, *Lluc*,877,2011,p16.
- CANAL,J.: *El carlismo.Dos siglos de contrarevolucion en España*, Madrid, 2000,
- CAÑELLAS CARBONELL, C.: «L'aixecament de 1835 com a fenomen contrarevolucionari». *IJornades d'estudis locals de Manacor*, Manacor, 2000, pp 259- 266.
- CAÑELLAS CARBONELL, C.:L'aixecament de 1835 com a fenomen contrarevolucionari. *IJornades d'estudis locals de Manacor*, Manacor, 2000, p 262-271.
- CAPISTEGUI, F.J.:*El naufragio de las ortodoxias*, Pamplona, 1997.
- CARIDAD SALVADOR,A .: «Las mujeres durante la primera guerra carlista(1833-1840),*Memoria y Civilización*, 14, 2011, Pamplona, pp. 175-199.
- CARR, R.: *España, 1808-1975*, Madrid, 1996, p. 187 *España que dio nombre al liberalismo, produjo con el carlismo una forma clasica de Revolución*.
- CARRIÓ, B.: «Elements per una historia del carlisme a Mallorca» *Elements*, 4, 1985, Palma, pp. 19-26.
- CARVAJAL MESQUIDA et al.: El claustre de Sant Vicenç Ferrer (1835-1875), I *Jornades d'estudis locals de Manacor*, Manacor, 2000, p 403.
- CASASNOVAS.M.A.:*Historia de les illes Balears*, Palma, 2007,
- CLEMENTE, C.: *Las Guerras Carlistas*,Barcelona, 1982.

¿Déu, Pàtria i furs?

- CLEMENTE, C.: *Los orígenes del Carlismo*, Madrid, 1979
- CONTESTÍ SASTRE D'ESTHACAR D.: «Un alistamiento realista de Lluçmajor de l'any 1824», a CONTESTÍ D'ESTHACAR, D. Et al.: *A l'entorn de Lluçmajor; Estudis I*. Lluçmajor, 1997, p.69
- DEL BURGO, J.: *Bibliografía del siglo de las guerras carlistas y de las luchas fratricidas del siglo XIX*, Pamplona, 1953.
- DEL BURGO, J.: *De la España romantica, lances y aventuras de un general prusiano (1837-1840)*, Pamplona, 1985.
- DEL BURGO, J.: *Carlos VII y su tiempo*, Madrid, 1994.
- DEL RIO ALDAZ, R.: «Camperols foralistes i contraris a la revolució Burgesa? Un mite que s'esfondra a Navarra», *Recerques*, 22, Barcelona, 1989, pp. 25-45.
- DEL RIO ALDAZ, R.: «De voluntarios realistas a mercenarios Liberales: el cuerpo de tiradores y flanqueadores de Isabel II (1833-1837)», *A Geronimo de Ustariz*, 13, 1997, Pamplona, pp 109-126
- DELS SANTS OLIVER, M.: *Mallorca durante la primera revolución liberal*, Palma, 1901
- DOMÍNGUEZ DE ARÉVALO, T.: *Carlos VII, duque de Madrid*, Madrid, 1929.
- DOMÍNGUEZ DE ARÉVALO, T.: *La princesa de Beira y los hijos de don Carlos*, Madrid, 1928.
- FERNANDEZ BENITEZ, V.: *Carlismo y rebeldía campesina*, Madrid, 1986,
- FERRER I FLÓREZ, M.: *El regnat de Ferran VII*, Palma, 2001.
- FERRER I FLÓREZ, M.: *Historia política contemporánea de Mallorca (1808-1868)*, a MASCARÓ
- FERRER I FLÓREZ, M.: «Naixement i evolució del carlisme a la Mallorca del segle XIX» *Memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics*, 12, 2002, Palma pp. 133-150
- FERRER, M.: *Antología de documentos reales de la dinastía Carlista*, Madrid, 1951
- FONTANA, J.: *La época del liberalismo*, Barcelona, 2007
- FONTANA, J.: *La fi de l'Àntic Règim i la industrialització*, Barcelona, 1988,
- FULLANA, P.: «La reorganització política del Carlisme Mallorquí 1888-1891.» *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, 49, 1993, Palma, pp. 431-440
- FUSTER FORTEZA, G.: *Un alçament carlí a Manacor l'any 1835*, Palma, 2010,
- GAMBRA, R.: *La primera guerra civil de España*, Pamplona, 1949.
- GARMENDIA, V.: *El carlismo vasconavarro frente a la democracia Española*, Bilbao, 1999.
- GONZALEZ DURO, E.: *Fernando VII, El rey Felón*, Madrid, 2006
- HERRERO, J.: *Los orígenes del pensamiento reaccionario Español*, Madrid, 1973,
- LLABRÉS BERNAL, J.: *Noticias y relaciones históricas de Mallorca. S.XIX, Tomo II, (1821-1840)*, Palma 1959,
- LYNCH, J (Dir.): *Historia de España, V.17, La etapa liberal*, Madrid, 2007.
- MELGAR, F.: *Pequeña historia de las guerras Carlistas*, Madrid, 1958.
- MILLÀN, J.: *Rentistas y campesinos, desarrollo agrario y tradicionalismo político en el sur del país*

¿Déu, Pàtria i furs?

valenciano, Valencia, 1984

MOLINER DE PRADA, A.: «Partidas, guerrillas i bandolerismo» a *I Jornadas de estudios del Carlismo*, Estella, 2007, p.23-27.

MORAL RONCAL, A.M.: «Don carlos y el carlismo», *Trienio*, 36, Madrid, 2000, p. 141-160.

OYARZÚN, R.: *Historia del carlismo*, Madrid, 1939.

OYARZÚN, R.: *Pretendientes al trono de España; la cuestión dinastica a la luz de la historia*, Barcelona, 1965..

OYARZÚN, R.: *Vida de Cabrera y las guerras carlistas*, Barcelona, 1963.

PASSARIUS, J.(Coord.):*Historia de Mallorca* T. IV, Palma, 1978, pp.1-71.

PEÑA IBAÑEZ, J.J.: *Las guerras carlistas*, San Sebastian, 1940

PEÑARUBIA Y MARQUES, I.:*Mallorca davant el centralisme, (1868-1910.)*Barcelona 1980.

PRATS I GARCIA, E.: *Historia d'Eivissa i Formentera*,Valencia, 1991

RÚJULA, LÓPEZ, P.: «Elites y base social: el apoyo popular en la primera guerra carlista» *Vasconia*, 26,Donostia, 1998, pp. 125-138.

RÚJULA, P.: «Contrarrevolució i descontent pagés als orígens del carlisme(1820-1840)»*L'Avenç*,203, Barcelona, 1996, pp. 16-22

RÚJULA, P.: *Contrarrevolución, Carlismo y Realismo en Aragón*,

SANCHEZ CARCELÉN,A.: ««En defensa del trono y el altar. L a organización de los cuerpos de voluntarios realistas en Lérida.» a *Pasado y Memoria, revista de historia contemporánea*, 14, 2015 Alicant, pp. 111-149.

SÁNCHEZ MANTERO, R.: *Los cien mil hijos de san Luís y las relaciones franco-españolas*, Sevilla, 1981, p. 111

SANTIRSO, MANUEL.: *Revolució liberal i Guerra Civil a Catalunya 1833-1840*,

SUAREZ VERDAGUER, F.: «Los cuerpos de Voluntarios Realistas, notas para su estudio.» a *Anuario de Historia del derecho Español*, Madrid, 26, Madrid, 1956, pp. 47-88.

URQUIJO GOITIA J.R.: «El carlismo y Rusia» *Hispania*, 169, 1988, Madrid, pp. 599-623.

URQUIJO GOITIA, J.R.: «España y los estados italianos durante la primera guerra carlista» *Hispania*, 182, 1992, Madrid, pp. 947-997.

URQUIJO GOITIA, J.R.: «Revolución y Contrarrevolución : de Cadiz a la Granja», *Monte Buciero*, 13,*Cantabria durante la Guerra de la Independencia*, Santander ,2008, pp.356-357.

URQUIJO GOITIA, J.R.: «Voluntarios o quintos; reclutamiento y deserción en la primera guerra carlista»a *Il jornadas de estudios del Carlismo*, Estella 2008, p. 156.

URQUIJO GOITIA, R.:» «Empréstitos y ayudas financieras en favor del pretendiente carlista(1833-1840), *Museo Zumalacarregui, Estudios Historicos*, 1, 1990, Ormaiztegui, pp.107-127.

URQUIJO GOITIA, R.:*Relaciones entre España y Napoles durante la primera Guerra Carlista*,

¿Déu, Pàtria i furs?

Madrid, 1998.

VILLALONGA MORELL, J.: «Els cossos de voluntaris realistes(1824-1835) a *IV Jornades d'Estudis Locals de Soller*, Soller, 2010, pp. 248-249.

VIVES RIERA, T.: «Carlisme i mobilització pagesa a Mallorca», *Lluc*,877,2011 Palma,p.20-24.

VON GOEBEN, A.K.: *Cuatro años en España(1836-1840)*Pamplona, 1986.

7. Annex documental.

Índex.

1. Introducció i criteris de transcripció. 1.
2. AMP, AH-2141/2 F. 134 (V) 135(R.).Acta del ple d'Abatiments de l'Ajuntament de Palma de dia vint-i-vuit de març de 1824. 2.
3. AMP, AH-2143/1. f.59 (R/V) 60(R/V). Acta de la reunió del Ple Polític de l'Ajuntament de Palma de 17-03-1824. 3.
- 4.4.AMP. AH-2143/1.F. 52(v)-F. 53. Acta de la reunió del ple d'Assumptes Polítics de 3-10-1827 4.
- 5.AMP, AH-2143/1. f.59 (R/V) 60(R/V). Acta de la reunió del Ple Polític de l'Ajuntament de Palma de 17-03-1827 5.
- 6.AMP, AH 2143/1 F. 68(V) , 69(R).Actes de la Reunió del Ple polític de L'Ajuntament de Palma de 25-03- 1827 7.
7. AMP, AH-2143/3 F. 54(R.). Actes de la reunió del Ple Polític de l'Ajuntament de Palma de 31-03-1829. 7.
- 8.AMP, AH 2142/1. F. 135(v).Actes de la reunió del Ple Polític de l'Ajuntament de Palma de 28-06-1825 8
- 9.AMP, AH-2141/2 F. 157(R.) Actes de la reunió del Plepolític de l'Ajuntament de Palma de 10 -04- 1824 8
10. AMP, F. P. 879 /11.Propostes sobre si la gestió del cos de Voluntaris Reiales recau en mans del Ple d'Abastiments de l'Ajuntament, o en el Ple d'assumptes polítics. Palma, 5-04-1824. 8.
11. AMP, FP.879 /1.Allistament de Voluntaris Reialistes. Palma, 29 de Març. De 1824. 12.

1. Introducció i criteris de transcripció.

Considerem necessari, abans d'inserir tota la bateria de documents que hem emprat alhora de realitzar el present treball, explicar en primer lloc quins son els criteris de transcripció emprats, i en segon lloc quin ha estat el criteri per ordenar els documents al llarg del present annex.

Totes les fonts emprades estan escrites en castellà, i com bé sabem el castellà emprat a principis del segle XIX no es gaire diferent del que es parla avui en dia, cosa que juntament amb el bon estat dels documents i la lletra summament clara en la majoria dels casos, ens han facilitat moltíssim la tasca de lectura i transcripció. En qualsevol cas, hem procurat adaptar el text a les normes ortogràfiques actuals, per permetre al lector una tasca més còmoda. Així mateix, hem procurat conservar l'estructura formal dels textos, de manera que hem marcat el final de cada rengló amb una barra inclinada i hem numerat les línies, començant per la primera, i des d'aquí les hem numerat de cinc en cinc, fins a la darrera línia del text, que també hem considerat necessari enumerar.

Pel que fa als documents consignats en aquest annex, hem decidit incloure-hi aquells que considerem més rellevants per tractar el tema del primer carlisme a la nostra illa. Així doncs, hom hi trobarà les notícies que ens semblaren més significatives sobre el Cos de Voluntaris Reialistes i sobre els primers indicis de l'existència del carlisme a la nostra illa. Així hi trobarem consignades les actes dels plens de l'Ajuntament de Palma, celebrats entre 1824 i 1833, en els que trobem totes les notícies de dit cos, variis documents del fons Pons, vinculats també als Voluntaris Reialistes.

2.AMP, AH-2141/2 F. 134 (V) 135(R.). Acta del ple d'Abatiments de l'Ajuntament de Palma de dia vint-i-vuit de març de 1824.

Reprodujose el oficio del Excelentísimo Señor Capitán/¹General de 25 del que rige en que dirige el reglamento/que Su Majestad se ha servido expedir para la or-/ganización de los Cuerpos de Voluntarios Realistas a/fin de que se lleve a efecto en todas sus partes/⁵ en lo que que comprehente a esta Corporación. Segui-/damente se leyó el Reglamento citado, y entera-/do el Ayuntamiento acordó de conformidad que para que/ tenga el debido efecto cuanto antes lo mandado /por Su Majestad en dicho Reglamento se nombre una /¹⁰comisión de entendentes que entienda en su publi-/cación, alistamiento y demas que en el mismo se dispone./

Pasose al nombramiento de dicha comisión que /recayó de conformidad en los Caballeros Regidores don José/Cotoner, don Nicolàs Dameto, Don Pedro Gual, Don Ma-/¹⁵riano Canaves, diputado del común , Don José Cap-/debou y el Señor Sindico Personero Don Juan Ma-/riano Togores; y con este acuerdo se contente /al Excelentísimo Señor Capitán General./

El Caballero Regidor Conde de Ayamans fue del mismo/²⁰ voto excepto lo del Sindico Personero , al que reserva/los otros para enterarse de los trabajos de la Co-/misión, y exponer cuanto entienda conveniente/ para que se realice cuanto antes el Cuerpo de /Voluntarios Realistas;cuyo nombramiento/²⁵aprobó el Señor Presidente y dijo que se lleve a debi-/do efecto lo resuelto por el Ayuntamiento./²⁷

3. AMP, AH-2143/1. f.59 (R/V) 60(R/V). Acta de la reunió del Ple Polític de l'ajuntament de Palma de 17-03-1824.

Tratose el primer punto de la convocatoria que versa/¹sobre un oficio del Señor Superintendente de propios y arbi-/trios de esta isla del catorce en que manda que este cuerpo/ en el termino de seis dias precisos proponga/ los arbitrios necesarios para el sostenimiento del batallón/⁵ de Voluntarios Realistas de esta Capital, y/ acompaña copia de la Real Orden que ha recibido/ por el ultimo correo relativa a que bajo responsabilidad de/ su empleo cumpla sin la menor demora el articulo 3º del Real/ Decreto de veinte y cuatro de agosto ultimo, después de

haber/¹⁰ mediado cierta discusión sobre la materia, habiendo tenido/presente la contestación que ha dado el Señor Intendente/ de este efecto en que se opone al pago de la 3ª parte/del producto de la renta del aguardiente, que el artículo diez/ y ocho del Real Decreto de quince de diciembre último concede/¹⁵ a los Ayuntamientos de los pueblos, cuyo oficio inserta el/ Excelentísimo señor Capitán General en el suyo de 19 del que rige;/ se acordó con el voto del señor Decano, Conde de Ayamans, /que se conteste al señor Superintendente de propios resumiendo/los antecedentes de cuanto ha ocurrido acerca de la imposición/²⁰de arbitrios para sostener al Batallón de Voluntarios Realistas/ de esta Capital, y detenidamente sobre el motivo porque se ha visto el ayuntamiento den los apuros de que le habló en el último oficio; / a saber, que al no haberse embargado los arbitrios de orden/del Intendente de Propios y Arbitrios, a instancia de la Junta/²⁵Superior de Sanidad hubieran sido puntualmente socorridos/en calidad de reintegro, como hasta ahora, todas las plazas/ contratadas de dicho batallón, por cuyo motivo, teniendo presente/ de nuevo por una parte lo sobrecargado que se hallan de contri-/buciones en esta capital los artículos de mayor consumo, y por/³⁰ otra que Su Majestad, constante en su benevolencia hacia/ los pueblos abre una puerta a este Ayuntamiento en su Real/ Decreto de quince de diciembre último para disponer como/ propio de una tercera parte del producto total del arriendo de/ la venta de aguardiente , cuyo sentido esta bien aclarado en la/³⁵ Orden circular del Señor Inspector General del Arma, su fe-/cha trece de enero de este año, pues dice que los Ayunta-/mientos pueden disponer de la tercera parte de la renta de/ aguardientes y licores según el Real Decreto de diciembre/ya citado de que se acompaña copia autorizada, estando/⁴⁰expedito dicho producto desde el momento en que se subaste/aquella renta, consigna, desde ahora la mitad á los gastos del/ Batallón absolutamente y la otra mitad por este año siempre /que hubiese necesidad de echar mano de ella./

A fin de poder dar sta contestación cumplidamente se/⁴⁵debe pedir al Señor Comandante del Batallón copia autorizada/de la circular de trece de enero y sacar de la seca del/ Ayuntamiento las que sean necesarias para acreditar/en cuanto a arbitrios, y que no habiéndose verificado/aquí la subasta de la renta del aguardiente ha contestado/⁵⁰el Intendente del ejército no cuenta comprendido/ el caso que supone este Ayuntamiento, de disponer/ de la tercera parte como propio , y como el señor/Intendente de propios se halla autorizado para hacer que se/cumpla el artículo veinte y cinco de dicha cedula de quince/⁵⁵ de diciembre último que así lo hará no solo por estar literal-/mente prevenido sino porque pudiendo disponer el Ayunta-/miento de aquella tercera parte en el momento del remate podrá /contar con fondos para hacer frente a los gastos de que trata./Lo que oído por el señor presidente, dijo que se lleve a debido /⁶⁰efecto lo resuelto por el Ayuntamiento./

Con este motivo expuso el Regidor Jose Cotoner/que sin perjuicio de la resolución que se acaba de tomar,/se adopten otros arbitrios en caso necesario y de que/ no fuese suficiente la

mitad de la 3ª parte de la renta/⁶⁵ de aguardiente señalada, y quedó el Ayuntamiento en tratarlo a su tiempo./

Dijose a Su Excelencia que por el artículo 7º/escrito antes que el 18 del Real Decreto de quince/de diciembre citado manda Su Majestad que se lleve cuen-/ta separada en los pueblos en que haya derechos de puerta/⁷⁰de los ingresos que cuidan los derechos de consumo, y en el /18, que de la cantidad total que produzcan los arriendos de la renta/ del aguardiente se aplique la tercera parte a los propios y arbitrios/de los pueblos y en el veinte y cinco, que en el caso en que/ algún pueblo o pueblos no haya licitaciones para el/⁷⁵arriendo de dicha renta la administrará o /la encabezará la Real Hacienda con separa-/ción de las otras rentas, repitiendo con separación de/ las otras rentas, que estaría por demás esta determina-/cion repetida en dos artículos que enclavar el diez y ocho/⁸⁰sino se hubiese de aprovechar los Ayuntamientos /de la tercera parte de dicha renta en los pueblos donde/ hay establecidos derechos de puerta y en los que se administra/ aquella renta por falta de licitadores para el arriendo de ella./Asi es que sin sin entrar en la estimación estimación que /⁸⁵ha hecho el Señor Intendente de Ejercito, conforman-/dose con lo que ha dicho la Contaduria el Señor Ins-/pector General de Voluntarios Realistas circuló una orden en/ trece de enero ultimo en la dice terminantemente que según/ dicho Real Decreto podrán los pueblos, sirviendose de/⁹⁰ la tercera parte de la renta del aguardiente y licores cumplir/ con el abono a los Cuerpos de Voluntarios Realistas,/ que hasta ahora ha sido desatendido por falta de fondos. Lo/ que oído por el señor presidente dijo que se lleve a/ debido efecto lo resuelto por el Ayuntamiento./⁹⁵

4.AMP. AH-2143/1.F. 52(v)-F. 53. Acta de la reunió del ple d'Assumptes politics de 3-10-1827

Tratóse el primer punto del orden de la convocatoria/¹ que versa sobre un informe del personero en que se /propone varios arbitrios para el sostenimiento del Ba-/tallón de Voluntarios Realistas de esta Capital, consecu-/ente al presupuesto que formó la comisión especial nombra-/⁵da al efecto y a los oficios del Excelentísimo Señor Sub-Inspector/ de dicha arma, que obran en el expediente de su referencia, y /habiendo tomado en consideración el ayuntamiento, quedan/ pendiente de la aprobación de Su Majestad el arbitrio/ que se adoptó al efecto según lo manifestado por el señor/¹⁰Superintendente de propios y arbitrios de esta Isla, después/ de haber mediado cierta discusión el Señor Presidente /Conde de Ayamans dijo: que tratandose de un asunto/tan interesante como este y constando al Ayunta-/miento que el Señor Superintendente de Propios y/¹⁵ Arbitrios ha dado cuenta a S.M. del medio adoptado/para cubrir los gastos del Batallón de Voluntarios Rea-/listas de Palma: tocandose por otra parte gran dificultad/en llevarlo a efecto como se habia pensado, según las/ contestaciones que van dando varias autoridades/²⁰ a quienes se pedía noticia de los sueldos y emo-/lumentos de sue dependencias para incluirlos en la talla/vecinal, es de parecer se pase oficio a dicho Superintendente, /enterándose del estado de este negocio, y diciéndole /que se ha hecho ya tan urgente la necesidad de fondos/ para poder

sostener el expresado Batallón que cree deberá²⁵ adoptar nuevos arbitrios , y por lo mismo unicamente esperará/ la llegada del Correo por si Su Majestad hubiese tenido/ a bien resolver sobre aquella consulta ; a cuyo voto se/ conformaron todos los demas señores, añadiendo que/ se trate sobre los arbitrios que propone el personero ./ El Señor Presidente aprobó la Resolución y dijo que se lleve³⁰ a debido termino./

Seguidamente se trato según la resolución que ante-/ cede de los arbitrios del Señor Personero , y siendo el primero/ el producto de la tercera parte que rinda la venta del/ aguardiente en esta capital que corresponde a los propios/³⁵ y arbitrios de este Cuerpo, según lo prevenido en el articulo diez/y ocho del Real Decreto de catorce de diciembre último, quedó/ destinado por unanimidad de votos la mitad de dicha 3º parte/ al sostenimiento del Batallón de Voluntarios Realistas de esta capital,/ y respecto de no concurrir el Señor Personero en este ca-/bildo quedó resuelto que se reproduzcan los demás arbitrios/⁴⁰ que se proponen en el primero al que asista. Lo que oído/ por el Señor Presidente dijo que se lleve a su debido/ efecto lo resuelto por el Ayuntamiento.

El señor Marques de Campofranco propuso que/ en su concepto podría subrogarse el arbitrio de un tanto/ por cada cuartín de vino á su introducción en/⁴⁵ lugar de los demás arbitrios propuestos por el Señor/ Personero, y quedó resuelto de conformidad que/ se tenga presente en el primer cabildo que asista dicho/ señor. Lo que oído por el Señor Presidente dijo que/ se lleve a efecto lo resuelto por el Ayuntamiento.⁵⁰

5.AMP, AH-2143/1. f.59 (R/V) 60(R/V). Acta de la reunió del Ple Polític de l'Ajuntament de Palma de 17-03-1827

Tratose el primer punto de la convocatoria que versa/¹sobre un oficio del Señor Superintendente de propios/ y arbitrios de esta isla del catorce en que manda que/este cuerpo en el termino de seis días precisos propo-/nga los arbitrios necesarios para el sostenimiento del Bata-/⁵llón de Voluntarios Realistas de esta Capital, y acompaña/copia de la Real Orden que ha recibido por el ultimo correo/relativa a que bajo responsabilidad de su empleo cumpla sin /la menor demora el articulo 3º del Real Decreto de veinte y/ cuatro de agosto ultimo, después de haber mediado/¹⁰ cierta discusión sobre la materia, habiendo tenido presente/ la contestación que ha dado el Señor Intendente /de este efecto en que se opone al pago de la 3ª/ parte del producto de la renta del aguardiente, que el7 articulo diez y ocho del Real Decreto de quince de diciem-/¹⁵bre ultimo concede a los ayuntamientos de los pueblos,/ cuyo oficio inserta el Excelentísimo señor Capitán /General en el suyo de 19 del que rige; se acordó con el/ voto del señor Decano, Conde de Ayamans, que se con-/teste al señor Superintendente de propios resumiendo/²⁰ los antecedentes de cuanto ha ocurrido acerca de/ la imposición imposición de arbitrios para sostener/ al Batallón de Voluntarios Realistas de esta/ Capital, y detenidamente sobre el motivo porque se/ha visto el ayuntamiento den los apuros de que le habló/²⁵ en el ultimo

oficio; a saber, que al no haberse embargado/ los arbitrios de orden del Intendente de Propios y Arbi-/trios, a instancia de la Junta Superior de Sanidad/ hubieran sido puntualmente socorridos en calidad/de reintegro, como hasta ahora, todas las plazas contra-/³⁰tadas de dicho batallón, por cuyo motivo, teniendo presente/de nuevo por una parte lo sobrecargado que se hallan/de contribuciones en esta capital los artículos de mayor/ consumo, y por otra que Su Majestad, constante en/ su benevolencia hacia los pueblos abre una /³⁵puerta a este Ayuntamiento en su Real Decreto/ de quince de diciembre ultimo para disponer como propio/ de una tercera parte del producto total del arriendo/ de la venta de aguardiente , cuyo sentido esta bien/ aclarado en la Orden circular del Señor Inspector /⁴⁰General del Arma, su fecha trece de enero de /este año, pues dice que los Ayuntamientos pueden/ disponer de la tercera parte de la renta de aguardien-/tes y licores según el Real Decreto de diciembre ya /citado de que se acompaña copia autorizada,⁴⁵ estando expedito dicho producto desde el momento/ en que se subaste aquella renta, consigna, desde/ ahora la mitad á los gastos del Batallón absoluta-/mente y la otra mitad por este año siempre que/ hubiese necesidad de echar mano de ella.⁵⁰

A fin de poder dar sta contestación/ cumplidamente se debe pedir al Señor Comandante/ del Batallón copia autorizada de la circular de/ trece de enero y sacar de la seca del Ayuntamiento las que/ sean necesarias para acreditar al Señor Superintendente/⁵⁵ de propios lo que lleva dicho en cuanto a arbitrios, /y que no habiéndose verificado aquí la subasta de la renta/ del aguardiente ha contestado el Intendente del ejer-/cito no cuenta comprendido el caso que supone este Ayunta-/miento, de disponer de la tercera parte como propio , y como/⁶⁰ el señor intendente de propios se halla autorizado para hacer/ que se cumpla el articulo veinte y cinco de dicha cedula de quince de/ diciembre último que asi lo hará no solo por estar literalmente/ prevenido sino porque pudiendo disponer el ayuntamiento de aquella/ tercera parte en el momento del remate podra contar /⁶⁵con fondos para hacer frente a los gastos de que trata./Lo que ohido por el señor presidente, dijo que se lleve a de-/bido efecto lo resuelto por el Ayuntamiento./

Con este motivo expuso el Regidor Jose /Cotoner que sin perjuicio de la resolución que se/⁷⁰ acaba de tomar, se adopten otros arbitrios en caso /necesario y de que no fuese suficiente la mitade de la 3º/ parte de la renta de aguardiente señalada, y quedó el/ Ayuntamiento en tratarlo a su tiempo.

Dijose a Su Excelencia que por el articulo 7º/⁷⁵ escrito antes que el 18 del Real Decreto de /quince de diciembre citado manda Su Majestad que se/ lleve cuenta separada en los pueblos en que haya/ derechos de puerta de los ingresos que cuidan los/ derechos de consumo, y en el 18, que de la can-/⁸⁰tidad total que produzcan los arriendos de la renta/ del aguardiente se aplique la tercera parte a los pro-/pios y arbitrios de los pueblos y en el veinte y cinco,/ que en el caso en que algún pueblo o pueblos no haya/ licitaciones para el arriendo de dicha renta la adminis-/⁸⁵trará o la encabezará la Real Hacienda con separación de /las otras rentas, repitiendo con separación de las otras/ rentas, que estaria por demás esta determinación repetida/ en dos articulos que enclavar

el diez y ocho sino se/ hubiese de aprovechar los Ayuntamientos de la tercera/⁹⁰ parte de dicha renta en los pueblos donde hay estable-/cidos derechos de puerta y en los que se administra /aquella renta por falta de licitadores para el arriendo/ de ella. Asi es que sin entrar en la estimación que ha/ hecho el Señor Intendente de Ejercito, conformándose/⁹⁵ con lo que ha dicho la Contaduría el Señor Inspector General/ de Voluntarios Realistas circuló una orden en/ trece de enero ultimo en la dice terminantemente que/ según dicho Real Decreto podrán los pueblos, sirviéndose/ de la tercera parte de la renta del aguardiente y/¹⁰⁰ licores cumplir con el abono a los Cuerpos de Voluntarios/ Realistas, que hasta ahora ha sido desatendido por falta/ de fondos. Lo que oído por el Señor Presidente /dijo que se lleve a debido efecto lo resuelto por el Ayunta-/miento./¹⁰⁵.

6.AMP, AH 2143/1 F. 68(V) , 69(R).Actes de la Reunió del Ple politic de 25-03- 1827

Tratose el primer punto de la convocatoria que versa /¹sobre un informe del Señor Sindico Personero relativo a proponer/ arbitrios expeditos para el sostenimiento del Batallón de Voluntarios Realistas/ de esta capital, consecuente al oficio que pasó a este cuerpo el /Señor Superintendente de Propios y Arbitrios de veinte y dos del que rige, leyose/⁵ dicho informe y oficio y de conformidad se acordó con el voto/ del Señor Decano Pedro Gual que se imponga un real de vellón/por cada arroba de nieve, tres quartos por cada quartin de vino del país /y un octavo por el que se introduce de la penín-/sula, y un dinero sobre cada libra de carne de treinta /¹⁰y seis onzas indistintamente debiéndose exigir el real/ los tres primeros por los respectivos conductores de dichos/ derechos á su entrada en esta capital y el ultimo por el/ conductor del derecho de sisa, todo interinamente. Hasta que Su Majestad/¹⁵ resuelva sobre la tercera parte del producto de la renta/ de Aguardiente. Lo que ohido y entendido por el Señor Presidente dijo/que se lleve a su debido efecto lo resuelto por el Ayuntamiento./

Con este motivo propuso el Caballero Regidor Marques de Campofran-/co que se pase un oficio al Señor Subinspector de Voluntarios Realistas/²⁰ manifestándole que sin embargo de ser muy gravosos al publico, los/ arbitrios que se acaban de señalar lo ha adoptado interinamente,/este cuerpo con el objeto de que no padezca ningún atraso el fo-/mento del benemérito Batallón de esta capital, pues que siendo ter-/minante que el producto de la tercera parte de la renta del aguar-/²⁵diente queda destinado a los propios de los pueblos se-/gún la Real Orden de catorce de diciembre ultimo que que-/ da cedida a favor de dicho cuerpo, con todo se ha disentido/ el señor Intendente de su cumplimiento y para que se pueda sub-/ministrar al referido batallón el pronto socorro se ofi-/³⁰cie igualmente al Señor superintendente de propios para que se sirva dis-/poner que los abitrios propuestos se llevan a efecto in-/mediatamente en virtud de sus facultades, excitando su celo/ para que en alivio del publico active por su parte el cum-/plimiento de la citada Real Orden , por que con solo el arbi-/³⁵trio de la tercera parte de la

renta del Aguardiente queda-/rá bastante socorrido el Batallón. Lo que oído y entendido por/ el Señor Presidente dijo que se lleve a su debido efecto lo /resuelto por el Ayuntamiento./³⁹

7. AMP, AH-2143/3 F. 54(R.). Actes de la reunió del Ple Polític de l'Ajuntament de Palma de 31-03-1829.

Quedó enterado el Ayuntamiento de un /¹oficio del Excelentísimo Señor Subinspector de Vo-/luntarios Realistas en que participa ha-/ber nombrado al capitán de la Compañía de Cazadores don Jaime Oliver para /intervenir en la subasta de los/⁵ arbitrios para el sostenimiento/ del Batallón de esta capital./⁷

8. AMP, AH 2142/1. F. 135(v). Actes de la reunió del Ple Polític de l'Ajuntament de Palma de 28-06-1825

Quedó enterado el Ayuntamiento de otro oficio del pro-/¹pio señor[Capitán General] que por contestación al de este cuerpo dice/ que mira por mas acertado el esperar a que se com-/plete el batallón de Voluntarios Realistas de esta /capital para pasar a la formación de la compañía/⁵de artillería, para cuyo buen éxito inter-/pondrá con la mayor complacencia todos sus es-/ fuerzas y autoridad./⁸

9. AMP, AH-2141/2 F. 157(R.) Actes de la reunió del capítol polític de 10 -04- 1824

Al Señor Personero, donde obran los Antecedentes,/¹se mandó pasar la solicitud de José Reus, en que/ desea que su hijo expósito ente en los Cuerpos /de Voluntarios Realistas, en razón a no haberse-/le querido admitir por ser el exponente casado con /⁵una mujer de las que llaman de la calle. Los señores/Palmer, Villalonga, Despuig Contestí i Roca di-/jeron que pase a la Comisión. Lo que oído por el/ Señor presidente dijo que se lleve a debido efecto/lo acordado por el Ayuntamiento. /¹⁰

10. AMP, F. P. 879 /11. Propostes sobre si la gestió del cos de Voluntaris Reiales recau en mans del Ple d'Abastiments de l'Ajuntament, o en el Ple d'assumptes polítics. Palma, 5-04-1824.

AMP, F. P. 879 /11. F. 1 (R/V)

Palma, 5-04-1824.

Muy Ilustre Señor./¹Don José Ramis diputado del común expone/que se ha avisado para Ayuntamiento Político, que se/ debe celebrar el día de hoy a fin de tratar sobre propues-/tas para la organización de Voluntarios Realistas, en /⁵Inteligencia de lo qual debe hacer presente : Que este asunto/ se trató ya en Ayuntamiento de Abastos el 28 de marzo último/ para el qual fue

convocado el Expediente y por lo que habiéndose principado/ á tratarse en el de abastos debe proseguirse y conclu-irse en este y no en político. La mateira es trascendental/¹⁰ al común de la población , porque según la Real Ordenanza/ de Voluntarios Realistas, artículo 42, capítulo 4º y 45º y 50º / los Ayuntamientos deben procurar el armamento necesaria-rio y auxiliar a los Voluntarios para la uniformidad/ completa en los uniformes y distintivos del indicado cuerpo. La /¹⁵Real Ordenanza pone a cargo de los Ayuntamientos la orga-/nización de estos Cuerpos, sin distinguir si ha de ser en ca-/bildo de abastos o en político, y por lo que todos y cada uno/ de los Concejales, aunque sean de la clase de diputados del /Común, deben concurrir en todos los Cabildos en que se /²⁰ traten asuntos referentes a esta organización/. Y por todas estas consideraciones entiende el expresante que/ el Cabildo de hoy y demás en que se trate del cuerpo de Voluntarios / Realistas es voto y debe concurrir el Expresante y demás/ Diputados del Común; Así lo entendió Vuestra Señoría y /²⁵ por lo que se avisaron con precisa asistencia a los /Diputados; y se eligió uno de ellos para la comisión / nombrada en la Subscripción de dichos Voluntarios. /

Y por tanto espera el expresante se sirva Vuestra Señoría disponer/ se siga en tratar y resolver sobre la referida or-/³⁰ganización en Ayuntamiento Pleno, y mandar se con-/voquen los Diputados del Común, y en su consecuencia/ se suspenda el Cabildo de esta mañana señalan-/do esta noche o el día que sea de su agrado para/ tratar y resolver el punto de la consabida con-/³⁵vocatoria, protestando a cautela cuanso se obre y se re-/suelva en el assumpte de organización de Volunta-/rios , no estando previamente convocados los Diputados/ del Común, como todo así entiende ser arreglados a / justicia y concurrir al mejor servicio del público./⁴⁰

Palma, 5 abril de 1824/⁴²

José Ramis(Rubrica)/

AMP, FP. 879/11 F. 2 (R/V)

Palma, 1824-06-04.

Muy Ilustre Señor/¹

Don José Ramis, diputado del común dice: que en cabildo de/¹ayer se dio cuenta de su exposición en que hizo presente que debía /ser en Ayuntamiento de Abastos el tratar sobre propuestas para la orga-/nización de Voluntarios Realistas, y sin haberse citado para su examen/ y resolución como es de ley , se acordó ayer que se estuviere a la/⁵la practica observada para la elección de empleados y oficiales sin que/ pudiese mostrar si había ejemplar en contrario , y que las/costas que se causasen recurriendo el expediente contra la nueva resolución/ las pagase de propio. Ya dije y repito que la organización /del cuerpo de Voluntarios se principió en

Ayuntamiento de Abastos/¹⁰ y de consecuencia en abastos debe seguirse y culminarse, y ahora/ añade el expresante que sería una monstruosidad el que parte de la/ Organización, como son los presupuestos para comandantes y ofic-/iales fuese en Ayuntamiento político, y todo lo demás en el de/Abastos. Al público le interesa igualmente el alistamiento/¹⁵ y armamento que las propuestas de los jefes y oficiales porque así en lo/uno como en lo otro tiene el público su interés, en tanto que no /solo los diputados si que también cualquier vecino tiene derecho /de reclamar las propuestas no recayendo en personas que tengan /las cualidades y circunstancias que imperiosamente exige su Real Majes-/²⁰tad en la Real Ordenanza. El cuerpo de Voluntarios Realistas tiene/su organización muy diferente de la del Regimiento de Milicias/que se forma de quintos ó de gente forzada, y aun del extingui-/do de Urbanos, cuyos soldados no tenían tampoco la calidad de /voluntarios; y si el nombramiento de Oficiales Urbanos se hacia/en Ayuntamiento de Abastos, como entre otros puedo citar el /²⁵que se hizo en el año 1808, a favor de Don Nicolas Serra /y Dameto , de Don Nicolás de Atienza y don Pedro Ono-/fre Ripoll¿ con cuanta Mayor Razón debe serlo también para /las propuestas de Voluntarios Realistas? Y si acaso se pro-/ pusieron algunos oficiales Ubranos en Ayuntamiento Político/qualquier ejemplar que haya de esta naturaleza debe /³⁰graduarse de abuso o corruptela , que de ningún modo/puede perjudicar los otros de los Diputados, obligados/ a sostenerlos en todo trance. Y por estos y otros motivos /que se harán presente en su caso y lugar, protesta/ el expresante y dice expresamente de nulidad de todas y/³⁵ cualesquiera propuestas que se hagan para comandan-/tes y oficiales de Voluntarios Realistas en Ayuntamiento/Político , y como mas haya lugar./

A Vuestro Muy Ilustre Señor, Suplica se sirva tener por for-/malizada esta protesta y mandar se le libre testi-/⁴⁰monio del cabildo de ayer con inclusión de aquella y / esta exposición á fin de poder recurrir a la auto-/ridad que corresponda , y a costas de quien haya lugarque en justicia lo recibirá a favor. Palma 6 de abril de 1824/⁴⁵ José Ramis. (Rubrica)

AMP, FP. 879/11 F. 3-6

Palma, 1824-10-04.

Excelentísimo Señor: Matias Sampol, Síndico Personero del Ayun-/¹tamiento de esta ciudad, en su nombre digo: que hallando-/se el Ayuntamiento en el caso de hacer las pro-/puestas de Jefes y Oficiales del Cuerpo de Voluntarios Rea-/listas en uso de las atribuciones que le concede el artículo/⁵ 25 del reglamento de 26 de febrero último, expedido pa-/ra la organización de esta fuerza armada , el Diputado /del común José Ramis ha promovido la preten-/sión de que este Asunto debe tratarse por el Ayun-/tamiento en Cabildo de Abastos, y por las razones que /¹⁰contienen sus dos exposiciones insertas en las /actas de que se acompaña testimonio. Muy remoto /estaba el Ayuntamiento de pensar que se intentase/

pretensión ni aun de que se ofreciese/siquiera la menor duda sobre este punto . Su/¹⁵ efecto basta solo consultar la acepción legal que /tiene esta voz Abastos para conocer, desde luego/que las propuestas de que se trata no pertene-/cen a ningún genero ni especie de abasto del pue-/blo. Examínese sinó todas las leyes contenidas/²⁰en el titulo 17 del libro 7º de la Novisima Recopilación/que tratan expresamente de los abastos de los/pueblos y se verá los objetos sobre que recaen las/disposiciones allí contenidas. Consultese el auto/acordado de 5 de mayo de 1766, que forma/²⁵la ley segunda del titulo 18 del mismo libro, y vease en /que clase de asuntos concede Su Majestad voto a los Di-/putados del común . En fin, vease si las propues-/tas de oficiales de Cuerpos Realistas pueden ja-/mas tener la más remota conexión ni analogía/³⁰con ninguno de los asuntos que forman el ra-/mo económico de los pueblos, y al contrario , si la/creación de estos cuerpos y todas las disposiciones / dirigidas a su organización pertenecen, o son mas/bien uno de los primero objetos de policía o servicio/³⁵ del gobierno político , cual es la conservación del /orden publico y la seguridad interior del vecindario./

Además de estas razones legales hay la/practica constantemente observada por el/Ayuntamiento de haber hecho siempre en /⁴⁰Cabildo Político las propuestas para oficia-/les, así de Milicias Provinciales como Ur-/banas, según se acredita por la adjunta lis-/ta, cuyos actos del Ayuntamiento son en rigor/los que tienen mayor identidad y analogia con/⁴⁵ el que se presenta ahora pro primera vez./

Por otra parte, generalmente hablando la/simple nominacion de sujetos para servir /los empleos de provisión del Ayuntamiento/por lo regular se ha hecho siempre en Ca-⁵⁰bildo Político; y así es que Vuestra Excelencia, con acto de/8 de julio de 1811, sin embargo del recurso/ que había interpuesto el Real Acuer-/do, el Diputado del Común don Cayetano Gonza-/lez, se sirvió declarar que el Ayuntamiento fue-/se mantenido en la posesión de hacer las elec-/⁵⁵ciones de Maestro de Ceremonias, de Oficial/Mayor, de su secretario y de mesurador de Aguardiente/sin concurrencia de los diputados. Bien es verdad/ que por no estar hasta aquí bien clarificados los/asuntos de la atribución del Ayuntamiento, ha /⁶⁰sucedido algunas veces, aunque raras, que los/Diputados se han mezclado e intervenido en al-/gunos negocios en que no tienen voto por la ley/però semejantes excesos de facultades no dan derecho/ a los Diputados actuales para pedir su continuación ./⁶⁵Además de que son bastante conocidas las causas/ que han producido a veces aquellos excesos, y esta in-/tervención il-legal solo pudo tener efecto por falta de /reclamación en un caso singular sin que por esto /pueda causar tracto sucesivo ni extenderse a otros/⁷⁰casos. Es verdad tambien que el Ayuntamiento al /recibir el citado reglamento de 26 de Febrero nom-/bró un Diputado del Común por individuo de /la Comisión que debia entender en el alis-/tamiento de los Voluntarios Realistas; però este/⁷⁵nombramiento no basta para ni puede servir de norma/ para decidir el punto que se ha puesto en contro-/versia.

El Ayuntamiento al nombrar esta co-/misión creyó conveniente que hubiese en ella/ un Diputado por el mayor conocimiento que /⁸⁰podria tener como representante del Común, de/las

circunstancias de los sujetos que se pre-/sentasen a inscribirse, y este nombramiento/ por si solo en nada arguye intervención de los /Diputados en las propuestas de Oficiales preveni-/⁸⁵das por el reglamento/

Por la reflexiones que se han indicado/ en este escrito y demás que se hicieron en los/ Cabildos contenidos en el testimonio adjunto,/ no dudó un momento mi persona que las pro-/⁹⁰puestas de que se trata debían hacerse en Ca/bildo Politico: sin embargo, siendo este uno de/los negocios de mayor interés que ha confia-/do su Majestad a los Ayuntamientos, y deseoso por/otra parte de alejar todo motivo de queja a los /⁹⁵Diputados, evitar disgustos y protestas, y con-/servar la armonia que hasta aquí ha reinado/ felizmente entre los Concejales, se decidió a con-/sultar la duda a Vuestra Excelencia , y con este objeto, acompa-/ñando testimonio de todo lo ocurrido sobre el/¹⁰⁰particular./

Suplico a Vuestra Excelencia que con la brevedad que/ exige este negocio se sirva decidir lo /que le pareciere mas justo y arreglado a la ley./

Mariano Garcias i Matias Sampol/⁵

Palma, 10 de abril de 1824/

AMP, 879/11. F.8 Palma , 1824-04-17.

El acuerdo de esta Real Audiencia ; en vista del expediente/¹ en que el Sindico Procurador del Ayuntamiento de esta ciudad/hace presente que el Diputado del Común don Josef Ramis/ pretendió deberse tratar en Cabildo de Abastos las propu-/estas de jefes i oficiales del Cuerpo de Voluntarios /⁵Realistas según las atribuciones que le concede el el articulo 25/ del Reglamento de 26 de febrero ultimo, oído al fis-/cal de Su Majestad con auto de este día, ha acordado lo/ siguiente: “Se diga al Ayuntamiento de esta Capital,/que congregandose en Politico proceda a este punto/conforme a las leyes y reglamentos de la materia;/¹⁰ sin perjuicio de los vecinos que estimen elevar/ a donde corresponde , los Diputados del Común,/ o cualquiera otro que se sintiere agraviado”/

Dios Guarde a Su Majestad. Palma, 17 de Abril de 1824/

Por ausencia del Secretario de Acuerdo. Cayetano Gonzalez(Rubrica)/¹⁵

Señor Presidente y Ayuntamiento de esta capital./

8. AMP, FP.879 /1.Allistament de Voluntaris Reialistes. Palma, 29 de Març. De 1824.

Corregidor interino y ayuntamiento de la Ciudad de Palma a los vecinos de la misma y su termino.

En Cabildo extraordinario que celebró ayer noche, leyó el Real decreto de S.M de 28 de febrero último que incluye el Reglamento para los Cuerpos de Voluntarios Realistas, recibido por el conducto del Excelentísimo Señor Capitán General de estas Islas; y previniéndose en él que corra a cargo de los Ayuntamientos el alistamiento y admisión bajo las circunstancias que detalla, a fin de que no se demore ni un momento su cumplimiento, nombró una comisión de su seno, la que en su secretaria por las mañanas de once a la una y por las tardes desde las cinco las siete recibirá la suscripción de los que deseen alistarse para tan importante y honroso servicio, empezando ya desde hoy. Para la reimpresión de este decreto que es algo voluminoso, y hacerse con los ejemplares necesarios para su publicación y venta se necesitarán algunos días; y para no malograr este hueco, podrán los que gusten tomar en la secretaria las nociones oportunas de cuando se prescribe en el mismo.

Palmesanos: Al leer este Real decreto y Reglamento, al penetraros del sublime objeto de estos cuerpos de Voluntarios Realistas no podréis menos de entusiasmaros de un celo ardiente de tomar una parte activa en ellos para sostener eternamente con las armas en la mano nuestra sacrosanta y adorable Religión y los derechos de nuestro amado Soberano el Señor Don Fernando VII: Apresuraos, corred, volad, disputaos la preferencia del alistamiento para un servicio tan honroso; no os dejéis fascinar jamás, defended siempre la justa causa de vuestro monarca, sed el sostén de su Soberanía, no permitáis jamas que levante otra vez su cabeza la Idra de la Independencia, de la rebelión, de la insubordinación; Respetad un Rey que tanto nos quiere y que tantas pruebas nos da de su paternal amor, obedeced a las autoridades legítimas, proteged el orden, la seguridad interior, y llenad todos los deberes de un buen español; nada os arredre para dejar de entrar en estos cuerpos de Voluntarios Realistas hallándoos en la edad de diez y ocho años á sesenta años con la robustez y demás circunstancias que se detallan en dicho reglamento, siendo la principal el haber manifestado claramente, y continuado acreditando decisión y amor á la Real Persona y Soberanía, a su Dinastía, a la Religión Católica, Apostólica Romana, y á las antiguas leyes fundamentales y veneradas costumbres de la monarquía Española: Dad esta nueva prueba de fidelidad, de amor, de consideración a nuestro amado soberano, no miréis con indiferencia este galardón, este sello de vuestra fidelidad. Consistorio de Palma, 29 de Marzo de 1824.

Salvador Valencia, Mariano Prohens de Cererols, el Marques del Reguer. Pedro de Orlandis

Por acuerdo del Muy Ilustre. Ayuntamiento, Miguel Ignacio Manera, secretario.

Suscripción voluntaria de vecinos de esta Ciudad y su¹ termino para la formación de los cuerpos de Voluntarios/ Realistas en esta de Palma, empezada hoy dia 29 de/ marzo de 1824 con expresión de sus padres, edad y oficio y / calle donde viven, admitida por la comisión del Muy Ilustre/⁵ Ayuntamiento compuesta de los caballeros Regidores don José/ Cotoner, don Nicolás

Dameto, don Pedro Gual,/ don Mariano Cànaves de Inca, el Diputado del Común don José/ Capdebou, y el Síndico Personero don Juan Mariano Togoress./⁹

Núm
ero
d'alli
stam
ent

Núm ero d'alli stam ent	Nom	Nom dels pares Dia 29 de Març	Edat	ofici	Adreça
1.	Gabriel Rotger	Ramon i Maria Aina Terrades	28	Criat	Carrer de Sant Pere.
2	Jaume Cervera	Antoni i Bernadina Amorós	27	Cuiner Subtinent a les milicies Urbanes de Palma	Ca'l Canonge Dameto
3	Don Gabriel Ignaci Oliver Bartomeu	Don Joaquim i Margalida Salvà Bartomeu i Isabel	39		
4	Ferragut	Mas	31	Comerciant	Carrer del Call Major
5	Don Joan MariàCerdà	Josep i Magdalena Gamundí	29		Carrer de Berard.
6	Victoriano Montalvo	Camilo i Isabel Burruejo	38	Alcaid de les Reials Presons.	Reial Preso de Palma
7	Don Josep Capdebou	Don Jose i Catalina Estades.	40	Diputat	Pes de la Farina.
8	Don Antonio Fornari	Joaquin i Francisca Seguí	20	Estudiant de Medicina.	Sant Domingo
9	Don José Antonio Togoress	Juan Mariano Joaquina Riera.	18	Estudiant de lleis.	Carrer del Socorr
10	Don Antonio Togores	Idem.	20	No	Idem.
11	Antonio Ramis	Jose y Barbara Ramon.	18	Escrivent.	Sant Nicolau.
12	Guillermo Pieras.	Antonio i Juana Aina Amengual	30	Taberner	LaCalatrava.
13	Jaume Juan Gabriel	Jaume i Isabel Comellas	35	Sastre	Carrer de Montesión.
14	Campomar	Miguel i Apalonia Palencia	20	Blanquer	LaCalatrava.
15	Gaspar Vidal	Antonio i Catalina Fornes.	33	Blanquer Mestre	LaCalatrava.
16	Juan Mas	Juan i Maria Oliver		«curtidor»	La Calatrava.
17	Juan Gamundí	Jose i Antonia Salou	18	Blanquer	La Calatrava.
18	Antonio Gayà	Miquel i Antonia Mas	45	Procurador de numero	Plaça de les monges de la misericordia.
19	Bartomeu i Antonio Deyà	Bartomeu i Margalida Vidal	18	Cribador	Carrer de la Portella.
20	Bartomeu Sampol	Mique i Catalina Sabater	19	Zapatero	Carrer del Seminari.

21	Miquel Castanyer	Juan Bautista i Esperança Castanyera	42	Carpintero	Carrer de Sant Miquel.
22	Francisco Ramis.	Juan i Magdalena Gelabert	27	Sabater	Plaça del pes del formatge.
23	Felip Amengual	Bernat i Juana Oliver	32	Sabater	no especificat
24	Daniel Capdebou	Jose i Catalina Estades	33	Esparter.	no especificat
25	Pedro Juan Vives.	Miquel i Magdalena Frau	34	Esparter	Davant la quartera Davant Santa
26	Antoni Juan Basa	Antoni i Catalina Maria	30	Albardero	Magdalena. Carrer de Sant
27.	Joan Oliver.	Antoni i Ventura Barceló	36	Criat	Llorenç Carrer de Ca'n
28	Antoni Company	Nadal i Josefa Burgos		Cerer.	Burgos
29	Tomàs Montcadas	Jose i Maria Geronima Company	52	Serraller	Carrer de la ferreria d'Abaix.
30	Juan Ferrer	Antoni Catalina Maria Bosa	36	Talabarter	Prop de la Llotgeta Carrer de Ca'n
31	Nadal Company	Antoni i Francisca Ramis	45	Cerer	Burgos. Carrer de la volta d'en
32	Jaume Oliver	Joaquim i Maria Salvà	26	No especificat	Vaquer Carrer del Marques
33	Ignaci Monedero	Gabriel i Catalina Palou	19	No especificat	de Campofranco
34	Joan Rosello	Joan i Catalina Oliver	33	Picapedrer	Calatrava.
35	Agusti Reus	Jose i Juana Piña Pedro Jose i Angela		No s'especifica cap	dada sobre l'individu.
36	Antoni Oliver	Sbert Juan i Geronima	18	Picapedrer	Carrer d'en Burgos
37	Andreu Adrover	Rabassa	34	Botiguer	Plaça de la quartera
38	Juan Pericàs	Juan i Catalina Oliver	28	Xocolater	Plaça de Sant Antoni. Casa de Lleonard
39	Jeroni Mas	Juan i Antonia Aina Roca	26	Criat	OLIVER
40	José Oliver	Juan Oliver i Maria Rosa Barceló	19	Estudiant	Casa de l'Oidor Oliver
41	Juan Pons Bartomeu	Bartomeu i Margarila Rayal	21	Estudiant.	Casa de l'Oidor Oliver
42	Buades	Pedro francisco i Francisca Bordoy	36	Taberner	Sa gerreria
49	Juan Bordoy	Antoni i PaulaTomas	51	Ferrer	Capalleria n°7
50	Llorenç Vallespir	Llorenç i Antonia Umbert	28	Ferrer	Davant sant Antoniet. Carrer de Sant
51	Bartomeu Verger	Bartomeu i Juana Maria Riera	23	Ferrer	Silvestre i Santa Coloma.
52	Antonio Moncades	Pedro Antonio i Maria Ana Coll	21	Ferrer	Plaça de del Vi.
53	Jaume Barceló	Bartomeu i Joana Maria Barcelo.	37	Taberner	Plaça de Sant Andreu
54	Miquel Capo	Pedro i Francisca capo	38	Fuster	Plaça de Sant Antoni.

55	Jose Quetglas	Miquel i Maria Coloma	19	Teixidor	La Calatrava (davant el forn de sa Pelleteria)
56	Jaume Botellas	Pedro Juan i Sebastiana Picornell	30	Fabricant de cordes de instruments musicals	La calatrava.
57	Francisco Colomar	Jordi i Juana Maria Cerver	30	Taberner	Carrer Ample de la Merce
58	Bartomeu Massanet	Cristobal i Maria Aina Gener	19	Sabater	Montesión
59	Antoni Garí	Juan i Margalida Serra	20	Sabater	Carrer de Sant Domingo.
60	Juan Picornell	Ignacio i Juana Maria Gonzalez	28	Sabater	La Calatrava
61	Guillermo Picornell	Jose i Francisca Ros	22	Blanquer	La Calatrava
62	Jose Ribot	Miquel i Juana Maria Mayol	18	Sabater	Carrer de Montesión (Davant la criança)
63	Bartolome Roca	Pedro i Margarita Oliver	40	Sabater	Prop de les Monges del Canonge Garau
64	Bartolomé Bisquerra	Mique i Catalina Pascual	37	Femeter	Plaça de sant Antoni
65	Mateu Colom	Juan i Catalina Bauza	29	Femeter	Fonda de Santanyí
66	Antoni Josep Llull	Juan i Catalina Grimalt	24	Sabater	Junto al Jesuset
67	Antonio Calafat	Juan i Josefa Vanrell	32	Teixidor de lli	4 Cantons de Ca'n Bosch
68	Francisco Bosch	Francisco i Francisca Mestre	18	Teixidor	Carrer ample de la Merce
69	Miquel Gelabert	Pedro i Gabriel Jaume	35	Taberner	Fonda de Campos
70	Melchor Salom	Melchor i Juana Bestard	18	Taberner	Davant la fonda de Campos
71	Juan Esteva	Gabriel i Pixeris Bordoy	18	Blanquer	Sa Calatrava
72	Miquel Macip	Antoni i Joana Maria Martorell	30	Fuster	Carrer d'en Berard
73	Antonio Gibert	Joaquim i Raimunda Ferrol	45	Botiguer	Carrer de Sant Miquel
74	Bartomeu Targas	José i Domingue Gabriel i Juana Aina	22	Blanquer	Sa calatrava
75	Juan Florit	Barceló	19	Blanquer	Sa Calatrava
76	Juan Arbós	Juan i Maria Angela Nicolau	33	Mesurador	Carrer dels Hostals
77	Francisco Palmer	Vicens i Isabel Palmer	19	Sabater	Prop del Jesuset.
78	Antonio Masanet	Desconeguts Gabriel i Catalina	23	Blanquer	Calatrava
79	Sebastià Ramis	Sabater	33	Sabater	Prop del Jesuset , Sa Calatrava
80	Llorenç Palerm	Pedro Juan i Apolonia Ballester	21	Blanquer	Prop del Jesuset
81	Jaume Company	Jaume i Catalina	19	Blanquer	Calatrava

		Serra			
82	Antoni Sancho	Gabriel i Margalida Guasp	22	Flassader	Mercadal Davant la fonda de
83	Miquel Rosselló	Francisco i Apolonia Amengual	18	Flassader	Vindango Davant la fonda de
84	Antonio Rosselló	Francisco i Apolonia Amengual	20	Fidever	Vindango Calatrava, prop del
85	Juan Pou Francisco	Miquel i Aina Maria Fiol	24	Blanquer	Jesuset. Calatrava, prop del
86	Ramonell	Francisco i Isabel Maria Bennassar	32	Blanquer	Jesuset
31	-03-1824				
87	Señor don Jose Cotoner Salas	Francisco i Magdalena Despuig	59	Noble	Drassanes.
88	Señor don Pedro Gual	Pedro i Vicenta vivot	38	Noble	Sant Domingo
89	Señor don Francisco Javier de Riedmatten i ( ) Marques de Campofranco		43	Noble	Ca'n Pueyo
90	Señor Don Francisco Maria Richer	Carlos i Aina Roca Jaume i Margalida	42	Noble	¿? Calatrava
91	Mateo Monar	Carbonell	35	Notari.	El temple
92	Nicolau Dameto i Villalonga	Nicolau i Ignacia Villalonga	55	Noble	Carrer de la Samaritana
93	Gabriel Cardell	Gabriel i ( ) Ferrer	36	Cribador Registrador	Calatrava
94	Mateo Martorell	Mateu i Isabel Mayol Gabriel i Francisca	32	de comercio	Calatrava
95	Ramon Torres	Danus Gabriel i Magdalena	38	Picapedrer	Carrer de Sant Miquel
96	Gabriel Marió	Marió Gabriel i Margalida	41	Ferrer	Llotgeta
97	Gabriel Mas	Domenge	40	Picapedrer Sargent	Carrer del Socorr
98	Jaume Jaume	Gabriel i Catalina	23	Retirat Oficial de	Carrer del Bisbe
99	Gabriel Llabrés	Antoni i Margalida Jose i Juana Maria	21	carrec	Gerreria Prop del pes de la
100	Jose Capdebou	Capò	18	Estudiant Capità de	farina
101	Mariano Canaves José Ramis, diputado del	Antoni i Isabel Bauçà	52	l'exercit Retirat	Carrer del sol.
102	comu	Arnau i Maria	39	Botiguer	Plaça del gall Carrer de Sant
103	Bernardo Mir	Jaume i Maria Ferrer Jaume i Catalina	18	Fuster	Domingo
104	Gabriel Thomas	Llinàs	31	Sabater	Carrer del Sol
105	Juan Cantallops	Juan i Ramona	27	Sabater	Carrer de la

		Piquer			Samaritana
106	Nicolau Auli	Miquel Aulí i Juana Maria Salvà	46	Escrivent	Prop de la Catedral
107	Gabriel Arbós	Juan i Maria Angela Nicoalu	24	Sabater	Carrer dels botons
108	Jose Torrents	Antoni i Antonia Roca	36	Sabater	Montesión
109	Gabriel Oliver Juan Bautista	Juan i Margalida Maria	37	Notari	
110	Albertí Agustin	Llorenç i Antonia Mora	22	Linterner	Costa de Santa Creu
111	Montserrat	Juan i Maria Aina Marimón	21	Blanquer	Cantó de Ca'n bosc
112	Miquel Vidal	Ramon i Juana Maria Caubet	37	Picapedrer	Pes del Formatge
113	Jaume Jordà	Antoni i Monserrada Albertí	40	Picapedrer	Pelleteria Plaça del pes del Formatge
114	Ramon Vidal	(Jaume i Joana Aina	18	Picapedrer	
115	Jaume Quintana	Bestard Llorenç i Maria	25	Taberner	Carrer de la mar Carrer de la pelleteria.
116	Miquel Melià	Xamena Joan i Catalina Aina	34	Flassader	
117	Miquel Frontera	Noguera Antoni i Catalina Aina	35	Xocolater.	Apuntadors.
118	Antoni Joan	Gomila Miquel i Maria	18	Esparter	Davant la Quartera Davant la porta de Sant Antoni.
119	Miquel Sancho	Canyellas	30		
	Dia 1 d'Abril				
120	Joan Sitges	Joan i Maria Bestard	43	Pelaire Subtinent a les milicies Urbanes de Palma	Pes del formatge Carrer de Ca'n Pueyo.
121	Onofre Bennasser	Gabriel I Isabel Ximelis.	48		
122	Antoni Bauça	Cosme I Magdalena Verger	40	Negociant Sargent Retirat, Porter de la Contaduria de la Provincia	Carre d'en Morei Contaduria de la Provincia
123	Miquel Artigues	Pedro I Antonia Salom	42		
124	Sebastià Auba	Onofre I Maria Magdalena Togores	55	Xocolater	Costa de'n Tros
125	Josep Morell	Fermin I Juana Maria Frontera	34	Fuster	Carrer del Carme
126	Nicolau Arbós	Maties I Catalina Ferrà	34	Fuster Sargent de les Milicies Urbanes	Carrer nou del Carme Fonda del () de Espanya
127	Joan Bautista Dulbet	Francisco I Margarita Roman	36	Sargent retirat del 2º de Cavalleria	
128	Ramon Major	Francisco I Rosa Trias	58		Carrer del sitjar

129	Bartomeu Ferrà	Mateu i Maria Antonia Binimelis Josep i Miquela	57	Sargent retirat del 2º de Cavalleria	Les torretes Carrer de la posada de Lluc
130	Nicolau Vidal	Manera	19	Teixidor de llí	En el Call
131	Gabriel Picornell	Marc i Antonia Roca	17	Cerer	
132	Ignaci Truyols	Andreu i Isabel Palmer Miquel i Antonia	45	Pelaire	Carrer dels Pelaires En front de la Peixeteria
133	Jaume Peña Pedro Juan	Rotger Pedro Juan i	35	Sabater	
134	Jaume	Antonia Rotger Jose Francisca Aina	35	Fuster	Carrer del Palau Carrer de ca'n
135	José Amengual Pedro José	Oliver Llorenç i Catalina	24	Picapedrer	Jacquotot Carrer de la
136	Abrines	Beltràn Pedro José i Clara	41	Picapedrer	Quartoneta del rei
137	Llorenç Abrines	Rosselló	18	Picapedrer	Idem.
Dia 2 d'Abril					
138	Felip Ballester	Pedro Antonio i Catalina company	20	Sabater	Travessa de'n Ballester
139	Miquel Pujol Don Vicens	Miquel i Margalida Cantarelles Damià i Carme	18	Flassader	Porta de sant Antoni
140	Seguí	Fluixà	40	Escrivent	San Nicolau Carrer de les
141	Pedro José Ochoa	Antoni i Maria Carrió	30	Caporal retirat de les Milicies Provincials Propietari i tinent de les milicies Urbanes	Carasses, prop de Ca'l Marqués de la Romana Prop de la posada de la Terra Santa
142	Don Joan Armengol	Mateu i Agnes Fiol Carlos i Felicita	40	Sillero	Carrer dels Pelaires
143	Angel Mananerro	Carmañola	38		
Dia 3					
144	Don Pedro Dameto	Don Antoni i Donya Aina Cotoner Don Josep Cotoner i	18	Propietari	Carrer de Vivot
145	Don Francisco Cotoner Don Joan	Donya Maria de las Mercedes Chacón. Don Pedro Antoni i	18	Propietari Propietari i	Drassanes.
146	Mariano Canaves de Armengol	Donya Maria Rosa Armengol Anton i Juana Aina	34	oficial del cos d' Urbans	Prop de la posada de la Terra Santa Carrer de les
147	Antoni Sampol	Sampol	26	Teixidor de lli Tinent de les milicies	Minyones
148	Don Guillem Serra	Guillem i Margarita Serra Bartomeu i Miquela	42	Urbanes	Prop del Mercat Carreró de Ca'n
149	Miquel Terrasa	Aloy Pedro Antonio i	20	Ferrer	Negre Prop de ca'l Mestre
150	Joan Payeras	Antonia Duràn	31	Flassader	Ramon del Ferro

151	Don Francisco Boix de Berane Antoni Maria Caymari	Don Geroni i la Senyora Donya Juana Aina Pons Martín i Francisca Ramonell	50	Propietari	Carrer del Sepulcre Davant l'esglesia de Santa Fe.
152		Pere Joan i Margalida Aina Ferragut	18	Curtidor	Davant l'esglesia de Santa Fe.
153	Joan Cerdà Dia 4		21	Corder	Davant l'esglesia de Santa Fe.
154	Antoni Planas	Antoni Planas i Catalina Busquets	28	Fuster	Santa Catalina Carrer de don
155	Antoni Castell	Antoni Castell i Aina Alemany	22	Silletero	Francesc Salas
156	Miquel Mut	Julià i Catalina Mesquida	25	Xocolater	Font de Nechona Prop del forn d'en Frau
157	Jaume Pou	Francisco i Isabel Llull	24	sabater	
158	Miquel Florit	Bartomeu i Francisca Aina Fluixà	41	Corder	Fonda de n'estel Carrer de Sant Miquel, prop de Sant Felip Neri
159	Damià Caimari	Damià i Antonia Aina Marques	43	Sastre	
160	Pau Ginesta	Josep i Juana Maria Vicens	38	fuster	Born de Santa Clara
161	Joan Puig	Joan i Magdalena Rullàn	26	Esparter	Prop de la Quartera Carrer de Sant Domingo
162	Antoni Torrens	Bartomeu i Francisca Fons	22	sabater	
163	Antoni Palmer	Juan i Magdalena Cabrer	19	Fornier	Forn de'n Recó
164	Francisco Travé	Joan i Margalida Pons	21	Xocolater	Prop de ca'n Cererols
165	Andreu Bosch	Pere Antoni i Catalina Carriò	23	Corder	Carrero de la Justicia
166	Pau Fornés	Nicolau i Sebastiana Noguera	33	Sabater	Davant les Minyones Prop del Pes del formatge
167	Tomàs Martorell	Antoni i Isabel Llaneres	24	Esparter	Travessa de'n Ballester
168	Lluc Targas	José i Domingo Fon Gabriel i Francisca	38	Blanquer	
169	Joan Moragues	Roselló	55	Mesurador	Mercadal
170	Bartomeu Joan	Antoni i Catalina Aina Gomila	19	Esparter	Davant la Quartera Carrer ample de la Merce
171	Antoni Rebassa	Francisco i Esperança Dols	21	Flassader	Carrer de l'Esparteria, prop de la Quartera
172	Bartomeu Joan	Bartomeu i Maria Perellò	19	Corder	
173	Jaume Vaquer	Jaume i Catalina Crespí	24	Fuster	Plaça de Sant Antoni
174	José Seguí	Pau i Isabel Gil	32	Corder	Carrer dels Hostals
175	Bartomeu Gelabert	Sebastià i Apolonia Mestre	29	Taverner	Carrer del Pí
176	Jaume Vidal	Mateu i Barbara	18	Esparter	Prop de la plaça del

	Gomis		Carbó
	Don Nicolau i Donya Francisca Xaviera	Capità i Ajudant Major del cos d'Urbans	Santa Clara
177	Don Nicolau Garcia de Atienza Ortiz	48	
178	Guillem i Margalida Francesc Tomàs Aina Tomàs	26	Picapedrer Hostal de Campos
179	Bartolomé Guiscafré Jaume i Margarita	24	Barber Santa Eulalia Taverna de la Sabateria
180	Alcover Jaume Martorell Guillermo i Juana Aina Llabrès	18	Taberner Torcedor de Carrer de San Miquel, davant Sant Antoni.
181	Josep i Margalida Antoni Sastre Genovart	35	
182	Pedro Francisco i Maria Monserrat Jacint Orell Barceló	30	Teixidor Carrer del Socorr
183	Miquel i Margalida Gabriel Nadal Manera	30	Teixidor Placeta del Socorr Prop de la Ferreria Alta
184	Antonio i Francisca Jaume Palmer Buades	47	Ferrer Prop de la font de Nexone
185	Julià i Catalina Bartomeu Mut Mesquida	23	Flassader Carrer del Sindicat Carrer de Sant Llorenç
186	Joan i Magdalena Miralles Bestard	32	Sabater Prop de la Merceria Alta
187	Pere Josep i Rafela Miquel Andreu Oliver	31	Fidever Prop del Pes del Carbó
188	Miquel i Aina Danús Miquel i Catalina	29	
189	Amengual Amengual	30	
Dia 5 d'Abril			
190	Nicolau i Esperança Bartomeu Pelegrí Torrens	25	Sabater Prop de la Ferreria Alta Davant la plaça del pes del formatge
191	Tomàs i Maria Aina Ramón Vidal Obrador	38	Botiguer Carrer de Montisión
192	Bartomeu i Aina Joan Quart Ramis	35	Mesurador Forner i Sargent del cos d'Urbans
193	Antoni i Catalina Joan Palmer Vidal	40	Sargent Segon.Llicenciat Carrer de la Capelleria Els quatre cantons de Can Porro
194	Antonia i Francisca Joan Vicens Crespí	33	
195	Joan i Maria Rosa Isach Sabrafer Gayà	18	
196	Don Pere Antoni i Donya Magdalena Rosselló	20	Estudiant Davant l'esglesia de Sant Pere Carrer de la pelleteria.
197	Pere Joan i Catalina Antoni Muntaner Rebassa	27	Teixidor de Ilí Prop del pes de la farina
198	Maties i Joana Aina Maties Rosselló Bauçà	18	Cribador
199	Don Antoni i Donya Margalida Campins Don Pere Noalles	18	Estudiant Prop de Montisión

200	Bartomeu Pons	Lluís i Aina Mir Antoni i Maciana	18	Estudiant	Prop de la Porta del Mar
201	Julià Vidal Antoni Josep	Femenia Bartomeu i Ines	18	Curtidor	La Calatrava
202	Terrassa Don Josep	Castellà Don Gabriel i Donya	20	Picapedrer	Carrer de Vilanova Carrer del Marques
203	Monedero	Catalina Maria Palou	28	Estudiant	de Campofranco Carrer Nou de la Calatrava
204	Antoni Joan Jaume	Antoni i Paula Jaume Jaume i Geronima	21	Curtidor	
205	Escanelles	Cabrer Joan i Margalida	45	Corder	Carrer dels Hostals Carrer dels
206	Miquel Llull	Galmés Nadal i Francisca	24	Sabater	Apuntadors Plaça del Banc de l'Oli
207	Antoni Vidal	Català Antoni i Catalina	18	Sabater	
208	Miquel Oliver	Alemany Antoni i Joana Maria	31	Sabater	Carrer del Formatge Davant la Cofradia de
209	Miquel Guardiola	Padrinas Francisco i Joana	18	Sabater	Sant Jordi Carrer de Sant
210	Antoni Serra Dia 5 d'Abril	Aina Pastor	18	Sabater	Domingo
211	Joan Guasp Antonio	Joan i Magdalena Amengual Jaime i Catalina	46	Esparter	Carrer de la Corderia Carrer de Camaró
212	Rodriguez Bartolomé	Perez Maties i Joana Aina	33	Sabater	Prop del Sant Esperit Davant la Plaça de la
213	Rosselló	Bauçà	20	Cribador	quartera
214	Bartomeu Deyà	Antoni i Isabel Vidal Bartomeu i Joana	35	Mesurador	Prop de la Portella
215	Jaume Bauçà	Maria Vidal Bernat i Joana Maria	24	Blanquer	Carrer del Mar
216	Tomas Morey	Trillero Joan i Josefa	55	Sabater	Davant les Minyones Prop de l'Estanc del
217	Jaume Montaner Bartomeu	Ramirez Nicolau i Joana Aina	43	Sastre	tabac. Carrer de ca'l jutge
218	Amengual Dia 7 d'abril	Salvà	18	Sabater	Campaner
219	Don Onofre Gomila	Don Cristobal i Donya Magdalena Bauçà	27	Propietari i subtinent del cos d'Urbans.	Carrer de la Mà del Moro.
220	Cayetano Reus	No especificat	No espe cifica t	No especificat	no especificat
221	Don Antoni Prats Dia 8 d'abril	Joan i Joana Fonoll	36	Alcalde de Marina i Prohombre de esta Matricula	Carrer de Sant Pere.
222	Don Francisco Vich	Miquel i Antonia Josefa Marques	20	Estudiant de Medicina	Carrer del pes de la Farina

223	Joan Moragues Dia 9 d'abril	Nicolau i Pixeris Rebassa	22	Teixidor	Carrer del Cementiri
224	Don Francesc Aquera	Don Felip i Donya Joana Aina Marco Llorenç i Catalina Pons	18	Estudiant de lleis.	Carrer de Ca'n Oliver
225	Llorenç Oliver Dia 11 d'abril		33	Fuster	Carrer de Berard.
226	Pere Josep Santos Bonich	Miquel Angel i Antonia Aina Palou Ramon i Maria Aina Nada	17	Fuster	Carrer dels Apuntadors
227	Gullem Llull	Miquel i Clara Fornari	23	Sabater	Carrer dels Paners Prop de la Posada Reial
228	Antonio Coll	Pere Antoni i Catalina Company	27	Teixidor	
229	Jaume Ripoll	Gaspar i Juana Aina Vich	42	Mesurador de l'oli	Banc de l'oli
230	Joan Borràs		45	Mesurador de l'oli	El Mercadal
231	Sebastià Bestard	Sebastià i Aina Font	40	Mesurador de l'oli	Prop de les monges de la Misericordia Travessa de'n Ballester
232	Miquel Roma Dia 12 d'abril	Cristofol i Maria Vidal	18	Tintorer	
233	Excelentissim Marques de Barbara, Grande de España i Gentil-home de Càmara de Sa Majestat Dia 13 d'abril	No especificat	No espe cifica t	No especificat	no especificat
234	Don Marius Ferrer i Colom Pere Antoni	Don Mateu i Donya Catalina Colom Jaume Ramon i Magdalena Frau	50	Propietari i tinent del cos d'urbans.	Carrer Sanç
235	Albertí	Don Francesc Antoni i Maria Antonia Canals	19	Gerrer	Travessa de Ballester
236	Don Francesc d'Asprer	Miquel i Francisca Carbonell	42	Capità del cos d'urbans	Prop de Ca'n Porro
237	Antoni Marimón Bartomeu	Bernat i Magdalena Martorell	39	Sabater	Placeta de la Mercé Prop de la taverna de Joan Mulet
238	Miralles	Miquel i Antonia Torres	37	Curador	
239	José Oliver	Gabriel i Margalida Tomàs	50	Fuster	Carrer dels Homs
240	Antoni Pau Moll	Sebastià i Margalida Bestard	42	Fuster	Placeta de la Mercé
241	Sebastià Jaume	Domingo i Ana Sacristana	31	Teixidor de lli	Prop del cementiri Carrer dels Frares de la Merce
242	Francesc()	Josep i Elionor Albertí	19	sabater	
243	Antoni Planells		22	Sabater	Davant el seminari

244	Joan Baptista Bausa	Bartomeu i Maria de la Pina	39	Gerrer	Carrer de la Gerreria Carrer dels homs, davant el molí de Santa Margalida
245	Pere Fabregues	Rafel i Catalina Sastre	42	Cribador	Font de Nechona
246	Rafel Fabregues	idem	28	Teixidor	
247	Gabriel Mas	Gabriel i Francisca Ballester	18	Picapedrer	Carrer nou del Socorr
248	Pedro Antoni Soler	Pedro i Catalina Mas Damia i Antonia	19	Fidever	Carrer de Ca'n Vivot
249	Francesc Canals	Caparrò	41	Taverner	Carrer del Sindicat Prop de la porta de sant Antoni
250	Cosme Muntaner	Llorenç i Magdalena Cloquell	21	ferrer	Idem.
251	Gabriel Muntaner	idem	28	Ferrer	
252	Magí Mora	Antoni i Francisca Aina Miralles Antonia i Catalina	47	Picapedrer	Prop de la Llotgeta
253	Bartomeu Mas	Colom	20	Botiguer	Carrer de Ca'n Vivot
254	Bartomeu Massanet	Bartomeu i Catalina Llabrés	19	Sabater	Carrer de Sant Miquel Prop de l'esglesia de Sant Miquel, carrer de Vilanova
255	Miquel Sastre	Bartomeu i Catalina Martí	23	Sabater	Al costat de Santa Margalida
256	Benet Barceló	Gabriel i Pixeris Vaquer	19	Sabater	
257	Marian Bosch	Pere Antoni i Catalina Carriò	48	Corder	Carrer de la ferreria
	Dia 17 d'abril				
258	Gullem Rosselló	Guillem i Joana Maria Arrom	18	Taverner	Travessa de Ballester
259	Jaume Blanquer	Pere Josep i Paula Carbonell	20	Tejedor	Carerró dels Frares Carrer del Socorr, prop del presidi
260	Nicolau Gomila	Nicolau i Margalida Llompart	21	fuster	Travessa de Ballester
261	Francesc Gomila	Idem	24	corder	Born de Santa Clara prop del forn de ca'n Seguí
262	Miquel Calafell	Antoni i Barbara Bauçà	27	Picapedrer	Prop de la Ferreria Alta
263	Bernat Buades	Josep i Aina Llabrés	18	Ferrer	Prop de la porta de sant Antoni
264	Jaume Cladera	Jaume i Magdalena Garau	21	Sabater	
265	Antoni Sastre	Antoni i Catalina Mut	57	Sargent retirat	Carreró d'en Miró En front del forn del Raco
266	Joan Ramon Rotger	Jaume i Isabel Maria Rotger	39	Mariner	
267	Antonio Almenar	Blas i Catalina Font Miquel i Margalida	25	Xocolater	La gerreria
268	Andreu Garcies	Palmer	34	Fuster	Carrer dels Hostals Carrer de la Quartereta
269	Joan Coll	Bartomeu i Joana Maria Gonzalez	21	cantero	
270	Rafel Forners	Guillem i Angela Seguí	20	curtidor	A les voltes del Born.

271	Damià Campins	Damià i Catalina Escalas	52	Sabater	Prop de l'Estanc del tabac.
272	Josep Barceló	Agustí i Maria Terrassa	20	Teixidor	Travessa de Ballester
273	Don Francesc March Dia 18 d'abril	Don Francesc i Donya Maria Aina Domenech	18	Estudiant de matematiques	Davant les reials presons.
274	Gabriel Estelrich	Pere Antoni i Antonia Dols	21	Pelaide	Font de na Xona
275	Joan Tomas	Pere Tomas i Angela Coll	33	Teixidor de llana	Ferreria Alta
276	Sebastià Miralles	Bartomeu i Francisca Pizà	18	Ferrer	Ferreria Alta
277	Antoni Gil	Antoni i Margalida Aina Bauça	18	Capeller	Carrer de la Capelleria
278	Bernat Bauça	Joan i Joana Maria Sbert	20	Ferrer	Prop de la porta de sant Antoni
279	Jaume Pou	Miquel i Margalida Rotger	18	Sabater	Prop del forn d'en Frau
280	Gabriel Bernat Verí	Damià i Magdalena Carbonell	18	Cordoner	Prop del forn d'en Frau
281	Miquel Pou	Francesc i Isabel Llull	19	Sabater	Prop del fron d'en Frau
282	Pere Antoni Estarelles	Rafel i Francisca Aina Rebassa	21	Sabater	Placeta de Sant Geroni
283	Miquel Miralles	Miquel i Antonia Darder	26	Cordoner	Carre ample de la Merce
284	Nicolas Moner	Bartomeu i Antonia Aina Tura	36	fuster	Porta de Sant Antoni Cuatre Cantons de'n Bosch
285	Josep Sbert	Josep i Clara Amorós	28	Teixidor de llí Jardiner de Don Josep	
286	Miquel Serra	Joan i Catalina Rubí	32	Quint i Zaforteza	Casa de don Josep Quint de Zaforteza
287	Miquel Català	Gabriel i Geronima Escanelles	37	Corder	Davant la sala dels Carnicers
288	Antoni Salvà	Antoni i Maria Tomàs Gabriel i Antonia	29	Mariner	Prop de la porta de sant Antoni
289	Miquel Nicolau	Vidal	24	Cribador	Calatrava
290	Felip Bauça	Jaume i Magdalena Canals	23	Gerrer	Prop del Presidi
291	Antoni Garau	Miquel i Margalida Planas	20	Teixidor	Prop de la Gerreria
292	Josep Sanç	Joan i Rosa Domenech	23	curtidor	Prop dels Sabaters
293	Pere Joan Llabrés	Jaume i Isabel Maria Planas	19	Flassader	Prop de la font de na Xona
294	Gabriel Ramis	Gabriel i Francisca Aina Fernandez	36	Jornaler	Puig de Sant Pere
295	Venancio Bauça	Miquel i Catalina Ribera	29	Xocolater	Banc de l'oli

296	Miquel Pons	Miquel i Maria Horrach	24	Saboner	Placeta del Sant Esperit
297	Josep Vila	Miquel i Francisca Moll	34	Tintorer	Carrer dels Set Cantons
298	Jaume Calafell	Antoni i Francisca Borràs	43	Fornier	La Llotgeta
299	Pedro Joan Burgues	Miquel i Maria Teresa Matas	19	Picapedrer	Prop de la font de na Xona
300	Ramon Rotger Pedro Miquel	Antoni i Joana Pericàs	27	fuster	Prop de la font de na Xona
301	Morro	Antoni i Margalida Llaneres	31	Corder	Travessa de Ballester
302	Andreu Guasp	Feliu i Geronima Vidal	19	Esparter	Prop del Mercadal
303	Rafel Rebassa	Mut	18	Ferrer	Born de Santa Clara
304	Bartomeu Barceló	Pere Joan i Maria Campomar	34	Capeller	Carrer de la Capelleria
305	Joaquim Muntaner	Pere Antoni i Margalida Palmer	21	Flassader	Carrer de la Capelleria
306	Antoni Joan	Antoni i Catalina Llopis	19	Fidever	Carrer ample de la Merce
307	Francesc Gil	Josep i Francisca Cañellas	20	capeller	Carrer de la Capelleria
308	Pere Antoni Muntaner	Pere Antoni i Margalida Palmer	18	Capeller	Carrer de la Capelleria
309	Josp Villalonga	Montserrat i Maria Colom	32	Cribador	Carrer ample de la Merce
Dia 19 d'Abril					
310	Martí Andreu	Martí i Aina Truyols	36	Fidever	Torretes de Sant Domingo
311	Guillem Miró	Guillem i Carme Muntaner	19	Teixidor	Prop de l'Olivar
312	Onofre Bauçà	Francesc i Catalina Galmès	26	Teixidor	Prop de la Llotgeta Prop de la Posada de Lluch
313	Joan Roca	Antoni i Maria Mas	18	Picapedrer	Carrer de la Ma del Moro
314	Jaume Mora	Bartomeu i Aina Ribot	29	Picapedrer	Prop de les Monges del Canonge Garau
315	Jose Mirandes	Melcion i Margarita Anselm	26	Fuster	4 Cantons de Ca'n Bosch
316	Jaume Cabré	Jaume i Carme Estarelles	30	Gerrer	Carrer de Sant Miquel
317	Onofre Cirerols	Pere Antoni i Antonia Martorell	40	Picapedrer	Costa de la Seu
318	Joan Moragues	Joan i Maria Rubert	44	Estanquer	
319	Guillem Llofriu	Antoni i Sebastiana Vallori	30	Teixidor de llana, caporal del cos d'Urbans	Carrer de Sant Silvestre i Santa Coloma.

320	Pere Josep Sastre	Bartomeu i Catalina Aina Tomàs	22	Trajinero de carreta	Prop de Sant Miquel
321	Maties Torrents	Maties i Margalida Canals	40	Sargent del cos d'urbans	Entre el Mercat i el Born.
322	Antoni Ros	Tomàs i Margalida Joan i Isabel	18	Sabater	Carrer del Socorr
323	Gabriel Coves	Barceló	28	Ferrer	Carrer de la Ferreria
324	Bartomeu Barceló	Sebastià i Joana Maria Vich	22	Flassader	Prop del Mercadal
325	Antoni Morro	Pere Joan i Antonia Colom	28	Sabater	Costa de Brossa
326	Llorenç Buades	Josep i Joana Maria Gelabert	20	Teixidor de llana	Ferreria Alta Carrer de Sant Silvestre i Santa Coloma.
327	Sebastià Verger	Bartomeu i Joana Maria Riera	18	Ferrer	Prop de Sant Antoni de la Porta
328	Gabriel Pallisser	Antoni i Rosa Boscana	26	Bracer	Carrer ample de la Merce
329	Rafel Bennasser	Miquel i Margalida Clar	18	Picapedrer	Davant la Mercé
330	Jaume Cardell	Miquel i Geronima Garcies	18	Picapedrer	Prop de la Mercé
331	Jaume Ferrer	Salvador i Maria Albertí	20	Teixidor de Llana	Sant Antoni de Viana
332	Guillem Coll	Antoni i Antonia Perelló	22	Picapedrer	Capità retirat del Regiment d'Irlanda i Agregat de l'estat Major de la Plaça
333	Joan Baptista Maihuser	Francesc Josep i Maria Magdalena Genequin	54		Carrer de Sant Domingo
334	Miquel Font	Joan i Joana Maria Joan	33	Picapedrer	Carrero dels Frares Carrer de Ca'n Burgos
335	Antoni Joan	Mateu i Joana Vich	43	Teixidor	
336	Mateu Socies	Jaume i Josepa Roca	37	Corder	Carrer dels Hostals
337	Jaume Joan Barceló	Gabriel i Margalida Reynes	24	Corder	Carrer de la Galera
338	Leandre Florit	Antoni i Catalina Gelabert	19	Teixidor de Llana	Carrer dels Hostals
339	Lluís Frontera	Josep i Joana Maria Joan	18	Teixidor de Llana	Carrer nou del Carme
340	Pere Antoni Fornés	Pere Joan i Margalida Mayol	26	Teixidor de Llana	Carrer de Sant Miquel
341	Geroni Massanet	Esteva i Maria Llompart	27	Sabater	Prop de Santa Eulalia

342	Jaume Rosselló	Joan Rosselló i Magdalena Caimari	22	Pelaide	Font de na Xona Davant l'església de Sant Miquel
343	Guillem Pou	Antoni i Aina Garau Cosme i Magdalena Verger	27	Fornier	La Plaça Nova
345	Joan Bauçà	Sebastià i Margalida Reus	18	Negociant	Carrer dels Hostals
346	Pere Joan Cerdà	Sebastià i Margalida Ramon	21	fuster	Carrer de Montisión
347	Josep Canyelles	Joan i Rosa Sastre	18	Corder	Carrer dels Horts
348	Antoni Pericàs	Joan i Carme Ferrà	27	teixido de llí	Born de Santa Clara
349	Sebastià Sabater	Jaume i Magdalena Ferrer	47	Sagnador	Prop de la porta de Sant Antoni
350	Jaume Salom	Pere Joan Antoni i Magdalena Bujosa	21	corder	La Calatrava
351	Raimon Vidal	Pere Joan i Josepa Salvà	22	fuster	Prop de la Carniceria Davant el Sant Esperit
352	Josep Vadell	Miquel i Maria Morell	22	Fidever	Prop del pes de la Farina
353	Guillem Pou	Francisco i Joana Aina Gelabert	20	Flassader	Ca'l Canonge Cotoner
354	Francesc Gilet	Miquel i Catalina Sureda	18	Fuster	Carrer dels Hostals
355	Pedro Gili	Antoni Pau i Isabel Bosch	18	Corder	Davant sant Antoniet
356	Antoni Pau Fiol	Ignaci i Catalina Llinàs	40	Sabater	Plaça del pes del Formatge
357	Jaume Tomàs	Joan i Margalida Pou	23	Paraire i Teixidor	Prop de la portada Sant Antoni
358	Mateu Sitges	Vicens i () Barceló Antonio i Isabel	31	corder	Carrer de Camaró
359	Jacint Garau	Adrover	31	Picapedrer	Born de Santa Clara
360	Antoni Grimalt	Pere Antoni i Francisca Aina Company	22	Estudiant	La Llotgeta
361	Joan Moyà	Don Bernat i Donya Maria Ayala	26	Propietari	Prop de la porta de Sant Antoni
362	Don Bernat Ribera	Bartomeu i Isabel Llompart	18	Flassader	Ferreria Alta Carrer dels Apuntadors
363	Pere Joan Oliver	Jaume i Isabel Ferrer Miquel i Magdalena Palmer	19	Ferrer	Plaça de Sant Antoni
364	Jaume Palmer	Antoni i Maria Coll Pere Antoni i i Catalina Capó	19	Corder	Carrer del Sindicat
365	Miquel Muntaner	Antoni Coll	17	Teixidor de llí	
366	Francesc Bestard				
367	Antoni Coll				

368	Antoni Amer	Antoni i Maria Riera	18	Fuster	Plaça de Sant Antoni
369	Don Salvador Morell	Don Pere Joan i de Donya Antonia Esteva	36	Capità del cos d'urbans	Carrer de Brossa
370	Guillem Coll	Jaume i Antonia Ribas	19	sabater	Plaça de Sant Antoni
371	José Gibert	Antoni i Sebastiana Frontera	19	Corder	Carrer dels Hostals
372	Cayetano Bonich	Antoni i Magdalena Ramis	19	Barber	Carrer de Morey
373	Pau Llabrés	Pere Josep i Catalina Cantarelles	31	Sabater	Carrer del Socorrs
374	Jaume Rosselló	Dels seus pares	25	Boter	Carrer del Socorrs
375	Jaume Amengual	Joan i Catalina Quetglas	18	Tintorer	Travessa de Ballester
376	Joan Bernat	Joan i Maria Rosa Gafaró	18	Picapedrer	Carrero dels Frares
377	Miquel Coch	Miquel i Francisca Oliver	18	Barber	Banc de l'oli
378	Josep Noguera i Vaquer	Pau i Antonia Vaquer	55	Curtidor	Prop de la sala dels Sabaters
379	Tomas Mas	Gabriel i Maria Magdalena Crespí	29	Fuster	Carrer dels Homs
379	Gaietà Pons	Joan i Maria Marroig	28	Teixidor	Carrer dels Homs
380	Joan Pons	Antoni i Francisca Arbòs	18	Sabater	Davant el Presidi
381	Miquel Ferrer	Joan i Antonia Colomar	59	Sargent 1º retirat	Carrer dels Homs
382	Pere Antoni Borràs	Rafel i Aina Maria Milà	59	No especificat	Carrer de la pelleteria.
383	Bernat Ramon	Miquel i Antonia Aina Albertí	18	Fidever	Carrer del Sindicat
384	Pere Joan Riera	Llorenç i Magdalena Gual	34	Sabater	Prop de la Porta de Sant Antoni
385	Gabriel Marroig	Pere Andreu i Francisca Aina Gamundí	21	Corder	Plaça del pes de la Palla
386	Sebastià Monjo	Joan i Joana Martí	40	Teixidor de llí	Travessa de Ballester
387	Joan Bautista Amengual	Jaume i Antonia Ramis	40	Tintorer	Travessa de Ballester
388	Jaume Garau	Miquel i Aina Catany	27	Moliner	Prop del Presidi
389	Guillem Bibiloni	Guillem i Margalida Llaneras	18	Sabater	Carrer de la Campana
390	Sebastià Palmer	Jaume i Francisca Maria Frontera	50	Sabater	Carrer dels Apuntadors
391	Josep Abadia	Blai i Josepa Manresa	19	Sabater	Costa empedrada de Sant Miquel

392	Don Josep Jacquotot	Don Vicens i Donya Clara Royo	18	Meritori a la comptaduria de la Provincia	Carrer de Rubí
392	Don Rafel Poquet	Don Francesc i Donya Isabel Santandreu	30	Alimentario	Carrer de Sant Llorenç
393	Martí Gomila	Martí i Josepa Verger	17	Sabater	Carrer del Vi
394	Miquel Muntaner	Bartomeu i Francisca Aina Moranta	18	Sabater	Carrer de la pelleteria.
395	Antoni Josep Buades	Miquel i Magdalena Ripoll	18	Sabater	Carrer de la Ferreria Alta
396	Gaspar Planes	Miquel i Aina Maria Suarez	35	Sabater	Prop de la sala dels Soguers
397	Don Josep Fornari	Don Joaquim i Donya Francisca Seguí	18	Estudiant de Filosofia	Porteria de Sant Domingo
398	Antelm Pujol	Joan i Francisca Pujol	19	Estudiant	Placeta de la Seu
399	Antoni Oliver	Antoni i Francisca Pujol	29	Picapedrer	Placeta del Temple
400	Guillem Tomàs	Ramon i Josepa Terrades	17	Picapedrer	Carrer dels Homs
401	Arnau Esteva	Gabriel i Margalida Bosch	20	Picapedrer	Carrer de Bonaire
402	Joan Garau	Francesc i Catalina Mulet	21	Fuster	Carrer de la Campana
403	Don Jaume Morey i Andreu	Don Jaume i Donya Maria Antonia Andreu	30	Propietari i Capità del cos d'Urbans	Carrer de la Concepció
404	Antonio Jose Martinez	Gullermo i Francisca Carvajal	16	Fidever	Carrer dels Homs
405	Josep Perez	Bernat i Joana Aina Serra	21	Peraire	Carrer de la Puresa
406	Maties Torrens	Maties i Antonia Verd	19	Xocolater	Prop del Banc de l'Oli
407	Francesc Vanyels d'Agustí	No especificat	30	Sastre	Carrer nou del Carne
408	Joan Aubet	Joan i Isabel Bover	28	Picapedrer	Carrer nou del Carne
Dia 22 d'abril					
409	Lluís Cabrer	Bartomeu i Geronia Bauzà	23	Mariner	Soterrani de'n Vilanova
410	Miquel Torrens	Domenech i Clara Canals	18	Sabater	Carrer de la Crianza
411	Jaume Palmer	Josep i Francisca Vidal	25	Sabater	Carrer de la Capelleria
412	Pau Carreres	Josep i Lucrecia Sales	52	Armer	Carrer dels Paners
Dia 23 d'Abril					

413	Don Miquel Roca	Don Joaquim i Donya Francisca Aina Mascarò	18	Propietari	Carrer de les Caputxines
414	Miquel Comes	Miquel i Catalina Bosch	39	Campaner	Convent de Sant Domingo
415	Francesc Torres	Miquel i Francisca Tur	45	Botiguer	Prop de Sant Francesc de Paula
416	Miquel Mayol	Damià i Catalina Aina Morante	38	Teixidor	Carrer de don Antoni Sales
417	Gabriel Alçamora	Rafel i Catalina Morey	40	Picapedrer	Carer dels Homs
418	Antoni Jaume	Sebastià i Maria Florit	34	Paraire i Teixidor	Sant Miquel
419	Jose Puigrós	Gullem i Catalina Gelabert	19	Teixidor de llana	Carrer de Sant Miquel, davant Santa Catalina de Sena
				Propietari, militar i cadet en el cos d'Urbans	
420	Don Pedro Pou Cirer	Don Maties i Donya Joana Aina Brotat	30		Carrer de Brossa
421	Don Joan Antoni Moragues	Don Mateu i Donya Joana Aina Nebot	21	Estudiant de Notaria	Carrer Ample de la Mercé
422	Don Ramon Maria Cirerols i Santandreu	El noble Senyor Marià i Donya Maria Aina Santandreu	27	Propietari	Carrer de Picarol
423	Don Bartomeu Borràs	Don Joan i Donya Barbara Parquel	40	Pintor i Subtinent del cos d'Urbans	Carrer de Montisión
424	Don Jesus Oneille	Excelentissim Senyor Don Joan, Tinent dels Reials Exercits i Donya Vicença Gual	No indica	No indicat	No indicat.
425	Don Josep Obrador	Don Jaume i Donya Vicença Rotger	50	Sargent de Brigada	Prop del Mercat
426	Joan Mulet	Joan i Joana Aina Vicens	18	Sabater	Prop de la Peixeteria
427	Antoni Pelegrí	Antoni i Joana Maria Mas	33	Fornier	Carrer del Sol
428	Josep Maria Muntaner	Joan i Catalina Gelabert	30	Bescuiter	Prop de la Cadena
429	Pere Joan Muntaner	Joan i Catalina Gelabert	35	Fornier	Forn del Quino
430	Pere Josep Cervera	Pere Josep i Maria Llabrés	18	Bescuiter	Prop del forn de la Peixateria
431	Pere Josep Canyelles	Josep i Catalina Crespí	25	Cerer	Prop del Pes del Carbó

432	Sebastà Mas	Jaume i Francisca Aina Robines	50	Picapedrer	Prop de la Porta Pintada
433	Joan Fons	Pere i Elionor Pons	30	Teixidor de Llana	Prop del Cellar d'en Miró
434	Bartomeu Bosch	Francesc i FranciscaMestre	19	Teixidor de Llana	Prop del Cellar d'en Miró
435	Pere Onofre Sancho	Rafael i Margalida Ripoll	31	Flassader	Prop de la font de na Xona
436	Joan Mir	Pere Francesc i Francisca Font	30	Ferrer	Prop de ca'n Joan
437	Luís Grili	Mateo i Tercia Molere	35	Ferrer	Carrer dels Frares de la Merce
438	Joan Bujosa	Joan i Catalina Abraham	21	Peraire	Carrer de Ca'n Cavalleria
439	Bartomeu Mut	Antoni i Antonia Oliver	22	Armer	Prop de la Peixeteria
440	Miquel Carbonell	Francesc i Maria Ines Estela	18	Sabater	Prop del Mercadal
441	Bartomeu Bestard	Jaume i Isabel Mateu	27	Sabater	Prop de l'Hospital
Dia 25 d'abril					
442	Josep Paieres	Joan Antoni i Joana Aina Amer	27	Sabater	Prop del Seminari
443	Miquel Bennassar	Joan i Maria Llompart	36	Sabater	Prop de les Banderes
444	Jaume Bujosa	Pere Josep i Margalida Salvà	21	Fuster	Davant la Catedral
445	Bernadí Cardell	Guillem i Joana Maria Sastre	40	Picapedrer	Carrer d'en Camar
446	Bartomeu Borràs	Bartomeu i Paula Saurina	27	Teixidor de LLÍ	Placeta de Sant Geroni
447	Joan Salvà	Andreu i Joana Aina Perelló	18	Paraire	Carrer de Ca'n Cavalleria
448	Pere Josep Oliver	Antoni i Francisca Ferragut	38	Picapedrer	Carrer de'n Burgos
449	Bartomeu Cantallops	Antoni i Maria Nicolau	19	Teixidor de LLÍ	Carrer nou del Socorr
450	Joan Odón Mas	Manuel i Eulalia Pieras	48	Blanquer	Sa Calatrava
451	Joan Crespí	Francesc i Margalida Cifre	38	Mesurador d'oli	Prop del celler d'en Miró
452	Joan Calafat	Joan i Maria Josepa Gornals	30	Picapedrer	Costa de Ca'n Can
453	Jaume Paieres	Josep i Margalida Garí	38	Gerrer	Carrer del Socorr
454	Bartomeu Nicolua	Josep i Joana Maria Ballester	24	Gerrer	Prop del Pes de la Farina
455	Pere Joan Paieres	Josep i Margalida Garí	38	Gerrer	Carrer de la Vereria

456	Gabriel Perelló	Gabriel i Antonia Aina Casteller	36	Gerrer	Carrer de la Rosa
457	Mateu Cirer	Gabi i Bernadina Moll	20	Sabater	Carrer dels Homs
458	Don Jaume de Muntaner i Morey	Don Mateu i Donya Dionisia Morey	18	Propietari	Carrer de la Ferreria
459	Don Antoni Maria Asprer	Don Francesc i donya Joana Martorell	18	Propietari	4 Cantons de can Porro
460	Joan Riera	Miquel i Margalida Rotger	40	Caporal Celador de Marina	Carrer del Mar
461	Bernat Sans	Antoni i Francisca Aina Gil	33	Moliner	Molinar de llevant
462	Miquel Pons	Antoni i Antonia Amer	19	Sabater	Placeta del Temple
463	Francesc Bujosa	Andreu i Maria Josepa Valero	18	Flassader	Prop de la Ferreria Alta Carrer de la Barreteria
464	Martí Torrandell Dia 27 d'Abril	Martí i Isabel Sancho	19	Fuster	
465	Don Josep Jacquotot Dia 28 d'Abril	Don Vicens i Donya Clara Royo	18	Meritori a la comptaduria de la Provincia	Carrer de Rubí
466	Jaume Moranta	Bartomeu i Joan Maria Martí	46	Teixidor i Caporal d'Urbans	Carrer de Sant Jaume
467	Sebastià Mora	Sebastià i Catalina Mora	20	Taverner	Carrer de la Capelleria
468	Pere Joan Matas	Joan i Catalina Martorell	24	Sabater	Prop del Seminari
469	Francesc Riera	Pere Joan i Joan Maria Bosch	24	Sabater	Carrer dels Homs
470	Josep Suau	Francesc i Maria Canyelles	18	Teixidor de LLÍ	Carrer de la Posada de Lluch
471	Jaume Pujol	Josep i Margalida Tomàs	28	Hortolà	Son Dogal(Terme i Parroquia de Santa Eulalia)
472	Llorenç Bosch	Antoni i Maria Ballester	48	Sabater	Carrer de Salom
473	Joan Baptista Fluixench	Joan Baptista i Magdalena Valens	41	Mestre teixidor de llí	Carrer dels Angels
474	Joan Nadal Dia 29 d'abril	Antoni i Margalida Amengual	18	Sabater	Carrer del ví
475	Don Joan Maria Salom	Don Gabriel i Donya Joana Aina Togores	22	No especificat	Travessa de Ballester

Dia 30

476	DonMiquel Aloy	Don Gabriel i Donya Antonia Ramis	52	Escrivent de la comptaduria de l'Exercit	Plaça del Born
477	Don Gregori Estarelles	Don Gregori i Donya Joana Aina Mateu	18	Estudiant de Filosofia	Carrer de ca'n Sureda
478	Don Gabriel Marsé	Don Agustí i Donya Maria Socies	18	Estudiant de lleis.	Carrer de ca'n Sureda
479	Antoni Maria Camproví	Ferran i Teresa Fita	18	Fuster	Carrer de les Anocles
480	Don Tomàs Esquifi	Domenech i Margalida Miró	18	Estudiant de Cirugia	Prop de la presó
481	Manuel Perez	Valero i Isabel Llinàs	18	Teixidor de Llana	Carrer dels Homs
Dia 1 de Maig					
482	Don Maties Rosselló	Don Josep i Donya Joana Aina Ferrà Jaume i Catalina	18	Estudiant	Sa Calatrava
483	Pere Joan Tomàs	Llinàs	22	Sabater	Carrer de ca'n Parxal
Dia 2 de Maig					
484	Bartomeu Baró	Joan i Maria Aina Terrassa	34	Sabater	Carrer de la Galera
Dia 3 de Maig					
485	Ignaci Naal	Ignaci i Catalina Pons	24	Teixidor de Llí	Carrer de la Gerreria
486	Mateu Maians	Mateu i Joana Aina March	19	Teixidor de Llí	Costa de Sant Miquel
Dia 4 de Maig					
487	Andreu Beltràn	Andreu i Aina Buades	34	Botiguer	En la ferreria alta
Dia 16 de juny					
488	Antoni Sacarés	Mateu i Joana Maria Ramis	22	Teixidor	Davant el Seminari